

Краткое описание

манускриптов

в

библиотеке

и

архиве

И. И. Соловьев

1865

P19 Cp I 212. 1

~~2575~~ РАС СР I 212.1

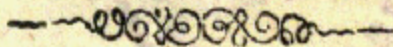
КРАТАК НАУК
ШАЦАРСКОГ ЄЗИКА.

по

ШАМАРЯИЮ

од

МИЛОВАНА ЯНКОВИЋА.

У НОВОМЕ САДУ,
Доштампано у епископској штампарији.
1865.

1196

КРАТКА ИСТОРИЈА

МАЦЕДОНСКОТО ЕЗИК

ИЛИ

ИСТОРИЈА

ИЗД. Бр. 319764

У БУДОМ САНУ

Београд, 1964

1964

У МЕСТО ПРЕДГОВОРА

П о г р е ш к е :

Страна : врта :	у место :	треба :
6 12	czép ,	szép
6 13	czép	szép
6 28	kasznos	hasznos
14 11	táttam	láttam
21 10	ment	ment
21 16	emder	ember
22 8	nelkül	nélkül
22 9	nekem	nekem
22 24	szegény	szegény
23 2	keves	kevés
25 11	tallatok	tollatok
26 26	legöbb	legtöbb
27 1	életme	életem
32 4	köttö	kettö
33 5	meylnek	elynek
34 10	csinos	csinosabb
35 11	sokabb ; legsokabb	több ; legtöbb
35 18	hosztam ,	hoztam
35 25	Ma	A

P150

Страна : врста :

у место :

треба :

Страна	врста	у место	треба
36	4	viragokat	virágokat
37	3	bor	bort
38	27	hatadik	hatodik
39	16	kek	kék
41	1	ön	önt
48	23	nálom	nálam
50	15	áz	az
53	7	szomszédunk	somszédunknak
54	27	melleg	meleg
57	20	hog ,	hogy
59	5	sokkárt	sok kárt ,
60	21	vártal	vártál
70	18	Isten	Istent.
75	5	megsért	megsértett.
77	7	gyülölöm	gyülölöm
77	25	borju	borjú
78	22	gyujt	gyújt ,
79	6	gyujtotta	gyújtotta ,
83	2	szomora	szomorú ,
84	5	husz	hús
85	11	Meglátogassunk	meglátogassuk ,
86	6	Megsűrüsödik	megsűrüsödik
86	12	leveléihez	leveleihez ,
87	23	háborá	háború
89	1	түз	tűz ,
90	1	фөзні	főzni ,
90	3	nedvés ,	nedves ,
92	3	кэрмүвес	kézműves
92	8	шүцс	szűcs
92	4	шүксегес	szükséges

Страна : врта :

у место :

треба :

94 16 од озго üdvarban

udvarban

97 1 „ оздо Pünkösdlör

Pünkösdkor,

100 6 „ „ hazak

házak,

Читалац валя пре свега да ове погрешке у књизи
плайвазом исправи, па онда тек књигу ову да чита.

Како ми, Срби, жалостно стоимо са нашим напред-
ком, и како у нас, на чисто казати, неможе за сад бити
ни какве књижевности ни каква писателства — томе,
поред силних погрешака у овој маленој књижици, нека
послужи за сведочанство још и ово, што ћу сад казати.

Ова књига валяло е да е изишла још око Бурђе-
вадне, или бар о Троици ове године; али — нека е жива
и здрава добра уређеност и управа србске две новосад-
ске штампарије — ја морадох читава три месеца у Новом
Саду седети и дангубити само ради штампања ове књи-
жице. Па шта мислите мои читаоци? Можете ли веровати
кад вам кажем, да за цело то време едва се дотерало до
стране 57-ме — дакле ни до пуне половине! — Другу
половину понесем са собом у Пешту и наумим е овде
доштампати. Но едно због моих других послова, а друго
због неналазка другог каквог издавателя — мени овај
посао не само дотужа, него и постане мрзак, те управо
дигнем руке од нѣга, пославши рукопис, опет у Нови
Сад, и то моме приятелю г. Антонию Хаџићу, кога за-
молим нека чини с њиме што зна. И ето сад за из-

лазак ове књижице нека се нѣму благодари; а я чести-
там србской књижевности овајав корнячии напредак и
желим срећу сваком србском писателю на нашем књи-
жевном пољу, само нека мене Бог сачува више на
овакав начин „списательствовати!“

Напоследку изьявлюем овде мое уверенъ: да треба
свойски да уче и Срби Маџарски и Маџари Србски. Ёр
ако се ми добро непознамо и као срећна браћа несложимо
— нити ће што бити од нас нити од нѣих.

У Пешти на Св. Аранџела Мияила 1865.

Милован Јанковић.

Маџарска слова.

A, Á, B, C (Cz), Cs, D, Ds, E, É, F,
 a, á, b, c (cz), cs, d, ds, e, é, f,
 G, Gy, H, I, Í, J, K, L, Ly, M, N,
 g, gy, h, i, í, j, k, l, ly, m, n,
 Ny, O, Ó, Ö, Ő, P, R, S, Sz, T, Ty,
 ny, o, ó, ö, ő, p, r, s, sz, t, ty,
 U, Ú, Ü, Ű, V, Z, Zs.
 u, ú, ü, ű, v, z, zs.

Ових тридесет и девет места валя сматрати као тридесет и девет поединих слова, ер свако од њих означава само по едан глас.

Кад се ова слова нечитаю у написаним речима, него се онако свако за себе споминѣ, онда се она, која су јасна, изговараю како е коме и глас, а која су мукла, она се зову поименце овако :

b, c (cz), d, ds, f, g, gy, h, j, k,
 бе, це, де, џе, еф, ге, ље, ха, е, ка,

l, ly, m, n, ny, p, r, s, sz, t, ty,
 ел, ель, ем, ен, ень, пе, ер, еш, ес, те, ќе,

v, z, zs.
 ве, зе, же.

Изговаранѣ ясника у читаню.

Валя добро назити, да Маџарске яснике сасвим онако изговарамо, како их и Маџари изговараю; другчие можемо яко погрешити а гдекад се и осрамотити.

Ево како Маџари изговараю свое яснике.

- а,** као неки глас између нашега **а** и **о**. Сасвим добро може се изговорити, ако наместимо уста за **о**, па кроз тако намештена (и нешто појаче отворена) уста изговоримо **а**; н. в. *atya*, отац; *anya*, мати.
- á,** као наше **а**, но с растегнутим уснама и увек преливајући протегнуто; н. п. *láb* (лаб), нога; *tál* (тал), чинија.
- е,** кратко и отворено, или управо као наше **е**, кад га изговори човек, у кога е език задебљао; *meleg*, топло; *beteg*, болестан.
- é,** као наше **е**, но преливајући протегнуто и тако стегнуто, да готово у пола изилази као наше **и**; *kék*, плаветно; *nér*, народ.
- и,** као наше **и**, но свагда кратко; *hideg*, ладно; *mindig*, свагда.
- í,** као наше **и**, но увек преливајући протегнуто; *írni*, (ирни), писати; *víz* (виз), вода.
- о,** као наше **о**, но увек кратко; *sok*, много; *homlok*, чело.
- ó,** као **о**, но само преливајући протегнуто; *jó* (јо), добар; *hó* (хо), снег.
- ö,** да се добро изговори, валя наместити уста за **о**, па кроз тако угођена уста изговорити **е** и то у кратко; *köd*, магла; *ögm*, радост.
- ő,** као и малочас споменуто **ö**, но само преливајући протегнуто; *őr*, стража; *kő*, камен; *főzni*, кувати.
- ш,** као наше **у**, но увек кратко; *güha*, альина; *kutya*, песето.
- í,** као наше **у**, но преливајући протегнуто; *kút* (кут), бунар; *búza* (буза), пшеница.

- ü,** изговориће се добро, ако се наместе уста за у, па се изговори наше и, и то кратко; fül, уво; ülni, седети.
- ü,** као малочас споменуто **ü**, но само преливајући протегнуто; mű, трава; tűz, ватра.
- у,** (типсилон), у данашњем време нема свога засебног гласа у Маџарској књижици. Но има гдешто презимена, или имена од места, у којима се у од старине задржало. У таким приликама и у речима из туђих езика, чита се у као наше и; н. п. Revaу, Реваи (одно презиме; physika (изговара се: **Физика** — реч Грчка и име едне науке). — Иначе се данас (у) пише само уза слова: **g, l, n, t**, и с њима заједно означава по едан глас, као што ћемо ниже видети.

Изговарањ муклаца у читаню.

Мукле гласове записую Маџари — неке са по едним, а неке са по два слова заједно.

Изговарањ поединих муклаца.

- б,** изговара се као наше б; bíго, судия; bátor, храбар.
- с,** (пише се и састављено: **sz**), изговара се као наше ц; карса, чарапа (кратка); eset, оцат (сирће); percз, минут.
- д,** као наше д; drága, драг, скупо; mondani, казати.
- f,** као ф; fehér, бело; föld, земля.
- g,** као г; galamb, голуб; gomb, пуце, дугме.
- h,** блаже него наше х; hamar, брзо; halom, гомила, упка; hold, месец (на небу). Неизговара се нимало у речима: juh, овца; beh! како!; н. п. beh szép; како е леп! (ала е лепо!).
- j,** као наше і или њ у речима: jóш, мојој; н. п. játék, (ятек = іатек), сигра; jutalom, (юталом = іуталом) награда.
- к,** као наше к; kenyér, лебац; kevés, мало.
- l,** као л; ló, конь; lúd, гуска.

- m,** као м; mikor, кад; ma, данас.
n, као н; nemet, Немац; kanál, лажица (кашика).
p, као п; péntek, петак; sarka, капа; rálya, стаза.
r, као р; rák, рак; ronaság, равница.
s, као ш; süket, глув; sima, гладко.
t, као т; toll, перо; talán, може бити.
v, као в; város, варош; vér, крв.
z, као з; kéz, рука (шака); kezes, емац; zalog, залог.

Изговарањ састављених муклаца у читаню.

1. Састављени муклаци са **s**.

- cs,** изговара се као ч; н. п. csak, само (тек); csörcse, минђуша; csizma, чизма.
ds, као џ; dsida, копљ; dsindsa, слатина (баруштина).
zs, као ж; zsák, џак; zseb, џеп; zsír, сало, маст.

2. Састављени муклаци са **z**.

- cz,** (гледај напред: с) изговара се као ц; н. п. czigány, Циганин; czél, мета (цил); czim, зазив (титула).
dz, у изговору се управо сливају у едан глас и то онакав, каквим мала деца изговарају **ђ** и **џ** н. п. у речима: **ђак**, **оџак**; тако: madzag, канап; fogódzni, држати се или ватати се за што.
sz, као наше с; szoba, соба; szegény, сиромах, сиромашан.

3. Састављени муклаци са **y** (ипсилон).

- gy,** као **ђ**; magyar, Маџар, Маџарски; gyermek, дете.
ly, као **љ** у речима: **гљива**, **пљоснат**, **маль**; н. п. király, краљ; hely, место; lyuk, руна.
ny, као **њ** у речима: **њой**, **њива**, **коњ**; н. п. anya (аня = анђа), мати; konya (коњха), куйна; hanuag, немаран, неатан.
ty, као **ћ**, tyuk, кокош; gyertya, свећа.

Први део.

1.

Az atya, отац.	jó, добар.
az anya, мати.	nagy, велики.
a kert, градина (башта).	és, и.

Напомена. **Az** и **a** едно е исто, само што се **a** меће пред речи, кое се почињу каквим муклацем, а **az** пред оне, кое се почињу ја сницима; н. п. az anya, az atya, a kert. **Az** или **a** значај тај, та, то или онај, она, оно, али кад овако стји уз другу реч, онда се не преводи на Србски, осим ако се другачије никако неби могло разумети о којој се ствари (или човеку) поименце мисли. Још ваља запамтити, да су код Маџара све речи једнога рода, а неразликује се, као код нас, мужки, женски и средњи род.

A jó atya. A jó anya. A nagy kert. A jó atya és a jó anya. A jó és nagy kert. Az atya és az anya.

2.

A testvér, брат.	a szép kert, лепа градина.
a nővér, сестра.	a kert szép, градина е лепа.
szép, леп.	az atya jó, отац е добар.

Напомена. Из овога горе примера: a szép kert, лепа градина. и: a kert szép, градина е лепа, може се видети, како се код Маџара она речица „Е“ (а тако и: сам, си) као сама од себе разуме, па се неизказује изреком ни онда, кад каквинка (т. е. реч која казује какво е што) стоји после именке или ти речи којом се што именује.

A jó testvér. A testvér jó. A nagy és szép kert. A kert nagy és szép. A jó és szép nővér. A nővér jó és szép. Az anya jó. A kert szép. A nagy kert szép. A jó testvér és a szép nővér.

A gyermek, дете.
 a madár, птица.
 a ház, кућа.
 de, али, но, а.
 kis, kicsiny, мали.

3.

rossz, рђав, неваљало, лош.
 csak, само, тек.
 az ember, човек.
 is, и, такођер.
 fiu, син, дечак.
 nem, ние, не —.

На помена. Реч **kis** меће се напред, а **kicsiny** после речи којој се придаје; н. п. a **kis madár**, мала (птица); a **madár kicsiny**, птица е мала.

Csak a jó ember szép. A szép kis madár. A kis gyermek. A gyermek kicsiny. A jó gyermek szép, de a rossz gyermek nem szép. Csak a jó gyermek szép. A nagy és szép madár. A nagy kert szép, de a kis kert is szép. A szép ház. A nagy ház szép. A rossz fiu. A madár kicsiny, de az atya nagy. A nagy anya és a kis gyermek. A nagy testvér és a szép nővér.

4.

A könyv, књига.
 lehet, може бити, могуће е.
 mindig, свагда, увек, довек.
 hasznos, пробитачно, корисно,
 полезно.
 Ha, ако, кад.

ha a könyv hasznos, ако (или: кад) е књига пробитачна.
 ha hasznos, ако е корисно, (или од најде, полезно).
 csunya, ружан, гадан.

Ha a könyv rossz, nem lehet hasznos. Csak a jó könyv lehet hasznos. A nagy kert nem lehet mindig szép. A kis kert nem lehet mindig hasznos. A rossz ember nem lehet szép. A rossz gyermek csunya. Csak a jó ember lehet szép. Csak a jó könyv lehet szép és hasznos. A rossz könyv nem szép és nem hasznos.

Ha az ember nagy, nem lehet kicsiny. A jó atya nem lehet rossz. A jó és szép nővér nem lehet rossz. A jó ember nem lehet mindig szép, de a jó ember nem is csunya. A hasznos könyv mindig szép. Az ember nem lehet mindig nagy és szép, de jó mindig lehet.

5.

A kutya, песо.
a macska, мачка.
szorgalmas, вредан, радан, тру-
дельив (прилежан).
akar, хоће.
kalap, шешир.
gyümölcs, воће.

lenni, бити.
akar lenni, хоће да буде, жели
бити.
igen, врло, одвећ.
hű, веран.
ravasz, претворан, подмукао,
(лукав).

Szorgalmas gyermek. Hű kutya. Ravasz macska.
Rossz ember. A kutya hű. A macska ravasz. A kis
gyermek szorgalmas akar lenni. A jó gyermek szor-
galmas is lehet. A kis kert igen szép, de a nagy
kert is igen szép. A nagy kert szép és hasznos is
lehet. A kis gyermek nagy akar lenni. A kutya is
igen hasznos és hű, de nem mindig jó. A kis nővér
jó és nagy akar lenni. A hasznos könyv igen szép
is lehet. A hű kutya igen jó is lehet. A rossz kutya
nem lehet hasznos, de a jó kutya igen hasznos lehet.
A jó ember nem lehet ravasz, csak a rossz ember
ravasz.

6.

На помена. Маџарски јеници деле се на три врете; едни
су дубогласни: а, а, о, о, и, и; други су висоогласни:
е, ө, ö, ü, ü; а трећи су острогласни: е, і, і. Ово ваља

добро на ум узети при пременъиваню (скланяню и спрезаню) речи; ер коренима, у којима се налази макар едан дубогласник, додае се само такав (дубогласни) и наставак, а коренима, у којима су сами висогласници, додае се само висогласни наставак; н. п. *atyá*, отац; *atyának*, оцу (а не: *atyánek*); *kert* градина; *kertnek*, градини (а не: *kertnak*). — Коренима са острогласним јасницима додаю се, како коме, и дубогласни и висогласни настаवци; н. п. *szív*, срце; *szívnek*, срцу; *hid*, мост (ћуприя), *hidnak*, мосту.

Добра књига пробитачна е (полезна). Псето е врло верно, а (de) мачка е подмукла (лукава). Велика птица е лепа, али и (is) мала птица може бити лепа. Претворан (подмукао) човек није добар. Мала градина е лепа, но (de) и велика градина е лепа. Очина е градина (*az atyának kertje*) лепа и (és) велика. Човечие срце (*az embernek szíve*) није свагда верно и добро. Добар човек неможе бити лукав (подмукао). Велики мост у Пешти (Pesten) врло е леп. Верно псето. Лепа кућа. Добра књига и пробитачна е. Добар син. Бео шешир. Лепо воће.

Напомена. Кад наша свезинка: „и“ (која као свезује речи едно с другим) неможе да се замени речю: „такође р“, онда се на Маџарски преводи са: *és*; а кад се код нас може казати и са: „такође р“ (или: такођер и . . .), онда у Маџарском долази: *is*; н. п. отац и мати, *az atya és az anyá*; добро е дете и вредно (или: такођер и вредно), *a jó gyermek szorgalmas is*.

Atyám или *az én atyám*, мой
отац.

az anyá, мати.

anyám или *az én anyám*, моя
мати.

könyv, књига.

könyvem, *az én könyvem*, моя
књига.

nemcsak, не само, није само.
csaknem, мало не, готово.

Напомена. Кад се која именка тако споминѣ, да се зна и чия е, т. е. коме лицу (првом, другом или трећем) као нека

своина припада: онда — уместо што ми Срби напред изговарамо; мой, твой, нѣгов (свой), наш, и. т. д. — Маџари додаю таквој именуци на крају по едан дометак, кои показуе коме лицу она припада. Тако се код њих за реч: „мой“ додае дубогласним именукама на крају: **ам** или **ом**, а висогласним: **ем** или **ѳм**; н. п. дубогласне: *madár*, птица; *madarom*, моя птица; *kalap*, шешир; *kalárom*, мой шешир; висогласне: *könyv*, књига; *könyvem*, моя књига; *gyümölcs*, воће; *gyümölcsöm*, моје воће. Но које именуке имаю на крају какав јасник, њима се дода још само едно: **м**, а глас последњим јаснику продужи се са знаком (‘); н. п. *atyá*, отац; *atyám* (исто што и: *az én atyám*), мой отац; *teve*, камила; *tevéм*, моя камила. Какви су дометци за остала лица, видећемо на другом месту.

Atyám jó és szorgalmas. Az én atyám nem lehet ravasz. Kutyám szép és nagy, de hasznos és hű is. A kis nővérem nagy akar lenni. A kis testvérem nemesak igen szorgalmas, de igen jó is. Az én kutyám mindig hű. Kertem csaknem mindig szép. Kis gyermekem mindig nagy akar lenni, de nem lehet. Könyvem nemesak szép, de igen hasznos is. Testvérem nem akar szorgalmas lenni, de nővérem igen jó és szorgalmas.

8.

Nagy, велики.
nagyobb, већи.
legnagyobb, највећи.
jó, добар.
jobb, бољи.
legjobb, најбољи.
kis, мали.
kisebb, мањи.
legkisebb, најмањи.
szép, леп.
szébb, лепши.
legszebb, најлепши.
hasznos, користан (полезан).

hasznosabb или *hasznosb*,
користни.
leghasznosabb или *leghasznosb*,
најкористни.
sok, много.
sokkal, много . . . , далеко . . .
mint, него, (од . . .), као.
rest, лень, нерадан.
enyém, мой (стои увек после
именке).
az én, мой (пред именуком).
tied, твой (после именуке).
a te, твой (пред именуком).

Напомена. Именке, кад припадаю као нека своина друго-
гоме лицу едноброя, у место наше речи: „твой“ добијаю на
краю — ако су дубогласне — дометак: **ad** или **od**; а ако
су висогласне — дометак: **ed** или **öd**; н. п. дубогласне:
ház, кућа; **házad**, твоя кућа; **bot**, штап; **botod**, твой штап; — ви-
согласне: **gyermek**, дете; **gyermeked**, твое дете; **kör**, круг,
округ; **köröd**, твой круг. Но које именке имаю на краю какав
јеник, њима се дода још само едно: **d**, а глас последњим јенику
продужи се са знаком ('); н. п. **atyá**, отац; **atyád** (каже се и: **a te**
atyád), твой отац; **anya**, мати; **anyád**, или **a te anyád**, твоя мати;
csésze, тасић; **csészéd**, твой тасић; — **én**, ја; **te**, ти. **Az én kertem**,
моя градина; **a te kerted**, твоя градина. (Ово **én**, **te** додаје се
кад се хоће да прида нека снага речима: мой, твой).

Az én kertem nagyobb, mint a te kerted; de a
te kerted sokkal szebb. A te kutyád sokkal kisebb,
mint az én kutyám. Az én anyám kisebb, mint a te
anyád. Az én gyermekem nagyobb, mint a te gyer-
meked. A macska ravaszabb, mint a kutya. Macskám
csunyább mint kutyám. Kutyám hasznosabb, mint ma-
daram. Nővérem szorgalmasabb, mint én. Atyád szor-
galmasabb, mint te. A macska nem lehet ravaszabb,
mint a rossz ember. Könyvem szép, de a te könyved
legszebb. A te könyved nemcsak legszebb, de leg-
hasznosabb is. A te kerted legkisebb, de legszebb.
A te kutyád rosszabb, mint az én kutyám. Madaram
sokkal kisebb, mint a te madarad. A te botod na-
gyobb, mint az enyim. Köröm kisebb, mint a te köröd.

9.

Моя е башта мала. Твоя е башта већа, него
моя (или од мое). Твой е брат врло вредан, али

е твоя сестра немарна. Мали дечак хоће да буде вредан. Твоје псето верно, али е твоя мачка подмукла. Твоя е књига лошија од (mint) мое (az enyim). Моя е птица врло лепа, али и псето ми (az én kutyám) е лепо. Моя сестра није свагда прилежна. Ленио дете. Твој брат е добро и вредно дете (fiu). Добар брат. Вредна сестра.

10.

Атуа, отац.

atyja, или az ő atyja, његов

отац.

ануја, његова мати.

madár, птица.

madara, његова птица.

könyve, његова књига.

kertje, његова башта.

atyának, оца, очин.

atyámnak, моего оца.

kertemnek, мое баште.

könyvemnek, књиге.

barát, приятель.

barátom, мой приятель.

barátomnak, мог приятеля.

még, још.

Напомена. Када именке трећем лицу едноброја, нападају као својна, онда уместо речи: његов или свој добијају оне на крају — ако су дубогласне — дометак: а, а ако су висогласне — дометак: е; н. п. дубогласне: ház, кућа; háza, његова кућа; madár, птица; madara његова птица; — висогласне: könyv, књига; könyve, његова књига; hűség, верност; hűségem, његова верност. Но које именке имају на крају какав јасник, њима се за реч: „његов“ или „свој“ уместо: а или е додаје ја или је; н. п. alma, јабука; almája, његова јабука; kefe, четка; keféje, његова четка. Тако е и atyja, његов отац; anyja, његова мати — скраћено уместо: atyaja, anyaja.

Barátomnak atyja igen szorgalmas és jó. Atyámnak kutyája igen szép, de barátomnak kutyája még sokkal szebb. Az én házam nagyobb, mint a te házad, de atyámnak háza sokkal nagyobb és szebb. Kutyám még igen kicsiny. Az én barátom igen hű és szor-

galmas. Testvéremnek atyja az én atyám is. Nővéremnek madara nem nagy, de igen szép. Anyám kisebb, mint én, de atyám nagyobb. Az én házam nagyobb, mint a te házad, de kertem sokkal kisebb, mint a tied. Az én kertem igen kicsiny. A nagy kert hasznosabb, mint a kis kert. Az én kis barátom nagy, jó és szorgalmas akar lenni.

11.

Atyádnak, твог оца.
kertednek, твоє градине.
szorgalom, вредноћа, прилежанъ, трудо.

atyádnak szorgalma, трудо твог оца.

jóság, доброта.
szegény, сиромах.
gazdag, богат.
magas, висок.
fa, дрво.

isten, Бог.

hűség, верност.
gavaszság, претворство, лукавство, подмуклоост.

végetlen, безкрайн, безконачан.

olly, olyan, тако . . . толико . . .

mint, као, него, (од . . .).

gyakran, често.

hű, hív, веран.

hívebb, вернии.

boldog, szerencsés, срећан.

Atyádnak szorgalma igen nagy. Istennek jósága végetlen. A kutyanak hűsége igen szép. A rossz barát nem oly hű, mint a kutya, de a jó barát sokkal hívebb. Barátodnak szorgalma és hűsége végetlen. A fa magas. Fám magasabb mint házam. Az én barátom igen szegény, de testvérem még szegényebb. A rest ember nem oly gazdag, mint a szorgalmas. A szorgalmas ember nem mindig gazdag, de a rest ember igen szegény lehet. A szorgalmas ember nem lehet igen szegény. Barátomnak jósága oly nagy mint hűsége.

Верност твога приятеля врло е лепа. Подмуклост невалялог човека ружна е. Птица мога брата мала е. Ленъ човек готово е увек сиромах. Труделив човек неможе бити довек сиромах. И (i s, долази после ембер) најбольи човек може бити сиромах. Лукав човек често е богат, али лукав човек неможе бити срећан. Твоя градина далеко е лепша од мое. Мой е приятель вернии од твога. Твой е брат богат, добар и вредан.

13.

Barátomnak atyja, отац мога
приятеля.

bátyám, мой стари брат.

elégedett, задоволян.

öcsém, мой млаћи брат.

a ki, ко, кои.

akkor, гада, онда.

mert, mivel, ер, зашто, што.

kar, раме, мишица.

váll, плеће.

hóval, пазуво.

Н а п о м е н а. Кад за едном именком иде друга именка као нѣна своина, онда у оной првой може онај наставак: **пак** или **пек** и изостати; н. п. уместо: atyámnak könyve, може се казати и: atyám könyve, књига мога оца; öcsémnek ruhája или öcsém ruhája, аљина мога млаћег брата.

A ki gazdag, nem mindig boldog, csak az elégedett ember boldog. Ha a szegény ember elégedett, akkor boldog; mert csak az elégedett ember boldog. Az elégedett ember mindig boldog. Barátom (или barátomnak) atyja gazdag és boldog, mert elégedett. Kerted fája igen magas. Csak a szorgalmas ember lehet elégedett. A ki rest, az nem lehet elégedett és boldog. Barátom könyve szebb és hasznosabb, mint

a te könyved. Atyád háza magasabb és nagyobb, mint barátod háza. Az isten jósága nagyobb, mint az ember jósága, mert az isten jósága végetlen. Ha az ember szorgalmas, akkor elégedett és boldog lehet.

14.

Atyának, оца, оцу, (н. п. од
кога? или коме?
atyámnak, мог оца, мом оцу.
atyát, оца. (н. п. кога видиш?)
atyámat, мога оца.
látни, видети, гледати.
láttam, видео сам.
adni, давати, дати.
adtam, дао сам.
az, а, онай или тай, та, то.

kertnek, градине, градини.
kertemnek, мое градине, мојој
градини.
kertet, градину.
kertemet, мою градину.
a toll, перо.
a kalap, шешир.
soha, sohasem, никак, никако.
láthatlan, невидљив, кои се
неможе видети.

Az atyának jósága. Láttam barátomnak házát. Kutyámat testvéremnek adtam. Atyámat és anyámat gyakran láttam, de az istent sohasem láttam, mert az isten láthatlan. Kalapomat testvéremnek adtam. Könyvemet gyakran láttam, de madaramat nem láttam gyakran. Az én tollam sokkal jobb, mint a te tollad. Madaramnak tolla igen szép. Én még sohasem láttam barátom házát. Könyvemet barátomnak adtam. A gyermeknek szorgalma igen szép. Sohasem láttam oly ravasz embert, mint a te barátod. A te barátod a legravaszabb ember. Atyádnak kalapja sokkal nagyobb, mint az enyim. Az én kalapom kicsiny. A te könyved hasznosabb, mint az enyim. A szegény ember gyakran boldogabb, mint a gazdag.

15.
 Я сам видео твою градину, али твою кнъигу
 још нисам видео. Оно дрво у твојој градини врло
 е лепо. Ја твоје псето нисам никад видео. Кућа
 твога оца много е (sokkal) лепша и већа него
 кућа твога приятеля. Ја сам овоме сиромасу чове-
 ку (a szegény embernek) дао шешир. Трудба мога
 оца безкрајна е. Твој е приятель сиромашнији од
 мога приятеля, али он е задовољнији од моего (mint
 az enyım). Ја сам твојем брату лепо псето дао.

16.

Atyák, оцѣви.

atyáknak, оцѣва, оцѣвима.

atyákat, оцѣве.

könyvek, кнъиге.

könyveknek, кнъига, кнъигама.

könyveket, кнъиге.

az ég, небо.

a föld, земља.

találni, наћи, налазити.

találtam, нашао сам.

szeretni, волети.

szeretem, волим.

szerettem, волео сам.

kell, ваља, треба, мора човек.

volt, био, била, било (е).

erény, благодѣтелија, (добро-
дѣтель).

erényes, благодѣтеливан, (добро-
дѣтелиан).

boldogság, szerencse, срећа.

A jó barátot szeretni kell. Jó barátokat nem le-
 het mindig találni. A gyermekeknek szép könyvet
 adtam. A rossz és rest embereket nem lehet szeretni,
 de az erényes és szorgalmas embereket szeretni kell.
 Testvéredet igen szeretem, de barátodat sohasem sze-
 rettem, mert rest és rossz volt. A könyveket és jó
 embereket mindig szerettem. Az eget nem lehet min-
 dig látni. A föld igen nagy és szép. A jó könyvek

és jó barátok igen hasznosak. Az erényes és jó barát legnagyobb boldogság. Az istent szeretni kell, mert az isten jósága végetlen. Én a macskákat nem szeretem de a kutyákat szeretem. Elégedett gyermekeket, boldog atyákat, hasznos könyveket és hű barátokat nem igen gyakran találni. A ravasz ember nem lehet erényes. A te kerted nagyobb és szebb volt, mint az enyim.

17.

Я волим твога брата, што е труделив и добар. Благостиван човек свагда е прилежан. Оне користне књиге дао сам моме брату. Валя добре люде волети. Я сам нашао доброг и верног приятеля. Нисам никад волео подмукле люде. Лукаве и ленѣ люде неможе човек (nem lehet) волети. Увек сам волео твога оца, ер е био добар и вредан.

18.

Премениванѣ именака.

У Маџарском езику, именке или речи, којима се што именује, могу се саме о себи, обрести у четири прилике према другим речма. Према тима обрети ма онда меняю именке и свой облик; н. п.

Дубогласне.

1. atya,	отац.
2. atyának,	оца.
3. atyának,	оцу.
4. atyát,	оца.

Висогласне.

1. kert,	градина.
2. kertnek,	градине.
3. kertnek,	градини.
4. kertet,	градину.

1. atyák,	оцеви.	1. kertek,	градине.
2. atyáknak,	оцева.	2. kerteknek,	градина.
3. atyáknak,	оцевима.	3. kerteknek,	градинама.
4. atyákat,	оцеве.	4. kerteket,	градине.
1. polgár,	грађанин.	1. felhő,	облак.
2. polgárnak,	грађанина.	2. felhőnek,	облака.
3. polgárnak,	грађанину.	3. felhőnek,	облаку.
4. polgárt,	грађанина.	4. felhőt,	облак.
1. polgárok,	грађани.	1. felhők,	облаци.
2. polgároknaк,	грађана.	2. felhőknek,	облака.
3. polgároknaк,	грађанима.	3. felhőknek,	облацима.
4. polgárokat,	грађане.	4. felhőket,	облаке.

Напомена.

1. Које именке имају на крају какав јасник, оне добијају у четвртом обрету, едноброја, само едно: **t**, а онај јасник постаје дугачак (са знаком: '); н. п. atya, отац; atyát, оца. У четвртом обрету добијају само едно: **t** и оне именке, које изилазе на: **j, l, ly, n, ny, r, s, sz**; н. п.

raj,	рой.	rajt,	рой (у 4. обрету).
dal,	песма.	dalt,	песму.
király,	краль.	királyt,	краља.
hon,	постойбина.	hont,	постойбину.
leány,	девојка, кћи.	leányt,	девојку, кћер.
kar,	раме, мишица.	kart,	раме, мишицу.
sas,	орло.	sast,	орла.
panasz,	тужба, јадикованѣ.	panaszt,	тужбу, јадикованѣ.
tavas,	пролеће.	tavaszt,	пролеће.

Неколико изузетака од овога правила могу се научити из читавя или из разговора, а налази их се и у примерима ниже у овој књизи; као: hal, риба; halat, рибу; fal, ѕид, дувар; falat и т. д.

2. Све друге именке, које изилазе на какав муклац, добијају у четвртом обрету: **at, ot** или **et, öt**, како е која дубогласна или висогласна; н. п. vad, дивљач; vadat, дивљач; hab, талас; habot, талас; — könyv, књига; könyvet, књигу; török, Турчин; törököt, Турчина.

3. У којим именкама има више слогова и изилазе на : **alom** и **elem**, у тима се последњи јасници : **о** и **е** изоставе, па им се четврти обрет начини по малочас казаном правилу; н. п.

hatalom,	снага, сила.	hatalmat,	снагу, силу.
fájdalom,	бол, боля.	fájdalmat,	бол, болю.
szerelem,	любов.	szereelmet,	любов.

На овај начин постаје четврти обрет и од двосложних именака, кое изилазе на : **ol, el, om, em, or, ör, og, eg, ok, ek**; н. п.

akol,	штала, капина.	aklot,	шталу, капину.
halom,	гомила, унка.	halmot,	гомилу, унку.
bokor,	џбун.	bokrot,	џбун.
tükör,	огледало.	tükröt,	огледало.
dolog,	ствар, посао.	dolgot,	ствар, посао.
féreg,	црв.	férget,	црва.
mocsok,	нечистота, мрля.	mocskot,	нечистоту, мрлю.
étek,	ело.	étket,	ело.

4. Код речи од еднога слога, кое изилазе на **ó, ő, ű**, понајвише бива, да им се у четвртом обрету уметне : **у**, и ови дуги јасници : **ó, ő, ű**, често се прометну у кратке : **о, ö, ü**, а код где-кои и **ó** у **а**; н. п.

ló,	коњ.	lovat.	коња.
hó,	снег.	havat,	снег.
tó,	велика бара, езеро.	tavat,	бару, езеро.
kő,	камен.	követ,	камен.
cső,	цев.	csövet,	цев.
mű,	дело, творина (умо- творина, рукотворина).	művet,	дело, творину.
fű,	трава.	fűvet,	траву.

5. Напомену 3. и 4. ваља добро утувити, ер како се тамо последњи јасник изоставља или слово : **у** умеће, тако бива и онда кад такве именке добијашу облик, кои показује да су као нечија своина; н. п.

hatalom,	сила, снага.	hatalmam, hatalmad, hatalma,	моја — твоја — његова снага.
nyugalom,	мир, почивање.	nyugalmam, nyugalmad, nyugalma.	моја — твоја — његова снага.

kényelem,	загѣа, ратлук.	kényelem, kényelmed, kényelme
halom,	гомила, брежуляк.	halmom, halmod, halma.
dolog,	ствар, рад.	dolgom, dolgod, dolga.
étek,	ело.	étkem, étked, étke.
ló,	конь.	lovam, lovad, lova.
tó,	бара, езеро.	tavam, tavad, tava.
kő,	камен.	kövem, köved, köve.
mű,	творина, дело.	művem, műved, műve.

6. Кад се зна, како се којој именици гради четврти обрет у едноброју, онда в ласно и за њихов вишеброј. У место слова: **т** метни само: **к** па ћеш имати први обрет вишеброја, а остали обрети иду после са познатим наставцима н. п. *atyát*, оца; *atyák*, оцеви; *atyákнак*, оцева и т. д. — *halmot*, гомилу; *halmok*, гомиле; *halmokнак*, гомила; *havat*, снег (4. обрет); *havak*, снегови; *havakнак*, снегова и т. д.

Речи, што су споменуте горе под броем: **1**, које изилазе на: **ј, л, лу, н, ну, г, с, sz**, изузимају се од овог правила под бр. 6. Код њих се изостави: **т** у четвртом обрету едноброја, па се за први обрет вишеброја додају донетци: **ак, ок** или **ек, өк**, како е која реч дубогласна или висогласна; н. п. *királyt*, краља; *királyok*, краљѣви; *leányt*, девојку; *leányok*, девојке; *tért*, простор (4. обрет); *térek*, простори.

19.

Erény, благодѣтелиа (добродѣтель)	vett, купио (е).
a ki, ко, кои (за люде).	kincs, благо.
a mely, кои (за ствари).	ma, данас.
talált, нашао (е).	tegnap, юче.

Az erényt szeretni kell. Az erényes (добродѣтелиан) ember elégedett. Csak az erényes ember lehet boldog. A ki erényes és jó barátot talált, boldogabb mint az, ki kincseket talált. A szegény es erényes barát jobb mint a gazdag és ravasz barát. Az én atyám igen jó könyveket vett. Tegnap szép kerteket láttam. A szép kerteket igen szeretem. A jó köny-

vek igen hasznosak. A gazdag emberek nem mindig elégedettek és nem mindig boldogok. A szegények gyakran elégedettek és boldogok. Tegnap szép és jó könyveket találtam. Atyám is talált hasznos könyveket. Az én atyám ma kalapot, könyvet és tollat vett. A jó polgárt szeretni kell. Ma igen nagy sast láttam. Tegnap csunya férget találtam. A nagy ló hasznosabb mint a kicsiny, de a kis ló is hasznos lehet. Bátyám könyvet vett, mely igen hasznos.

20.

Város, варош.
 falu, жупа, село (полъ).
 falusi, жупски, сеоски.
 ba, be, у (на питањѣ : куда?)
 városba, у варош.
 kertbe, у градину.
 vannak, има, имаю, есу.
 kellemes, приятан.
 hol, где.
 voltam, био сам.
 élet, живот.

ban, ben, у (на питањѣ : где?)
 városban, у вароши.
 kertben, у градини.
 városokban, у варошима.
 kertekben, у градинама.
 van, има, есте (е).
 egy, едан, една, едно.
 megyek, идем ; (ићићу).
 ment, ишао (е), отишао.
 sok, много, многи.
 utca, сокак.
 volt, био (е), била, било.

Напомена. Реч: sok, (много) а тако и друге, које показују неку количину, долазе у едноброј — и оне саме и именке, којима се оне придају. Такве су речи: minden, сви, сваки; elég, доста; mennyi, колико; annyi, толико; néhány, гдекоји, неколико; kevés, мало и т. д.; н. п. sok ház, много кућа (или: многе куће); több ember, више люди; kevés kert, мало градина; minden gyermek, сва деца; mennyi fa, колико дрвећа (или: дрва); elég könyv, доста књига; néhány ló, неколико коња.

Ma igen szép városban voltam, hol magas házakat és gazdag embereket láttam. Nagy városokban

is vannak szegény emberek. A falusi élet igen kellemes. Tegnap barátomnak kertjében voltam, hol sok szép madarat és fát láttam. Atyámnak kertjében is voltam, de nem láttam madarakat és fákat. Az erényes embernek élete kellemes. A kertben madarat láttam, melynek tolla igen szép. A szép madarakat szeretem. Az én lovam nagyobb, mint a tied. A te kertedben sok kő van. A nyugalom igen nagy kincs. Én ma a nagy kertben voltam, és a kis kertbe is megyek. Nővérem a városba ment. Én csak a falusi életet szeretem. A kertben követ találtam. Hol van a te könyved? A rest élet nem lehet kellemes. Csak az erényes és szorgalmas élet lehet kellemes. Testvérem kertjében sohasem voltam. Igen szép falut láttam. A faluban szép kerteket, fákat és kis házakat láttam. Sok emder van az utcán (на сокаку). Kéves fát láttam a kertben. A városban elég ember és elég ház van. Nővéremnek több (више) könyvet adtam, mint barátomnak.

21.

Юче сам био у вароши, где сам много люди видео. Данас њу ићи (мегуюек) у градину. Где е градина твога оца? Мой приятель отишао е у градину мога оца. Нерадан (лень) живот неможе бити приятан. Мой отац е купио (vett) врло лепе и користне књиге. Живот богатог човека ние сваг-

да приятан, али живот задовољног човека свагда
 е приятан. Сеоски живот често е врло приятан.
 Мой отац купио лепог коња.

22.

Hegy, брег.

drága, драг, скуп.

beteg, болестан.

szomorú, жалостан, невесео.

nelkül, без, осим.

nekem, мени

neked, теби.

neki, њму.

nekem van, имам.

neked van, имаш.

neki van, има.

nővéremnek van, моя сестра
 има.

atyámnak van, мой отац има.

szomszéd, сусед, коншия.

Szomszédomnak szép kertje van. A királynak
 sok szép lova van. A királynak igen nagy hatalma
 van. Neked is van házad és kerted. Nekem csak egy
 kis kertem van. Tegnap magas hegyeket láttam. A
 faluban, melyet ma láttam, szép házak vannak. Ba-
 rátod tegnap igen szomorú volt, mert beteg. Atyád-
 nak háza igen drága volt. A magas házak drágák.
 A nagy házak sokkal drágábbak mint a kis házak.
 Az én kertem drágább volt, mint a te kerted. A fa-
 luban sok követ találtam. Szomszédom a városban
 szép kutyát vett. Szomszédomnak szép lovat adtam.
 Szomszédom igen szorgalmas és erényes ember. Én
 még nem voltam a szomszéd kertjében. A szegény
 embernek étkeket (ела) adtam.

23.

nincs, нема, нема ништа, ника-
 кав, ниџдан.

atyámnak nincs, мой отац
 нема.

neki nincs, он (а, о) нема.
 neked nincs, немаш.
 barátodnak nincs, твой приятель
 нема.

nekem nincs, немам.
 kevés мало.
 öröm, радост.

Nekem nincs sok barátam. A szegény embernek nincs oly sok barátja, mint a gazdagnak. Az elégedett embernek sok öröme van. A ravasz embernek kevés öröme van. Az én kertemben nincs sok kő. A te kertedben kevés fa van. Akkor (онда) van az embernek sok öröme, ha szorgalmas és elégedett. Barátodnak nincs sok dolga, de neked igen sok dolgod (посла) van. A szomszédnak kertjében nincs sok madár. A faluban szebb fák vannak, mint a városban. Nekem kevés barátom van, de szomszédomnak igen sok barátja van. Neki nincs kellemes élete, mert nem elégedett. A rest embernek nem lehet kellemes élete.

24.

Ön, Ви (из поштованя).
 Önnek van, Ви имате.
 asztal, сто, астал.
 on, ön, en, на .
 asztalon, на столу.
 kővön, на камену.

mind, све, сви.
 szoba, соба.
 ez, e, овай (а, о).
 holnap, сутра.
 csinos, згодан, леп, прикладан.
 eső, киша, дажда.

Напомена. Што ми, из поштованя, едноме лицу говорио: „Ви“ уместо „ти“, то Маџари рекну за едно лице: ön, а за више њих: önök; за обично наше „ви“ у вишеброју, они кажу: ti.

Ön ma igen szomorú. Tegnap még szomorubb voltam. Ha az élet szomorú, akkor nem kellemes. Önnek igen szép lova van. Ön boldog, mert elége-

dett és szorgalmas. Önnek sok tolla van. Az én tollam mind rosz. Neked sok jó tollad van. Ez a szoba igen szép. (Пред ясником ез, пред муклацем е. — У место ез и е узима се и ezen.) Ezen ember igen szorgalmas. E könyv hasznosabb, mint barátom könyve. Ezen könyv nem oly szép, mint a tied. Szomszédom szobája igen csinos. Az én szobámban sok asztal van. Szomszédom szobájában sok könyv van. Ez a könyv igen hasznos. E város kicsiny. E falu szép. A királynak lova beteg. A te házad igen drága. Neked jó szomszédod van. Önnek is jó szomszédja van. Ha jó és erényes barátod van, akkor boldog és kellemes lesz (бѣже) életed. Nekem még nincs lovam, de holnap lesz. Szomszédomnak nincs kertje, de igen szép háza van. Az asztalon sok könyv és toll van. Atyámnak kertjében a fákon madarak vannak. E könyvet a földön találtam. A kövön nem találni füvet. A gyermek panasza igen szomorú. Az eső hasznos.

25.

Моя е соба велика и згодна (лепа) али е твоя соба још већа и згоднија. Овај човек често е болестан, што е лень и незадовољан (elégedetlen). Овај е брег врло висок. На овом брегу е (или: има) врло лепо дрвеће. Киша није свагда проби- тачна. Мой отац купио едан (егу) сто'. Ви (өн) нисте срећни, ер сте често болесни и незадовољни.

Твой е сто' веѣи од мога. Данае сам био у твоіой
 соби. Мой е сто' у твоіой соби. На столу су (имаю)
 многа пера. Мой сусед купио лепу (csinos) куѣу.
 Юче е твоя сестра била болестна. Ти немаш при-
 ятан живот. Ова е велика куѣа врло скупа. У оной
 куѣи има много соба.

26.

Tollam, мое перо.
 tollad, твое перо.
 tolla, нѣгово (свое) перо.

tollunk, наше перо.
 tollatok, ваше перо.
 tolluk, њино (свое) перо.

tollaim, моя пера.
 tollaid, твоя пера.
 tollai, нѣгове (свое) пера.

tollaink, наша пера.
 tollaitok, ваша пера.
 tollaik, њина, (свое) пера.

lovam, мой конь.
 lovad, твой конь.
 lova, нѣгов, (свой) конь.

lovunk, наш конь.
 lovatok, ваш конь.
 lovuk, њин (свой) конь.

lovaim, мои коньи.
 lovaid, твои коньи.
 lovai, нѣгови (свои) коньи.

lovaink, наши коньи.
 lovaitok, ваши коньи.
 lovaik, њини (свои) коньи.

kertem, моя градина.
 kerted, твоя градина.
 kerte, нѣгове (свое) градина.

kertünk, наша градина.
 kertetek, ваша градина.
 kertök, њина (свое) градина.

kerteim, мое градине.
 kerteid, твое градине.
 kertei, нѣгове (свое) градине.

kerteink, наше градине.
 kerteitek, ваше градине.
 kerteik, њине (свое) градине.

kövöm, мой камен.
 köved, твой камен.
 köve, нѣгов (свой) камен.

kövünk, наш камен.
 követek, ваш камен.
 kövük, њин (свой) камен.

köveim, мое каменѣ.
 köveid, твое каменѣ.
 kövei, нѣгово (свое) каменѣ.

köveink, наше каменѣ.
 köveitek, ваше каменѣ.
 köveik, њино (свое) каменѣ.

Напомена. Из ових горе образаца може се видети како различне дубогласне и висогласне именке, у место да се пред њих меће: мой, твой, њѣгов, (свой); мои, твои, њѣгови, (свои), — добијаю на крају дометке, кои показују коме лицу оне као своина припадају. Још ваља овде споменути, да неке именке имаю у едноброју и мало другоячје дометке, као н. п. атуја, њѣгов отац; атујок, њѣни оцеви; кѣфеје, њѣгова четка; кѣфѣнк, наше четке; кѣфејок, њѣне четке.

27.

nekünk van, имамо.

nektek van, имате.

nekik van, имаю.

nekünk nagy házuk van, ми имамо велику кућу.

nektek nagy házatok van, ви имате велику кућу,

nekik nagy házuk van, они имаю велику кућу.

nekünk nagy házaik vannak, ми имамо велике куће.

nektek nagy házaik vannak, ви имате велике куће.

nekik nagy házaik vannak, они имаю велике куће,

sok, много; több, више; legtöbb, највише.

Atyámnak szép lova van. Szomszédunknak drága lovai vannak. Neked több könyved van, mint atyámnak. Neked is vannak lovaid. A kertben szép madarak vannak. A városban szép házak vannak. A jó királynak sok barátja van. Az erényes embernek több jó barátja van, mint a ravasz és rossz embernek. Az elégedett ember a legboldogabb. A jó embernek legtöbb barátai vannak. Neked sokkal több barátod van mint nekem. Atyámnak mindig sok könyve van. Nekünk is vannak szép könyveink. Testvéreimnek magas házaik vannak. Neked kellemes szobád van. Barátom a kertben van (e). Én a kertben voltam, de nem találtam barátomat. Hol van kertetek? A mi

(наше) kertünk faluban van. Nekem kellemes életme van, mert jó barátaim és jó testvéreim vannak. Neked szomorú életed van, mert rossz barátaid vannak. Atyádnak is szomorú élete van, mert mindig beteg. Nekünk több lovunk van, mint szomszédunknak. Nektek nincs sok lovatok. Szomszédaim betegek. Nekik mindig sok dolguk van. Nekünk csinos kutyáink vannak. A jó és erényes emberek boldogok, nekik legszébb örömeik vannak.

28.

Én, я.
te, ти.
ő, он, она, оно.

mi, ми.
ti, ви.
ők, они, оне, она.

vagyok, я сам, есам.
vagy, ти си, еси.
van, он е, есте, (е).

vagyunk, ми смо, есмо.
vagytok, ви ете, есте.
vannak, они су, есу.

Én boldog vagyok. Te nem vagy beteg. Ő szorgalmas (е) Mi szomorúak vagyunk, mert atyánk beteg. Ti elégedettek vagytok. Ők szorgalmasak („су“ подразумева се као и „е“ кад каквинка после главника стои). Én a szorgalmas gyereket igen szeretem, de a rest gyereket nem szeretem. Kertünkben szép fák vannak (има). Kertekben szép kis madarak vannak. Szomszédaim boldogabbak mint én, mert ők nem betegek. Ti mindig szomorúak vagytok. Barátaim a szobában vannak; ők sohasem szomorúak mert elégedettek és boldogok.

Menni, ићи, ходити.
 megyek, идем, (ићићу).
 mentem, ишао сам.
 mentünk. ишли смо.
 egész, цео, сав; сасвим.
 egészséges, здрав.

29.

keresni, тражити.
 keresek, тражим, (тражићу).
 kerestem, тражио сам.
 keresett, он је тражио.
 vig, весео, радостан.

Tegnap a kertbe mentem, atyádat kerestem, de nem találtam. Hol van atyád? Atyám a városba ment. A városban nem lehet (nemogyke е) atyádat keresni, mert a város igen nagy. Nekünk a szobában szép könyveink vannak. Nekem is vannak sok könyveim. Én a szobába megyek. Én atyám szobájába megyek. Atyád szobája igen szép és nagy. Anyádat szobájában kerestem, de nem találtam. Nekünk sok szobánk van. Én a szép szobát igen szeretem. A magas szobák a legkellemesebbek. Én holnap a városba megyek, hol dolgot keresek. Tegnap a kertben követ kerestem, de nem találtam. Ha egészséges vagyok, akkor mindig elégedett és vig is vagyok. Csak az elégedett ember lehet vig. A mi szomszédunknak beteg gyermeke van. A rest embernek rossz és szomorú élete van (има), de a szorgalmas embernek boldog és kellemes élete van. A mi királyunknak sok városa és faluja van. Én és atyám a városba mentünk.

30.

tól, től, од.
 szomszédtól, од коншиє.
 testvértől, од брата.

szomszédomtól, од мог коншиє.
 testvéremtől, од мог брата.
 kapni, добити, (получити).

kaptam, добио сам.
állat, животиња, живинче, створење.

ajándék, поклон, дар.
vidám, весело, добре вољѣ.

Atyámtól szép ajándékot kaptam. Én egészséges vagyok. Én elégedett és boldog vagyok, mert mindig egészséges voltam; de anyám igen szomorú, mert mindig beteg. A beteg ember nem lehet vidám. Csak az egészséges ember lehet vidám. Mi mindig vidámak vagyunk, mert egészségesek és szorgalmasok vagyunk. Ha a szegény ember szorgalmas, mindig vidám lehet. Te nem vagy boldog, mert rest vagy. Mi igen szerencsések vagyunk, mert jó atyánk van (имамо). Szomszédunknak gazdag testvére van. Barátomnak beteg anyja van. Mi nem vagyunk betegek. A ki egészséges, az vidámabb mint az, a ki beteg. A kert, melynek jó földje van, hasznosb mint az, melynek rossz földje van. A városban mindig sok embert lehet találni. Ti nem vagytok elégedettek. Ti mindig betegek vagytok, mert nem dolgoztok (ер ви не радите — непослуєте). A kertben gyermekek vannak. A rossz embertől nem lehet jót várni (очекивати). Barátomtól könyvet, lovat és sok ajándékot kaptam.

31.

Az udvar, авлия. двор.
élni, живети.
val, vel, (al, el,) sa, s.

atyával, с оцем.
kövel, с каменом.
emberrel, са човеком.

На помена. val, vel, придае се оним именкама, које се завршују каквим јеником, а које имају на крају муклаце, тима се последњи муклац удвои, па у место: val, vel, дода им ес

само: al, el ; szorgalom, трудба ; szorgalommal, с трудбом ; barátom, мой приятель ; barátommal, с моим приятелем.

Атыámmal a városban voltam. Kertünkben voltam a szomszédal. Az udvarba megyek a kutyával. Jó emberekkel élni igen kellemes. Атыámmal a városban voltam, hol sok ajándékot kaptam. A városban nekem sok barátom van. Barátomtól a városban szép madarat és kutyát kaptam. A faluban is sok barátom van. Barátimmal udvarunkban és kertünkben voltam. Te nem vagy barátoddal elégedett. Én barátomat igen szeretem és elégedett vagyok vele (с ньим). Tegnap barátomtól szép lovat kaptam. Csak szorgalommal és erénnyel lehet az ember boldog. A jó emberrel szeretek lenni (волим бити). A rest gyermekkel nem vagyunk elégedettek. Csak a szorgalommal, jósággal és erénnyel vagyunk elégedettek.

32.

Senki sem, нико, ниедан.
meleg, вруће, топло.

} hideg, ладно; зима.
} ritkán, редко.

Я сам с моим суседом врло задоволян. Я сам био (volt, меће се на последку) с твојом сестром у градини. Юче е била велика киша, я сам с јучерашњом (тегнари) кишом задоволян. Топла е киша врло пробитачна, али ладна киша редко е пробитачна. Юче е у мојој соби било ладно, али данас е топло (meleg van). Подмукао човек често е жалостан и никад ние срећан. Данас е топло, али јуче

е било ладно (hideg volt). Мой брат био е са своим
псетом у башти. Нерадан (rest) човек редко е добре
вољ и задовољан.

33.

Nál, nél. код, при, у (н.п. у мене).

asztalnál, при столу.

könyvnél, код књиге.

ból, ből, из.

szobából, из собе.

kertből, из баште.

jövök, долазим, идем.

jöttem, дошао сам.

ról, ről, са, с; о.

asztalról, са стола; о столу.

könyvről, с књиге; о књизи.

ra, re, на (кад се пита: куда,
на нашта?)

asztalra, на астал.

könyvre, на књигу.

tenni, чинити, метути.

tettem, учинио сам, метуо сам.

A háznál sok embert láttam, A te könyvednél
egy rossz toll van. A kertnél sok fát láttam, Az én
asztalomnál sok szép könyv van. A te házadnál sok
rest ember áll (стои). Ma a szobából a kertbe men-
tem, hol sok követ találtam. A kertből szobába me-
gyek, mert a kertben még hideg van, de a szobában
sokkal melegebb van. A rossz gyermekből ritkán lesz
jó ember, de a jó gyermekből szorgalmas és elége-
dett ember lesz. A fáról asztalra megyek, és az asz-
talról a földre. Szobámból igen szép kertre látok
(видим). Az Istent még senki sem látta, mert az Is-
ten láthatlan. Én a kertből jövök és a faluba megyek.
Tollamat az asztalra tettem, de könyveimet nem tet-
tem az asztalra. Tegnap senki sem volt beteg ba-
rátomnál.

Ért, за, ради.
 hoz, hez, ка, (к).
 ülni, седети, сести.
 ültem, седео сам, сео сам.
 tehén, крава.
 virág, цвет.

esni, падати, пасти.
 leestem, пао сам (доле).
 kettő, két, два.
 kötő, (само за себе.)
 két, (пред именком.)

Lovamat egy tehénért adtam, mert nem igen jó volt. A tehén nem oly szép állat, mint a ló. Az én kis házamat egy nagy kertért adtam. Tegnap a kertben magas fáról leestem. Ma nem megyek fára. Holnap barátomhoz megyek. Barátom kertjében sok virág van. Én a virágokat igen szeretem. Barátom kertjében az asztalon ültem és az asztalról leestem. Ma a szomszédomhoz megyek, ki szép tehenet és lovat vett. Nektek nincs oly szép tehenetek és lovatok, mint az én szomszédomnak. Ritkán lehet oly szép kutyát látni, mint szomszédomnál. Szomszédomtól egy tehenet és két lovat vettem. Tegnap szomszédom lovára ültem és csaknem leestem. Kutyámért megyek szomszédunkhoz.

X A ki, a melly, ко, кои, (онай кои)
 a kinek, a mellynek, ког, коме.
 a kinek van, (о лицу) кои има.
 a mellynek van, (о стварима), кои има.
 a kinek jó barátja van, ко доброг приятеля има.
 tanító, учитель.
 tanítvány, ученик.
 fi, fu, дете, (мушко), мушкарац, дечак, син.
 leány, кћи, девојка.

A tanító, kinek jó tanítványai vannak, szerencsés, de a tanítványok is csak akkor szerencsésék, ha jó tanítójuk van. Nektek igen jó tanítótok van. Szomszédunknak szorgalmas fia és jó leánya van. A kert, melynek sok fája van, igen szép. Ti boldogok vagytok, mert jó és szorgalmas tanítótok van. Mi szomorúak vagyunk, mert tanítónk beteg. Tanítómtól szép könyvet kaptam. Tanítómmal a kertben voltam. A tanítónak szorgalmas fia van. Barátomnak jó leánya van. Szomszédomnak gazdag fia van. Testvércmnek leánya szép ajándékot kapott (добила е). Ön (Ви) még ma nem látta (нисте видели) tanítóját. Te nem vagy boldog, mert mindig beteg vagy. Én önnel (с Вама) a kertbe megyek. Ma már (већ) önt láttam. Önnek szép háza van. Öntől szép ajándékot kaptam. Önök (Ви — у вишеброю) szomorúak, mert betegek. Tegnap láttam önöket (Вас) a kertben.

36.

Öreg,	öregebb,	legöregebb.
стар (човек)	стари	најстари
öregek,	öregebbek,	legöregebbek.
стари (люди)	стари (вишебр.)	најстари (вишебр.)
tiszta,	tisztább,	legtisztább.
чист,	чисти,	најчисти.
tiszták,	tisztábbak,	legtisztábbak.
чисти (н. п. люди)	чисти (вишебр.)	најчисти (вишебр.)

На помена. За реч: старо има у Маџарском език у више речи. Тако се н. п. каже: стар човек, öreg ember, vép ember; стара зграда (здание), régi épület; старо време (доба), régi idő; старо вино, óbor; стара альбина, avult ruha, óruha; старински, őszegű; древно, стародревно, ódon.

Az én atyám öregebb mint a tied, de szomszédunk atyja a legöregebb. A szomszéd háza mindig tiszta, de a mi házuk még tisztább. A tisztaság (чистота) nemcsak szép, hanem (него и) egészséges is. Az öreg ember gyakran beteg. Szomszédom legöregebb ember a faluban. Az én barátaim öregebbek mint a tieid, mivel azok (они) a legöregebbek a városban. Szomszédunk fia öregebb mint leánya. Fiadnak szobája igen csinos és tiszta, de leányod szobája még csinos es tisztább.

37.

Н а п о м е н а.

1. Каквинка, кад стои пред именком, никако се неменя, већ остае у свима обретима и у обадва броя еднака; н. п. а jó ember, добар човек, а jó embernek, доброг човека, добром човеку; а jó emberek, добри люди. Али кад каквинка после именке стои, онда и она узима облик, по коме се познае у коме е броју, на пример а kert пагу, та е градина велика: а kertek пагуок, те су градине велике.

2. Кад се што пореди едно с другим, знамо да се то поређење казуе променом каквинака показуюћи три ступња на којима што, едно према другом, стои. Ово код Маџара бива овако. Ако каквинка на првом ступњу, има на крају какав јасик, онда јој се за други ступањ дода само још: bb, а јасик, који е био на крају (ако е кратак) продужи се; н. п. tiszta, чист; tisztább, чистији. Аколи се каквинка свршуе каквим муклацем, онда јој се на другом ступњу додае: abb, или ebb, како е која каквинка дубогласна или висогласна; н. п. gazdag, богат; gazdagabb, богатији; szegény, сиромашан; szegényebb, сиромашнији.

3. Каквинкама, кое имаю на крају: s, sz, z, додае се на другом ступњу или као и онима горе споменутима: abb, ebb, или и само едно: b; н. п. édes, сладак, édesebb или édesb, слађи. gasz, подмукао, gaszab, подмуклији.

4. Овако гдекад, али врло ретко, примаю, на другом ступню едно: **В** уместо: **abb, ebb** и каквинке, које имаю на краю: **l, ly, m, n, ny** и **g**; н. п. **kevély**, поносит; **kevélyebb** или **kevélyb**, поносити; **vidám**, весело; **vidámabb** или **vidámb**, веселии; **kegyetlen**, грозан (свирѣп); **kegyetlenebb** или **kegyetlemb**, грозни; **fehér**, бео; **fehérebb** или **fehérb**, белѣи.

5. Трећи ступань поређеня постае, кад се каквинкама другога ступня спред дода: **leg**.

Ево неколико различних прилика за сва три струња.

sok, много,	sokabb, више,	legsokabb, највише.
könnyű, лако,	könnyebb, лакше,	legkönnyebb, најлакше.
szép, лепо,	szebb, лепше,	legszebb, најлепше.
nagy, велико,	nagyobb, веће,	legnagyobb, највеће.
jó, добро,	jobb, болѣ,	legjobb, најболѣ.

38.

Nyár, лето.

ősz, осен.

tél, зима.

tavas, пролеће.

évszak, доба од године.

egész, цео, сав; сасвим.

szülők, родители.

hozni, донети

hozok, доносим, (донећу).

hoztam, донео сам.

siet, ита, нагли,

a zöld mező, зелено пољѣ.

A tavasz és az ősz legszebb évszakok. A nyár is szép évszak, hanem igen meleg. A nyár melegebb mint a tél. A nyár nem mindig meleg, és a tél nem mindig hideg. Nővérem az udvarból a kertbe siet. Az udvarból magas hegyeket láttam. Ma kertből nem látni a hegyeket. A kertből nagy fákat hoztam. Szobából csak hegyeket lehet látni, de a várost nem. Atyád a legjobb barátod. A szülők mindig legjobb és leghivebb (највернии) barátaink. Holnap a városból könyveket hozok. Neked (теби) tegnap szép ajándékot hoztam. Az egész nyár meleg volt.

A szülők csak akkor boldogok, ha szorgalmas és jó gyermekeik vannak. A tanítók szomorúak ha rest tanítványaik vannak. Holnap a kertből testvéremnek szép madarat és virágokat hozok. A mező csak akkor szép, ha zöld. A zöld fa is igen szép. A mi kertünkben sok zöld fa van. A mezőn nincs sok fa. Macskád kegyetlenebb mint kutyád,

неминослив
диремия

39.

Szalag, трака (пантљика).

fekete, црн.

kés, нож.

néha, кадмад, гдемад,

szék, столица.

szeg, ексер.

víz, вода.

bor, вино.

sör, пиво.

Kalapomon fekete szalag van. Kalapomat asztalra tetted (са мегуо). Te a székre tetted könyveidet. Tollam a könyvön van. Késemet könyvedre tettem. A tavasz kellemesebb mint a nyár. Néha az ősz is igen kellemes. Én a tavaszt jobban szeretem (я већ-ма волим), mint az őszet. Kalapodra fekete szalagot tettem. Barátommal a hegyekre megyek. A hegyekre gyakran mentem testvéremmel. Szülőimmal tegnap a hegyeken voltam. Késedet az asztalra tettem. Hol van atyád kése? Atyám kése az asztalon van. Késedet mindenütt (свуда) kerestem, de nem találtam. Atyádat csak néha láttam a városban. Késed az asztalon, vagy (или) a széken lesz. Atyám néha igen szomorú, de testvérem mindig vidám. A kertben igen

sok víz van. A víz igen egészséges, de a bor és sör nem egészséges. Én a vizet jobban szeretem, mint a bort és sört.

40.

Tavasszal, у пролеће.
 ősszel, у осен.
 nyáron, лети, у лето.
 télen, зими, у зиму.

gyümölcs, воће.
 virágzig, цвета.
 virágoznak, цветаю.
 fiatal, ифју, млад.

Tavasszal a fák virágoznak. Nyáron és ősszel sok virág és gyümölcs van, (има, бива). Tavasszal legtöbb virág van. Tavasszal a hegyeken sok virágot találtam. Nekem jó barátom van, de neked nincs jó barátod. Nekünk nincs sok gyümölcsünk. Neked nincs virágod. Szomszédunknak sok virága és gyümölcse van. Ősszel nincs (у осен нема) sok virág. Testvérem kertjében nincs sok gyümölcs. Télen hideg van. A kertek tavasszal virágoznak. Az én kertem soha sem virágzik, mert nincs kertem. Szomszédunk leányának nincs kellemes élete, mert mindig beteg. Télen a kertek nem (нѣсу) oly szépek, mint tavasszal, vagy nyáron. Az öreg embernek nincs oly vidám élete, mint a fiatal embernek. Az öreg emberek csaknem mindig betegek, de a fiatalok egészségesek. Nektek nincs sok virágtok. Szomszédunknak több virága van.

41.

Egy	1	tizenhárom	13	negyvenegy	41
kettő) *)	2	tizennégy	14	ötven	50
két)		tizenöt	15	ötvenegy	51
három	3	tizenhat	16	hatvan	60
négy	4	tizenhét	17	hatvanegy	61
öt	5	tizennyolcz	18	hetven	70
hat	6	tizenkilencz	19	nyolczvan	80
hét	7	húsz	20	kilenczven	90
nyolcz	8	huszonegy	21	száz	100
kilencz	9	huszonkettő	22	ezt	1000
tíz	10	harmincz	30	százezer	100,000
tizenegy	11	harminczegy	31	millió	1,000,000
tizenkettő	12	negyven	40		

Напомена. Кад се броевима, овако како су написани, просто казује колико је чега, онда именке и каквинке, које уз броеве иду, увек долазе у једноброј, негледајући о колико се предмета говори; н. п. *öt ház, пет кућа* (а не: *öt házak*); *tizenkét szék, дванаест столица* (а не: *tizenkét székek*); *hét nagy virág, седам великих цветова* (а не: *hét nagyok virágok*). Ово је оно исто правило, о коме смо говорили и напред код речи: *sok*.

42.

Hányadik, кои? (по реду).
 első, први, а, о.
 második, други (утори).
 harmadik, трећи.
 negyedik, четврти.
 ötödik, пети.
 hatodik, шести.
 hetedik, седми.
 nyolczadik, осми,
 kilenczedik, девети.
 tizedik, десети.
 tizenegyedik, еданаести.

tizenkettedik, дванаести.
 huszadik, двадесети.
 huszonharmadik, двадесет трећи.
 adni, давати, дати.
 adott, дао, ла, ло.
 kék, плаветно, модро.
 gabona, рана, жита.
 búza, пшеница.
 mérő, мерица.
 most, mostan, сад.
 mindjárt, одмах.
 esztendő, év, година.

*) Kettő кад само за себе стои, а: két, кад за њим иде и именка; н. п. *két ló van a kertben*, у бапти има два коња; *hány?* — *kettő*; колико? — два.

nap, сунце ; дан.
 áll, стои, постои, састои се.
 óta, од, одкад, од то доба.
 jobb, десни, а, о; jobbra, десно,
 на десно.

bal, леви, а, о; balra, лево, на
 лево.
 egyenes, прав; egyenesen, у-
 право.
 görbe, крив, изкривљен; gö:ben,
 на криво.

Az első ember nem volt szorgalmas. Második Lajos magyar király igen szerencsétlen (несрећан) volt. Első Mátyás a legjobb magyar király volt. Atyámnak tíz lova van. Tegnap szomszédunktól tíz mérő búzát vettem. Most ezer nyolczszáz hatvankettedik esztendőben vagyunk. Egy esztendő háromszáz hatvanöt napból áll. Nekünk négy macskánk van. Atyám tízezer forintot (форинта) adott házáért. Lovadért négyszáz forintot adtam. A kertnél három ló és két kutya áll. Az ég kék. Kertünkben sok kék virág van. Barátomnak öt nagy háza van. Testvéremnek annyi könyve van, mint nekem. Néhány ember boldog, ha szegény is, mert elégedett. Minden ember boldog, ha szorgalmas és elégedett. Télen kevés virágot lehet találni. Öt nap óta a városban vagyok. Szomszédunk fia négy év óta beteg. Ezen (ovo) falu nyolczvan év óta áll (постои).

43.

Óra, сат.
 kar, раме, мишица.
 kéz, рука, шака.
 szem, око ; szemfény, зеница.
 szemöld, обрва, веђа.
 szemhéj, трепавица (капак).

szempilla, трепавица (длака).
 fül, уво ; orr, нос.
 láb, нога, стопало.
 lábszár, голен, (нога од колена
 до стопала).
 lábsont, цеваница.

fej, глава; száj, уста.
 hét, неделя (дана), седмица.
 hónap, месец (дана).
 rövid, кратак.
 hosszú, дуг, дугачак.

vagy, или.
 már, већ.
 kemény, тврдо.
 kellemetlen, неприятно.

Az embernek két karja, két keze, két szeme, két füle, két lába, egy feje, egy orra és egy szája van. Egy napban huszonnégy óra van. Egy hétben hét nap van. Egy hónapban harmincz, vagy harminczegy nap van. Csak a második hónapban van huszonnyolcz nap, és minden (a сваке) negyedik évben huszonkilencz. Nyáron a napok igen hosszúk, télen igen rövidek. A nap nyáron melegebb, mint télen. Hány óra lehet most? Már hat óra lesz. Még nincs (иош нема) hat óra. Az égen sok felhő van. Tegnap kevés felhő volt az égen. Az életben sok kellemes, de sok kellemetlen óránk is van. Az erényes embernek sok boldog napja van. Második Lajos magyar királynak rövid, de Zsigmond királynak igen hosszú élete volt. Szent István (свети Стеван) volt az első magyar király. A magyaroknak sok jó, de sok rossz királyok is volt (су имали). Az őszi napok (есеньи дани) gyakran igen kellemetlenek. Minden évszak három hónapból áll és az egész év tizenkettőből.

44.

Hétfő, понедельник.
 kedd, уторник.
 szerda, среда.
 csütörtök, четвртак.

péntek, петак.
 szombat, субота.
 vasárnap, неделя.
 hívják, зове се.

hogy hívják ön, како Вам е име?
како се зовете?

levél, писмо; лист.

hajó, лађа.

jub, овца.

út, пут

garas, грош.

krajczár, крайцара.

Купио сам (vettem — долази чак на последку) десет коња, две краве и много младих дрвета. У пролеће цвета дрвеће и већи тал (legtöbb) цвећа. Една форинта има сто крайцара. Први дан у седмици зове се понедељник, други уторник, трећи среда, четврти четвртак, пети петак, шести субота, седми недеља. Една година има педесет и две недеље. Ово дрво има велико лишће. Мой коншия добио писмо од свога оца. Овца е врло користна животиња. Јуче сам видео пет великих лађа. Пут к овој градини врло е рђав.

45.

Széles, широк.

erős, як, снажан.

vesztettem, elvesztettem, изгубио сам.

pénz, новац, паре.

utca, сокак, улица.

más, másik, други, други ко.

mégis, опет, (ипак).

A kutya erős állat. A kutya sokkal erősebb, mint a macska. Nyáron az ég tisztább, mint télen. Tegnap barátomnál a könyvemet elvesztettem. Ma az utcán pénzemet vesztettem el. Nekünk nincs pénzünk, de jó barátaink mégis (ипак) vannak. Ez az utca igen hosszú, de a másik rövid. Én igen szomorú vagyok, mert két barátomat vesztettem el. Holnap barátomhoz megyek könyvemért. Szomszédomtól két fe-

ketete lovat vettem. Késemet az utcán vesztettem el, de már megtaláltam. Neked nincs késed. Nem vettem buzát, mert most igen drága. Most tavasz van, a fák már virágoznak. A mi udvarunk sokkal tisztább, mint a ti udvarotok. Ez az utca igen széles.

46.

E, ez, ezen, (ez a), emez, овай, а, о.	azt, тога (тай), ту, то; онога (онай), ону, оно.
ennek, овога, ове; овом, овой.	azok, ти, те, та; они, оне, она.
ezt, овог, ову, ово, (4-ти обрет еднобр.)	azoknak, тих; тима; оних; о-нима.
ezek, ови, ове, ова. (вишебр.)	azokat, те, та; оне, она (4-ти обрет вишебр.)
ezeknek, ових; овима.	abba, у тог (у тай), у ту, у то; у оног (у онай), у ону, у оно.
ezeket, ове, ова. (4-ти обрет вишебр.)	abban, у том, у той; у оном, у оной.
ebbe, у овог (у овай), у ову, у ово.	attól, од тога, од те; од онога, од оне.
ebben, у овом, у овой.	abból, из тога, из те; из оног, из оне.
ettől, од овог, од ове.	arról, са тог, са те; са оног, са оне; о оном, о оной.
ebből, из овога, из ове.	arra, на тог (на тай), на ту, на то; на оног (на онай), на ону, на оно.
erről, са овог, са ове; о овом, о овой.	azon, на том, на той; на оном, на оной.
erre, на овог (на овай), на ову, на ово.	ott, ту, тамо; онамо.
ezen, на овом, на овой,	azaz, то ће рећи, то ест, (т. е.)
itt, овде, ту.	
a, az, azon, (az a), amaz, тай, та, то; онай она, оно.	
annak, тога, те; томе, той; онога, оне; оном, оной.	

Напомена. Као што се горе у првом реду види, за речи: овај, онај, Маџари утребљавају у првом обрету: **ez** и **az** од више руку. Осим тога, ове се речи мењају заједно са именкама, а неостају (као каквинке) без промене пред њима.

Ez a fa igen magas. Ezek a fák igen magasak. Tegnap barátomhoz mentem. Ezt (a lovat) szomszédunktól vettem. Ennek a gyermeknek sok könyve van. Pénzemet ennek a szegény embernek adtam. Ezt a várost már gyakran láttam. Ez a város nagyobb, mint amaz. Annak a városnak nincs sok utcája. Azt a várost már a télen láttam. Atyámhoz megyek a városba. Ezen az asztalon sok könyv van. Azon az asztalon sok jó tollat láttam. Ebben a házban beteg emberek vannak. Abban a városban szorgalmas polgárok vannak. Ettől az embertől szép ajándékot kaptam. Attól az embertől (или azon embertől) két könyvet kaptam. Ebből a rest gyermekből (или ezen gyermekből) nem lesz szerencsés ember. Azon szorgalmas fiúból boldog ember lesz. Ezen a hegyen sok fa van. Azon a fán sok madarat láttam. Kalapomat erre az asztalra tettem és most nem találom (неналазим). Kalapodat arra az asztalra tetted, most is ott vann. Tegnap a városban voltam, ma már falun (на селу, у селу) vagyok; ott sok nagy és széles utca van, itt rövidek és keskenyek (узани) az utcák.

47.

Анnyi, толиво, тако много.
bátyám, мой стария брат.
öcsém, мой млађи брат.

néném, моя стария сестра.
hugom, моя млађа сестра.
megáldja, благосиля.

Nekem annyi pénzem van mint neked. Neked nincs annyi könyved mint bátyádnak. Nénémnek több

szorgalma van, mit hugomnak. Ezt a könyvet öcsémnek adom (даем). Öcsédet a kertben kerestem, de nem találtam. Ezt a virágot a kertben találtam. Ennek a gyermeknek jó nénje és bátyja van. Ezt az embert az Isten is megáldja, mert szorgalmas és erényes. Atyám udvarában csaknem annyi fa van, mint kertjében. Ott még nem voltam. Ezeket a gyermekeket igen szeretem, mert jók, és szorgalmasak. E madaraknak fekete tolluk van. Azokat az embereket gyakran láttam az ősszel. Ezeket a tollakat (или ezen tollakat) mindenütt (свуда) kerestem. Azokat a könyveket (или azon könyveket) nem találtam.

48.

Adtad, ти си то дао.
mondani, казивати.
megmondani, казати.
mondtam, я сам то казао.
mondtad, ти си то казао.
mondta, он е то казао.

ki? ко, кои, коя, кое.
kinek? кога; коме, коіой.
idő, време.
szabad, слободно, слободан,
(прост од чега).
titok, тайна.

Н а и о м е н а. Речица: **meg** саставља се с речима, које изказују неко чинѣнѣ (чинѣнкама), па се при меняњу чинѣнака и раставља од њих; али право значењ те речице нетреба од чинѣнке одвоено преводити. Такве су речице и: **el, le, föl**, и друге. Оне су управо на прилику наших речица: про, при, из, с; н. п. проћи, принети, изићи, сићи, свршити и т. д.

Kinek adtad könyvedet? Ki volt az udvarban?
Kit kerestél (си тражио) a városban? Öcsédnek nincs annyi ideje (времена), mint nekem. Nekünk több szabad időnk van. Csak az a szabad ember, a ki

kevéssel (с малим) elégedett. Ezek az emberek boldogok, mert szabadok. A kinek sok dolga van és aki szorgalmas, az vidám. Nyáron több szabad időm van mint télen, a napok is hosszabbak (дужи). Kinek adtad kalapodat? Öcsémnek adtam. Kalapod már igen rossz volt. Kinek mondtad meg (си ти казао) titkodat? Én senkinek sem mondtam meg titkomat. Az én barátom megmondta titkát. Hugom már két hét óta beteg, de én mindig egészséges voltam. Én igen hű barátot találtam. Szülőim (мои родители) legjobb és leghivebb barátaim. Barátom már négy hónap óta beteg. Én három év óta a városban vagyok. Kit kerestél (кога си тражио) tegnap? Szomszédunk fiát kerestem.

49.

Mi? шта?
 mit? шта? (у четвр. обрету).
 semmi, ништа.
 semmit, ништа (у четв. обр.)
 senki, нико, ниједан, никакав.
 senkit, никог, никаквог.
 találtál, ти си нашао.
 találtad, ти си га (то) нашао.
 hanem, него, али.

érett, зрео.
 alma, лбука.
 mikor? кад?
 aratás, жетва, бранѣ.
 régen, одавно, дуго времена.
 miért? зашто?
 otthon, дома, код куће (тамо).
 itthon, дома, код куће (овде).
 talán, може бити, можда . . .

Mi van a kezében? Mit kerestél tegnap az utcán? Mit találtál tegnap a kertben? Én tegnap semmit sem találtam a kertben, hanem ma érett almát találtam. A búza már érett. Mikor lesz az aratás? A gabona már régen érett. A te buzádat még nem lehet aratni, hanem bátyám buzáját már lehet aratni.

Mikor voltál öcsédnél? Már igen régen nem voltam. Miért nem adtad nekem lovadat? Már régen atyámnak adtam. Mikor találtál pénzt? Én nem találtam pénzt, hanem igen szép kést. Én senkit sem találtam a kertben. Miért nem mentél (нисси ишао) a szobába? Senki sem volt otthon. Mikor lesz atyád otthon? Talán holnap otthon lesz. Mi van a kezében? A kezében két alma van. Az almát igen szeretem (я врло волим). Szomszédunk kertjében sok szép alma van. Miért nem voltál a városban? Mert nem volt időm. Neked soha sincs időd (ни ти немаш каде).

50.

hány? koliko, (поединце, по комадима).	fölkelni, устаяти, устати.
menyi? koliko, (чега укупног).	fölkelek, устаем.
hány éves? koliko му година?	fölkeltem, устао сам.
hány levél dohány (koliko листова дувана), menyi dohány.	lefeküdni, легати, лећи.
koliko дувана.	lefekszem, лежем, лежим.
enyim, мой, моя, мое.	lefeküdtem, легао сам.
tied, твой, твоя, твоје.	— kor, у око.
övé, његов, а, е.	négy órakor, у четири сата.
miénk, наш, а, е.	percz, минут.
tiétek, ваш, а, е.	korán, рано, на време.
övék, њиов, а, о.	után, mulva, после.
reggel, утром, из ютра.	előtt, пред, пре.
este, у вече, вечером.	dió, орах.
	tegnapelőtt, ономад, прекуче.

Напомена. Замена: enyim, tied, övé, miénk, tiétek, övék, стое увек после именака, које оне присвајаю и замењују; н. п. ez a könyv enyim, ова је књига моя (књига); ez a toll a tied, ово је перо твоје; ez a ház a miénk, ова је кућа наша. Пред именкама оне не могу никад овако целе стајати, него кад то затреба, а оне се својим крајцима као даметци пришивају њима на крају.

како смо пространо видели горе (на страни 25). Тако: моя књига, неможе се казати: enyim könyv, него: аз én könyvem или: а könyvem, или само: könyvem; твоя књига, неможе се казати: tied könyv, него: а te könyved, или просто: könyved.

Hány óra van? Már öt óra. Hány órakor voltál ma a kertben? Ma reggel már négy órakor a kertben voltam. Egy napban huszonnégy óra van, egy órában hatvan percz. Én reggel mindig korán fölkelek, ma reggel már három órakor fölkeltem. Este már kilencz órakor lefekszem. Nem egészséges, korán lefekünni. Korán fölkelni igen egészséges és hasznos. Tegnapelőtt négy óra után keltem föl. Holnap négyelőtt fölkelek. Már két hét óta beteg vagyok, most lefekszem. Tegnap is lefeküdtem. Ma csak öt perczig (минута) voltam a kertben. Tegnap két óráig (два сата дуго) voltam az utcán. Holnap korán reggel a városba megyek. Ma este nyolcz után a kertben sok ember lesz. Hány éves a te hugod? Az én hugom tizenegy éves lesz holnapután (прекосутра). Ez a ház a miénk, a tietek talán magasb, mint a miénk. Bátyámnak is van háza; de az övé nem oly nagy, mint a tied, nem is oly csinos.

51.

Alacsony, низко.
 кару, вратнице, капия.
 hold, месец (на небу).
 csillag, звезда.
 ég, небо.

ablak, прозор, (пенџер).
 zseb, џеп.
 ajtó, врата.
 kulcs, ключ.

У пролеће су дани краћи него у лето. Прозор е на мојој соби (szobámnak) низак. Врата су на твојој соби (szobád ajtaja) ниска, али врата од мое собе висока су. Ј сам изгубио ключ од мое собе. Варошка капија (városnak kapu) е велика. Мој ключ е у мом џепу. Високе собе са високим прозорима пријатније су, него низке са малим прозорима. Ј нисам никог на сокаку видео. Колико е година твојој кћери? Моя ће кћи до едно неделю дана (egy hét múlva) имати десет година. У вече и преконоћ' (ноћу) (este és éjjel) виде се (látni lehet) звезде и месец, ако није облачно (кад нису облаци на небу). Месец е мањи од земљ, али е сунце много веће. Има много звезда, кое су веће него наша земля. Ј лети устаем увек пре пет сати.

52.

hozzám, к мени.
 hozzád, к теби.
 hozzá, к пѣму.
 hozzánk, к нама.
 hozzátok, к вама.
 hozzájuk, к њима.
 küldött, послао (е).
 nálom, код мене, у мене.
 nálad, код (у) тебе.
 nála, код (у) нѣга.
 nálunk, код (у) нас.
 nálatok, код (у) вас.
 náluk, код (у) њих.
 önnél, код (у) Вас (из пошто-
 вана).

tőlem, од мене.
 tőled, од тебе.
 tőle, од нѣга,
 tőlünk, од нас.
 tőletek, од вас.
 tőlük, од њих.
 volt, био (е).
 velem, са мною.
 veled, с тобом.
 vele, с њиме.
 velünk, с нама.
 veletek, с вама.
 velök, с њима.
 jött, дошао (е).

Н а н о м е н а. 1. Што код нас речи : у, на, из, од, о, к, са под, преко и т. д. увек напредую речима, ради којих се међу, те се с тога и зову : „напрединке“, то код Маџара оне (осим овак х прилика, као горе, (са личним думетцима) увек после дую именкама, и то гдешто и одвојене од њих, а махом с њима састављене ; н. п. asztal, сто ; asztalhoz, к столу ; kalap, шешир ; kalaprol, са шешира ; könyv, књига ; könyvből, из књиге ; или растављене, као : között, међу ; alatt, под, испод, н. п. könyveim között, међу моје књиге ; asztal alatt, испод астола.

2. Са личним думетцима : **am, em ; ad, ed ; a, e ; unk,ünk** и т. д. (овако као горе) готово се све напредивке састављаю ; н. п. értem, за мене ; érted, за тебе ; érte, за њга ; értünk, за нас ; rám (или reám,) на мене ; rád, (или reád), на тебе ; rá (или reája), на њга ; rólam, са мене ; о мени ; rólad, са тебе ; о теби ; róla, са њга ; о њму и т. д. bennem, у мени ; benned, у теби ; benne, у њму и т. д.

Öcsém tegnap hozzám jött, holnap vele megyek hozzád. Szomszédunk tegnap óta beteg, az én atyám hozzá ment. Hozzánk sok ember jő, de hozzátok igen kevés megy. Barátaink holnap Pestre mennek (иду у Пешту), öcsém ma hozzájok ment. A tanító ma nálam volt, de már elment (отшао) tőlem. Hozzád igen gyakran megy a tanító. Ma igen korán elment atyánk, a városba akar menni. Reggel négy órakor voltam veletek, öt órakor már barátom jött hozzám. Benned nincsen nagy szorgalom, mert a dolgot nem szereted. Atyám érted (за тебе) küldött, mivel szomszédunk jött hozzánk. A te barátod igen ravasz ember, sok rosszat mondott nálad én rólam, és nálam te rólad. Az erényes és jó ember nem mond rosszat senkiről, Szomszédaim igen jó emberek, tegnap egész nap nálek voltam.

Magam, я сам (собом); я сам
(едан).
magad, ти сам (собом); ти сам
(едан).
maga, он сам (собом); он сам
(едан).
magunk, ми сами (собом); ми
сами (едни).
magatok, ви сами (собом); ви
сами (едни).
makuk, они сами (собом); они
сами (едни).
orvos, лекар, доктор.

Valaki a kertben van. Látok valamit az asztalon.
Én magam voltam a szobában, midőn az orvos hoz-
zánk jött. Az atyánk sok szépet mondott öcsédről,
maga mondta, hogy öcséd a legszorgalmasabb gyer-
mek az egész faluban. Magunk voltunk a városban.
Holnap mind a mezőre megyünk. Némely ember (где-
кои люди) az ősz jobban (вешма) szereti, mint a ta-
vaszt. Minden jó ember szereti barátját (свога прия-
теля). Szomszédomtól néhány juhot (оваца) vettem.
Öcsém maga volt a városban könyvekért és tollak-
ért. Az orvos nálam volt, mert már két nap óta be-
tegy vagyok. Midőn az orvos elment (отшао) tőlem,
már csaknem egészséges voltam. Atyám már orvosért
küldött, mert még mindig beteg. Minden ember bol-
dog a ki szorgalmas, erényes és egészséges. Tavasszal
a kertek, fák és mezők igen szépek, nyáron is igen
szépek, de ősszel nem csak szépek, hanem gazda-

зети нинла
зети цико
valaki, неко, какав (год), когод,
едан (човек).
valami, нешто, што год, какво
(год).
más, másik, други, а, о; (други
ко, други какав).
mind, minden, mindenik, сви,
сваки.
néhány, неколико (њих), неки,
едни.
néhány, гдекои, гдешто.
midőn, кад.
неха кад кад

gok is. A jó ember szorgalmát az Isten megáldja. Isten küld esőt és gabonát földeinkre (на наше нъиве), gyümölcsöt fáinkra, füvet és virágokat a mezőkre.

54.

Nekem volt, я сам имао.

neked volt, ти си имао.

neki volt, он е имао.

nekünk volt, ми смо имали.

nektek volt, ви сте имали.

nekik volt, они су имали.

az atyámnak lova volt, мой отац е имао коња.

az orvosnak kutya volt, доктор е имао псето.

az atyámnak lovai voltak, мой отац е имао конѣ.

az orvosnak kutyaí voltak, доктор е имао псе.

tavaly, лане, ланьска година.

se — sem, ни — ни, нити — нити.

vendég, гост.

Напомена.

1. Изкази, као што су ови горе, кад би се привели од речи до речи, изгледали би овако:

nekem van, мени е.

nekünk házaik vannak, нама су наше куће.

nekem volt, мени е било.

atyámnak lova volt, мом оцу е био нѣгов коњ.

tanítom könyvei voltak, моме су учитељу биле нѣгове књиге,

и тако далѣ; — но да неваља овако преводити — само се од себе разуме.

2. Кад год са: van (а тако и: vannak, volt, voltak, nincs) долазе речи, које некеме као својина припадају, онда увек таке речи примају на крају ове (лично) дoметке, што означују нечију својину; н. п. van házam (а не: van ház), имам кућу; van pénzed (а не: van pénz), имаш нѣваца; van könyve (а не: van könyv), има (он) књигу; — nincs dolgunk, немамо посла (рада); nincs dolgotok, немате посла; nincs dolguk, немају посла; — nekem lovam volt, имао сам коња; neked nem volt kerted, ниси имао градину и т. д.

Barátomnak tavaly több szerencséje volt, mint az idén (ове године). Nekem sem tavaly, sem az idén nem volt szerencsém. Nekünk tegnap sok vendégünk volt. Az orvosnak sok kutya volt. Neked soha sem volt háza és kerted, de barátaid mindig voltak, mert jó és erényes voltál. (био си). Atyátoknak az idén nem volt sok búzája, mert rossz esztendő volt. Barátom vendégének szép lovai voltak. Ma sem a kertben, sem a mezőn nem voltam. Nekünk a városban csinos szobáink voltak, nektek a falun még csinosabb szobáitok vannak (имате). Nekünk nincsenek szép lovaink (ми немам) ни едног лепог коња). Ma nektek nincsenek (немате) vendégeitek. Ma nekünk sincsenek (ни ми немамо) vendégeink. Nekem nincs pénzem, de neked sincs (ни ти немаш). Nekünk nincsenek házaink, nektek sincsenek házaitek. Neked nem volt érett almád. Az éretlen (незрело) gyümölcs nem egészséges.

55.

Lesz, биће, имаће.
 nekem lesz időm, я ћу имати времена.
 neked könyved lesz, ти ћеш имати (или: добити) књигу.
 neki tolla lesz, он ће имати (или: добити) перо.
 nekünk nem lesz kertünk, ми нећемо имати башту.
 nektek nem lesz helyetek, ви нећете имати (или: добити) места.
 nekik nem lesz helyük, они неће имати места.
 öcsémnek nem lesz pénze, мой млађа брат неће имати новаца.
 nekem sem lesz pénzem, и (или: ни) я нећу имати новаца.
 nekem jó lovaim lesznek, я ћу имати добре коње.
 eső lesz, биће кише.
 öröm, радост.

szomorúság, жалост.

gond, брѣга, туга.

kunyhó, или gunyhó, колиба.

termékeny, родан, плодан.

meggyőződtem, я сам се уверно.

Nekem az idén több buzám lesz, mint tavaly volt. Szomszédunk sok gyümölcse lesz, mert az ő fái tele (пуна) vannak (сy) virággal. Nálunk néhány embernek sok gabonája lesz, néhányak kevés. Öcsémnek soha sem lesz pénze, mert nem szorgalmas. Nektek sincs (ни ви немате) sok szerencsétek; tavaly sem volt buzátok; az idén sem lesz sok. Midőn a mezőn voltam, meggyőződtem, hogy az idén még termékenyebb év lesz, mint tavaly volt. Másnak sok gyümölcse lesz, de nekünk igen kevés. Nekem nem lesz sok örömem, mert gyermekeim restek. A szomorúság ritkán lakik (борави) a jó ember házában, mert ott (тамо) öröm és boldogság lakik. A gazdag ember házában gyakran több gond és szomorúság van, mint a szegény kunyhójában. Az öröm és boldogság régi (стари сy) jó barátok, ők a jó és erényes embereknél laknak. Régen (одавно) meggyőződtem arról (о томе), hogy csak az elégedett és jó ember lehet boldog, de arról is meggyőződtem, hogy a rossz sem boldog, sem vig nem lehet. Nekünk holnap szép könyveink lesznek, mert atyánk hozni fog néhányat (донети ће их неколико) a városból.

Volna, било би, имало би.

ha nekem könyvem volna, kad бих имао књигу или да имам књигу.

ha neked tollad volna, kad би ти имао перо, или да имаш перо.

ha neki fája volna, kad би он имао какво дрво, или да он има дрво.

ha nekünk helyünk volna, kad би ми имали места, или да имамо места.

ha nektek barátotok volna, kad би ви имали каквог приятеля, или да имате приятеля.

ha nekik késők volna, kad би они имали нож, или да имаю нож.

ha nekünk szép kerteink volnának, kad би ми имали лепе градине, или да имамо лепе градине.

örülnék, я бих се радовао.

mennék, я бих ишао, ишао бих.

lenne, било би, имало би.

halhatatlan lélek, безсмертна душа.

hallni, чути, слушати.

halni, умрети.

halál, смрт.

Ha nekem házam volna, igen örülnék. Ha nekem jó barátaim volnának, még jobban örülnék. Ha szép idő volna, a mezőre mennék, de ma eső lesz Szomszédunknak sok pénze volna, ha szorgalmas lenne; de ő a munkát (рад, посао) nem szereti. Öcsémnek sok öröme lenne, ha szorgalmas volna. Ha szép idő volna már a mező zöld lenne. Ha lovaim volnának, holnap a városba mennék. Tegnap az orvos hozzám küldött könyvekért. Már a gyümölcs érett lenne, ha meleg volna Nekem több barátom volna, ha gyakran a városba mennék. Atyám nem lenne oly vig és boldog, ha jó barátai nem volnának. Ha az embernek halhatatlan lelke nem volna, szomorú lenne élete.

57.

Rozs, раж, ржаница.
 árpa, ечам.
 zab, овас, зоб.
 tengeri, kukoricza, кукуруз.
 burgonya, кромпир.
 szántóföld, нъива, ораница.

vetés, сеянѣ, усев, посев.
 vetni, сеяти, засеяти.
 vetettem, посеяо сам.
 vettet, он в посеяо.
 terem, роди, расте, ниче, тера.
 termett, родило, нарасло, никло.

На нашей нъиви ове године много жита родило. Ви сте лане имали ечма више него ми. Я сам ове године више посеяо овса, него пшенице. Пшеница е сад четири пут (négyyszer) скупля од овса. Ове е године кукуруз по то по што е (oly drága, mint) лане била пшеница. У нашей градини родило много кромпира. У вашој великой градини расте многи кукуруз. У лето се неможе никакво семе (gabonat) сеяти, време посева е у есен и у пролеће. Мой брат има више пшенице него я. Кромпири су людма и животиньи (стоци) врло од користи (hasznos). У нашей градини не расте кукуруз. Лане е код нас много кукуруза родило. Ми смо и воћа много имали. Ви ове године нисте имали ни ечма ни овса (sem árpátok sem zabotok nem volt). Усеви су већ врло лепи. Кад би ми имали (да имамо) много воћа, я бих се врло радовао.

58.

Vagyok, я сам.
 vagy, ти си.
 van, он (она, оно) е.
 vagyunk, ми смо.
 vagytok, ви сте.

vannak, они (оне, она) су.
 leszek, я ћу бити.
 leszesz, ти ћеш бити.
 lesz, он (а, о) ће бити.
 leszünk, ми ћемо бити.

lesztek, ви ћете бити.
 lesznek, они (е, а) ће бити.
 voltam, я сам био.
 voltál, ти си био.
 volt, он (а, о) је био (ла, ло).
 voltunk, ми смо били.
 voltatok, ви сте били.
 voltak, они (е, а) су били (ле, ла).
 volnék, я бих био (ла, ло).
 volnál, ти би био (ла, ло).

volna, он (а, о) би био (а, о).
 volnánk, ми би били (е, а).
 volnátok, ви би били (е, а).
 volnának, они (е, а) би били.
 légy, буди, да будеш.
 legyen, нека буде, да буде.
 legyünk, будимо, да будемо.
 legyetek, будите, да budete.
 legyenek, нека буду они, (е, а)

Az idén nem vagyok elégedett, mert rossz év volt: sem búzánk, sem rozsunk, sem burgonyánk nem termett. Te a múlt (прошло) héten beteg voltál, de most már egészséges vagy. Mi csak akkor vagyunk elégedettek, ha sok dolgunk van. Ti (ви) nem vagytok boldogok, mert soha sem voltatok elégedettek. Kevés ember van, a ki mindig boldog volna. Te sohasem voltál falusi kunyhómban. Az orvos nálunk volt, tegnap más (други) vendégek is voltak nálunk, ma a hegyeken voltunk, hol valami szépet láttunk. A tanító értetek küldött (шляо за вас), de nem voltatok otthon (код куће). Egy hét előtt sokan (много) voltak nálatok. Az aratás nem lesz az idén oly jó mint két év előtt volt. Azt mondta atyád, hogy katoná (солдат) leszel; öcsém nem lesz katona, mert nem szereti a katona életet. Holnap a városban leszünk, talán ti is ott lesztek. Barátaim nem lesznek a vásáron (на пазару, на вашару).

termés y seb

termeszt, производи, сее (не-
гуе, подиже).

termés, род, плод, берићет,
летина, (рана, жито).

len, лан.

kender, куделя, коноплѣ.

repce, улярика, (репица).

köles, просо, ситна проя.

pohánka, ельда.

mák, мак.

moħar, мухар (трава).

répa, репа.

reték, ротква.

konkoly, куколь.

konkolyos, кукольиво.

üszög, гламница (у житу).

üszeges, гламничаво.

zsizsik, жижак, гагрица.

késő, доцкан, позно.

később, доцние, после.

Légy szorgalmas gyermekkorodban (у дѣтин-
ству, у младости) hogy később elégedett és boldog
légy. Legyünk erényesek, mert csak az erényes és
jó ember boldog. Atyám azt mondotta, hogy otthon
legyetek, mert ma hozzátok jó. A mi szántóföldün-
kön sok len és kender terem. Az idén megint (онет)
rosz termés lesz. Nálunk a repce rosszabb mint ná-
latok. Atyám sok kölest, pohánkát és mákot termeszt.
A gyermekek azért (за то) legyenek szorgalmasak,
hogy később egészségesek és boldogok legyenek. Ná-
lunk kevés bükköny és moħar termett, mert nem
volt elég (доцна) eső. A répa és reték szereti az
esőt. A te búzád tele van (пуно е) konkollyal. Az
én búzám nem konkolyos, hanem üszögös. A te ku-
koriczád is igen üszögös.

Rét, ливада
széna, сено.
lóhere. детелина.
tök, дулек, бундева.
dinyuе, диня.
uborka, краставац.
káposzta, купус.
szőlő, грозд.
szőlőhegy, виноград.
szüret, берба.
eső esik, иде киша, пада
киша.

eső esett, ишла в киша, (била к.)
hó, снег.
hó esik, иде снег.
jég, лед.
jégeső, град, туча.
záporoső, плюсак, (буйна киша,
грозна киша.)
felhőszakadás, провалмо се облак.
kaszáltunk, мисмо косили.
szárazság, суша.
lett, био, постао.
beteg lett, разболео се.

A réten sok szénát kaszáltunk, a mult héten lóherét is kaszáltunk. A ti kertetekben sok tök terem. A tököt a tehenek igen szeretik. A te öcséd igen szereti a dinnyét, a mult hónapban beteg is lett tőle. A káposzta és uborka hasznos kerti növények (билъ). Nálunk már nem sokára (скоро) szüret lesz. Az idén sok szénátok és lóherétek lesz. Tavaly az egész nyáron nem esett eső, igen nagy szárazság volt. Tegnap minálunk nagy jégeső volt; az volt a szerencse, hogy záporosővel volt keverve (помешан). A mult télen sok hó esett, tavasszal a hegyekről igen sok víz jött a mezőkre, még most is víz alatt (под) vannak szántóföldeink. Az idén több szénát kaszáltunk, mint tavaly.

61.

Szél, ветар.
 harmat, роса.
 dég, слана, инѣ.
 fagy, мраз, смрзао.
 köd, магла.
 szivárvány, дуга.
 nap süt, сунце сия (грне).
 egy időben, у исто време, у
 исто доба.

kár, штета
 árt, шкоди, уди, чини штету.
 ártott, шкодило, удило.
 ártalmas, шкодљиво, штетно.
 sokkárt tett, много штете учи-
 нило.
 készitenek, гради се, прави се,
 израђује се.
 olaj, уљ, олај.

Град е код нас много штете починио. Билѣ е (pövények), врло лепо у јутру, кад е пуно росе. Инѣ у зиму врло често шкоди. Мраз у зиму нечини (никаку) штету, али е у пролеће шкодљив. У зиму бива (van) по (— ön) пољима и нѣвама снег и лед. У есен и у пролеће биваю (van) многе магле. Дуга се често види у лето кад сунце сия а (és) у исто доба виша иде. Из улярике цеди се (гради се) уљ. Ми имамо у нашој градини лепе динѣ и краставце. Наш сусед е јуче ваздан (цео дан) ко-сно; нѣгове су ливаде врло велике и лепе. Лане е била таква суша, да (hogu) нисмо никаква плода имали.

О чинѣнкама.

Рѣчи, којима се казује неко чинѣнѣ, зову се чинѣнке. Маџарске чинѣнке имаю три слике како се пременю. Една е неозначна, друга означна, а трећа подлежа на слика.

1. Неозначна; н. п. várok, чекам; emberet várok, чекам човека (незнајући кога посебице); esőt várok, чекам кишу

(незнајући коју посебице); *ülök* седим (овде и сасвим без предмета, на кои би — било посебице или уобште — мое чинѣнѣ било управлѣно).

2. Означна слика; н. п. *az embert vágom* (а не: *várok*), чекам онога или тога човека.

3. Подлежна слика; н. п. *váratom*, или *az én váratom*, я бивам чекам, т. е. мене чекаю (овде прво лице „я“ изгледа као радећи главник, а управо е оно само подлежник). По овој слици пременю се све чинѣнке, кое у трећем лицу однобруя изилазе на: *ik*, негледајући дали главник подлеже чиєм туђем или и ничиєм чинѣнью.

62.

Неозначна слика.

Начин прост.

Vár-ok, чекам.
vár-sz, чекам.
vár, чека.
vár-unk, чекамо.
vár-tok, чекате.
vár-nak, чекам.

vár-tam, чекао сам.
vár-tál, чекао си.
vár-t, чекао е.
vár-tunk, чекали смо.
vár-tatok, чекали сте.
vár-tak, чекали су.

vár-ni fogok, чекаћу.
vár-ni fogsz, чекаћеш.
vár-ni fog, чекаће
vár-ni fogunk, чекаћемо.
vár-ni fogtok, чекаћете.
vár-ni fognak, чекаће (они).

Начин сложен.

vár-jak, да чекам.
vár-j, да чекам, чекай.
vár-jon, да чека, неч чека.
vár-junk, да чекамо, чекаймо.
vár-jatok, да чекате, чекайте.
vár-janak, да чекаю, неч чекаю.

vár-nék, я бих чекао.
vár-nál, ти би чекао.
vár-na, он би чекао.
vár-nánk, ми би чекали.
vár-nátok, ви би чекали.
vár-nának, они би чекали.

vár-tam volna, я бих }
vár-tál volna, ти би } (био) чекао
vár-t volna, он би }
vár-tunk volna, ми би }
vár-tatok volna, ви би } (били) чекали.
vár-tak volna, они би }

Начин заповедан иде сасвим као саданѣ време начина сложеног.

Начин неодређен: vár-ni, чекати.

Сучинке („причастія“) научићемо из примера.

Напомена:

1 Маџарске чинѣнке, у начину сложеном, могу се (како кад) од више руку на Србскѣ преводити. Некад са речима: да, ако, кад; да би, ако би, кад би; да сам, да сам био; — некад опет са речима: ваљда, треба да, или: ваљало би, требало би, добро би било кад би... итд.

2. Код Маџарских чинѣника темелъ е треће лице едноброя, н. п. vár, чека, па томе темелю илити корену додаю се после наставци за сва лица, времена и начине. А и у речницима се Маџарске чинѣнке налазе под кореном (т. е. у трећем лицу) а не у начину неодређеном.

63.

Означна слика.

Начин прост.

vár-om, чекам (то), га.

vár-od, чекам га.

vár-ja, чека га.

vár-juk, чекамо га.

vár-jatok, чекате га.

vár-ják, чекаю га.

Начин сложен.

vár-jam, да га чекам.

vár-jad, да га чекам, чекај га,

vár-ja, да га чека, нека га чека.

vár-juk, да га чекамо, чекајмо га.

vár-jatok, да га чекате, чекајте га.

vár-ják, да га чекаю, нека га чекаю.

Vár-tam, чекао сам га.

vár-tad, чекао си га.

vár-ta, чекао га е.

vár-nám, я бих га чекао.

vár-nád, ти би га чекао.

vár-ná, он би га чекао.

vár-tuk, чекали смо га.

vár-tatok, чекали сте га.

vár-ták, чекали су га.

vár-nók, ми би га чекали.

vár-natok, ви би га чекали.

vár-nák, они би га чекали.

fect.
 Vár-ni fogom, чекаћу га.
 vár-ni fogod, чекаћеш га.
 vár-ni fogja, чекаће га.

vár-ni, fogjuk, чекаћемо га.
 vár-ni fogjátok, чекаћете га.
 vár-ni fogják, чекаће га (она.)

Priglasenie.
 vár-tam volna, бих га.)
 vár-tad volna, ти би га) (био чекао).
 vár-ta volna, он би га)

vár-tuk volna, ми би га)
 vár-tátok vol., ви би га) (били че-
 vár-ták vol., они би га) кали.)

Tegnap óta az öcsémet várom, ma fog a városból falura jöni. A tanító beteg, orvosát várja; te is beteg vagy, talán te is az orvost várod. A boldogságot hiába várjuk, ha nem dolgozunk; csak a dolog által leszünk boldogok. Egy atya azt mondta fiainak: Legyetek fiaim erényesek és szorgalmasak, akkor elégedettek és boldogok fogtok lenni; mert az Isten a szorgalmat és erényt megáldja, és a jó embert szereti. Az Istentől várjunk minden jót. Barátom két óráig várt reám a kertben, csak este mentem hozzá, mert sok dolgom volt. Öcsémet nem várnám, ha tudnám (кад бих знао), hogy nem fog jöni. Örömet (радо) vártad volna öcsédet, ha tudtad volna, hogy eljö (да ће доћи). Ha nem mondtad volna, hogy már eljött, még most is várnám. Holnap a tanító vendégeit fogja várni, mi is várni fogjuk barátainkat.

Напомена. Чинѣнке се утребљавао у означној слици:
 1. Кад четврти обрет именке долази са; аз или а; н. п.
 аз орвост вáрод (а не: вáрсз) чекаш доктора; а кертет látom (а не: látok), видим градину.

2. Са четвртим обретом особинских („собствених“) имена и свию именака, кое се личним думетцима означе, као нечия своина; н. п. Pestet látom, видим Пешту; atyámat várom, чекам мога оца.

3. Са гдеким заменкама у четвртном обрету, као: ezt, овога (овај); azt, онога (онај); őt, нѣга (ню); magamat, мене самог, magadat, тебе самог и т. д. н. п. ezt látom, я видим ово; azt hallom, я чуем оно.

65.

Lát, види, гледа.
szánt, оре.
hord, вози, носи.
tud, уме, зна; може.
zár, засуњава, заключава.
arat, жанѣ, жнѣ.
ad, дае.
be, у, (унутра).
ki, из, (наполѣ).
el — (ова в речица од оне суме, као и: meg, le, fel, föl и друге).
menni, ићи.
elmenni, отићи.

fogni, ватати, уватити; презати (у кола).
gondol, мисли, помишля.
tanul, учи.
föl, уз, на више, горе.
fölvinni, попети, горе износити.
ösze, заедно.
le, низ, доле, на ниже.
kilát, гледа напољѣ (у полѣ).
behord, увози, довози (кући), свози.
fölmegy, иде на више, пенѣ се уз (брдо).
lejár, силази, иде доле (на ниже).
fél, по', полак, половина.

A mezőn két nap óta oly nagy köd van, hogy alig (едва) lehet látni. Nem látod a szomszéd házát? Én semmit sem látok, de te sem látsz, mert igen nagy köd van. Holnap talán már jobban fogunk látni, mert nem lesz köd. A ki ősszel szorgalmasan szánt és vet, az nyáron gazdagon (богато) arat. Én a rest embernek semmit sem adok, de a szorgalmas

és boldogtalan szegénynek örömet adok. Tegnap óta szénát hordunk a rétről. Bátyám két lovat fogott a mezőn, hol igen sok kárt tettek. A rest gyermek nem gondol könyvre. Ha szorgalmasok volnátok, többet gondolnátok a könyvre, mint a játéokra (на игру). Ablakomból messze (далеко) kilátok a hegyekre. Szomszédunk bezárta lovait, mert betegek. A ki sokat tanul sokat tud; te keveset tanulsz, azért (за то) tudsz keveset; ha szorgalmas volnál, többet tudnál. Őcsém összezárta lovait a tehenekkel. Behortad már gabonádat a mezőről? Nyáron a mezőn dolgozunk, de télen a tanodába (у школы) megyünk és szorgalmasan tanulunk. Őcsém fölmegy az almafára almáért, félóra múlva lejö.

63.

Dél, подне.
 délelőtt, пре подне.
 délután, после подне.
 tanoda, школа, учиона.

közel, близу.
 messze, далеко.
 hamar, брзо.
 halkán, lassan, полагано, полако.

Данас пре подне чекао сам мога пријатеља, и ти си неког очекивао. Твој ће пријатељ може бити (talán) после подне доћи. Твоя е сестра била код нас у подне (délben). Юче смо пре подне орали, данас ћемо сејати. Мој пријатељ често помишља на нас (геанк). Ёси ли добро (jól) заключао врата (az

ajtót). Ти још врло мало (keveset) знаш, ер си мало учио. Ни ми незнамо много, ер се нисмо трудили (нисмо били прилѣжни). У нашој башти уватио сам лепу птицу. Птица, коју си јуче уватио, још е лепша. Штета е ватати птице. Мой брат, већ е отишао. Наша е црква (templomunk) врло близу. Мой е приятель врло брзо из вароши дошао.

67.

Подлежна слика.

Начин прост.

Vár-atom, мене
vár-atol, тебе
vár-atik, нѣга

} чекаю.*)

vár-atunk, нас
vár-attok, вас
vár-atnak, нѣих

} чекаю.

Начин сложен.

vár-assam, да ме
vár-assál, да те
vár-assék, да га

} чекаю.

vár-assunk, данас
vár-assatok, да вас
vár-assanak, да их

} чекаю.

vár-attam, мене
vár-attál, тебе
vár-atott, нѣга

} су чекали.

vár-attunk, нас
vár-attatok, вас
vár-attak, нѣих

} су чекали.

vár-atnám, мене
vár-atnál, тебе
vár-atnék, нѣга

} би чекали.

vár-atnánk, нас
vár-atnátok, вас
vár-atnának, нѣих

} би чекали.

*) Váratom и т. д. на Маџарски долази: бивам чекан, и т. д., али е на Србски болѣ казати: мене чекаю, тебе чекаю итд.

vár-atni	fogok, мене fogsz, тебе fog, нѣга	} не чекати.
----------	---	--------------

vár-atni	fogunk, нас fogtok, вас fognak, нѣих	} не чекати.
----------	--	--------------

vár-attam volna, мене	} би (били) чекали
vár-attál volna, тебе	
vár-atott volna, нѣга	

vár-attunk volna, нас	} би (били) чекали
vár-attatok volna, вас	
vár-attak volna, нѣих	

Atyám már három nap óta váratik, talán beteg lett, (разболео се) hogy nem jő. Régen váratnak a vendégek, tegnap is sokáig (задуго) várattak. Ha tudtam volna, hogy váratol, nem zárattam volna be szobáidat. Holnap én is várni fogok a faluban. Öcsém már behordta búzáját, szántóföldjei igen közel vannak a faluhoz. Szomszédom sok halat fogott a tóban. A ki szántóföldjébe gabonát vetett, az aratni fog, de egy vetés után csak egyszer arathatunk; hanem a ki szívébe (у своје срце) erényt és jóságot vetett, lelkébe pedig (нак) tudományokat (знаня), az minden nap fog aratni. Adj a szegénynek, és az Jsten is fog neked adni. Ha jó szíved van, adni fogsz a szegénynek. A keményszívű (каменог срца) ember nem ad a szegényeknek; de nincs is sok öröme, mert az illy ember barátja boldogságán sem tud örülni.

Valódi, прави, истинит (од чи- стог....)	} akar, хоће. akkor, онда, тада. sétál, шета, хода. édes, сладак; рођени.
szerencsétlenség, несрећа, лоша срећа.	
sokszor, често, много пута.	

Богат човек има много пријатеља, но они (а kik) су ретко прави пријатељи. Сиромах напротив (ellenben) има мало пријатеља, али нѣгови су (az övéi) верни у срећи и несрећи. Мой сусед од пет сати оре са четири коња. Ви учите прилежно, ер знате да труд човека срећним чини (boldoggá teszi). Ми зими учимо више него лети, ер лети радимо у пољу. Ви радите цело пре подне, ер хоћете после подне да шетате.

69.

Földmives, тежак, земљорадац.
 úgy hiszem, мислим, држим (судим).

béres, слуга, наемник.
 tud, зна, уме; може.

tudat, дае на знанѣ (дае знати).
 tanuló, tanítvány, ученик.
 csésze, тасиѣ, чашка (шольица).
 gyufa, палѣика (налидрвце).

A földmives szánt. Mi már egy hét óta szántunk. Ugy hiszem, már ti is szántottatok. Mi már tegnap szántottunk volna, de rossz idő volt. A szomszéd bérese által felszántattam (поораво сам) földemet. A tanító jól (лєно) tud olvasni. Ha elutazom, barátaimmal tudatni fogom. Az orvos csészét kér. Te gyúfát kértél. Szomszédunkat kértem, hogy menjen az orvoshoz. A tanítót kértük (умолисмо), hogy hozzánk jöjjön. Anyám madarat vesz. A földmives búzát vet. Anyád tegnap madarat vett. A földmives ma

búzát vetett. Tegnap mi is kis kutyát vettünk. A
 mult héten búzát vetettünk.

70.

Примери са висогласним донетцима.

I. Неозначна слика.

Начин прост.

kér-ek, молим.

kér-sz, молиш.

kér, моли.

kér-ünk, молимо.

kér-tek, молите.

kér-nek, моле.

Начин сложен.

kér-jek, да молим.

kér-j, да молиш, моли!

kér-jen, да моли, нек моли.

kér-jünk, да молимо, молимо.

kér-jetek, да молимо, молите!

kér-jenek, да моле, нек моле.

kér-tem, молио сам.

kér-tél, молио си.

kér-t, молио є.

kér-tünk, молили смо.

kér-tetek, молили сте.

kér-tek, молили су.

kér-nék, я бих молио.

kér-nél, ти би молио.

kér-ne, он би молио.

kér-nénk, ми би молили.

kér-nétek, ви би молили.

kér-nének, они би молили.

kér-ni | fogok, молићу.
 | fogsz, молићеш.
 | fog, молиће.

kér-ni | fogunk, молићемо.
 | fogtok, молићете.
 | fognak, молиће (они).

kér-tem volna, я бих
 kér-tél volna, ти би
 kér-t volna, он би } (био)
 молио.

kér-tünk volna, ми би
 kér-tetek volna, ви би
 kér-tek volna, они би } (били)
 мо-
 лили.

Öcsémtől tollat kérek. Szomszédomtól könyvet kértem, neki sok szép könyve van. Bátyádtól kérj kenyeret (леба). Mi is kérnénk kenyeret, ha éhesek (гладни) volnánk. Ha öcsédhez mentem volna, talán kértem volna tőle néhány mérő búzát. Az én öcsém jól tud szántani. Az aratás ideje már elmúlt (прошла), nem sokára szüret lesz. Tavaly igen vigak voltunk a szüreten. Kérj néhány akó (акова) bort szomszédodtól, neki legjobb bora van. Voltatok már az idén a szőlőhegyen? Én a szőlőt igen szeretem. A szőlő édes, de a bor savanyú (кисело). Nem minden bor savanyú, van édes bor is. Délután kérni fogunk az édes borból. A bor csak öreg embernek egészséges, gyermeknek árt. Az öregnek is árt a sok bor. Ha tudtuk volna (смо знали), hogy oly kevés búzád van, nem kértünk volna kölcsön (не би искали у заям).

71.

II. Означна слика.

Начин прост.

кѣр-ем, молим га.
кѣр-ед, молиш га.
кѣр-и, моли га.
кѣр-јүк, молимо га.
кѣр-итек, молите га.
кѣр-ик, моле га.

Начин сложен.

кѣр-јем, да га молим.
кѣр-јед, да га молиш, моли га!
кѣр-је, да га моли, нека га моли.
кѣр-јүк, да га молимо, молимо га.
кѣр-јéтек, да га молите, молите га.
кѣр-јéк, да га моле, нека га моле.

kér-tem, молио сам га.

kér-te, молио си га.

kér-te, молио га е.

kér-tük, молили смо га.

kér-tétek, молили сте га.

kér-ték, молили су га.

kér-ném, я бих га

kér-néd, ти би га

kér-né, он би га

} молио.

kér-nők, ми би га

kér-nétek, вѣ би га

kér-nék, они би га

} молили.

kér-ni fogom, молићу га.

kér-ni fogod, молићеш га.

kér-ni fogja, молиће га.

kér-tem volna, я бих га

kér-ted volna, ти би га

kér-te volna, он би га

} (био)

} молио.

kér-ni fogjuk, молићемо га.

kér-ni fogjátok, молићете га.

kér-ni fogják, молиће га (они).

kér-tük volna, ми би га

kér-tétek volna, ви би га

kér-ték volna, они би га

} (били)

} мо-

} лили.

Напомена. Одавде па надалѣ, које се речи ненађу на Србски исписане (преведене), те ваља тражити на крају књиге у „малом речнику“.

Atyámat kérem, hogy jöjön velem. Kérem önt, jöjön velünk a kertbe. A szegény emberek sokszor kérték az Isten, hogy jó esztendőt adjon, mert tavaly rossz termés volt, és sok ezer ember éhezett (gladovали). Atyánk igen szomorú volt; kértük, hogy ne gondoljon a rossz terméssel és ne legyen szomorú. Barátomat kérném, hogy hozzánk jöjön; ha tudnám, hogy otthon lesz. Az orvost megkértük volna, hogy beteg atyánkhoz jöjön, de nem volt otthon. Kérjétek anyátokat, hogy a városba küldjön benneteket (да вас пошлѣ). A fősvény (тврдицу) embert hiába kéritek; ő semmit sem fog a szegény-

+ = benneteket = вам = вас

nek adni. Egy híres görög (славян Грк) ^{Kerto} kőszobrot szokott kérni, hogy adjon neki valamit, s ha az emberek kérdezék, miért kér kőszobortól, azt mondta: korán meg kell szoknom hogy semmit se ^{szokom} kapjak; mert az emberek még keményebb szívűek, mint a kőszobor.

III. Подлежна слика.

Начин прост.

kér-etem, мене моле.

kér-etel, тебе моле.

kér-etik, нѣга моле.

kér-etünk, нас моле.

kér-ettek, вас моле.

kér-etnek, нѣих моле.

Начин сложен.

kér-essem, да ме моле.

kér-essel, да те моле.

kér-essék, да га моле.

kér-essünk, да нас моле.

kér-essetek, да вас моле.

kér-essenek, да их моле.

kér-ettcm, мене

kér-ettél, тебе

kér-etett, нѣга

kér-ettünk, нас

kér-ettetek, вас

kér-ettek, нѣих

} су мо-
лили.

} су мо-
лили.

kér-etném, мене

kér-etnél, тебе

kér-etnék, нѣга

kér-etnénk, нас

kér-etnétek, вас

kér-etnének, нѣих

} би мо-
лили.

} би мо-
лили.

kér-etni	fogok, мене fogsz, тебе fog, нѣга	{ не мо- лити.	kér-ettem volna, мене kér-ettél volna, тебе kér-etett volna, нѣга	{ би (били) молили.
kér-etni	fogunk, нас fogtok, вас fognak, нѣих	{ не мо- лити.	kér-ettünk volna, нас kér-ettetek volna, вас kér-ettek volna, нѣих	{ би (били) молили.

A vendégek kéretnek, hogy a kertbe menjenek. Tegnap kérettetek, hogy falura jőjete. Holnap szomszédaink kéretni fognak, (биће позвани) hogy hozzánk jőjenek. Én is kérettem volna, hogy falura menjek, ha otthon lettem volna. Szomszédunk kertjében a mult télen két farkast fogtunk (курѣка ухватили смо). Az éhes nyulak (зецови) télen a faluba is bejőnek, (улазе, долазе), akkor igen könnyen meglehet őket fogni. A rest fűt eleinte kérik, hogy tanulja meg leczkéjét (левицию); de ha akkor sem tanul, megbüntetik (казне га). Sok város van, mely fallal van körülvéve (обграђене); a falakon nagy kapuk vannak, melyek éjjel bezáratnak. A mi házunk kapuja is bezáratik minden éjjel. Szobám ajtaja mindig zárva van, ha otthon nem vagyok. A gyenge ember hamar elfárad a dologban, de az erős ember el nem fárad. Az erős testben erős lélek lakik, de a gyenge testben beteg lélek van; azért szorgalmasan erősítsük testünket.

Olvas, чита.

ír, пише.

keres, тражи.

kezd, починѣ.

végez, свршуѣ.

szeret, воли.

gyűlöl, мрзи.

gyűlöl, мрзи

nyer, добия, прима.

ismer, познаѣ.

köszön, благодари.

kérdés, питанѣ.

felelet, одговор.

nevelés, васпитанѣ.

szükséges, нужно, потребно,
необходно.

Tegnap este tizenegy óráig olvastunk. Ha időm volna sokat olvasnék. Őcsém levelét olvastam, még ma írni fogok neki. Már irtam feleletet atyám levelére. A te könyved kérdésekben és feleletekben van írva (писано). Nem ismered barátom nővérét? Tegnap sokáig kerestem barátodat, de sehol sem találtam. Ha valami dolgot kezdünk, azt végeznünk is kell. A rest ember ritkán végezi be azt, a mit elkezdett. Szeressük szülőinket, mert ők adtak életet és nevelést. A ravasz embert gyűlölöm. Oly emberekkel (с таким люда) élni, kiket nem szeretünk, valódi szerencsétlenség. A városba akartam menni, de nagy záporosó volt. Az aratást már holnap bevégezzük. Nem sokára kezdeni fogjuk a szüretet. Egy könyvben olvastam, hogy a szél a levegőt tisztítja (чисти ваздух). A mennydörgés és villám (грімлявина и муња) is tisztítja (веле да чисти) a le-

vegőt. A nevelés az embernek szükséges, másként (иначе) nem tudja lelkének és testének erejét hasznára fordítani (на свою корист употребити).

74.

İrnom kell, moram писати, валя ми писати.

İrnod kell, валя ти писати.

İrnia kell, валя му писати.

İrnunk kell, валя нам писати

İrnotok kell, валя вам писати.

İrniok kell, валя им писати, мораю писати.

kérnem kell, moram молити, валя ми молити.

kérned kell, валя ти молити.

kérnie kell, валя му молити, мора молити.

kérnünk kell, валя да молимо.

kérnetek kell, валя да молите.

kérniök kell, валя да моле.

србски превод
мереност
 На помена. Реч: kell нека се на Србски преводи како е кад згоднио овима речима: валя, треба, мора да.

На egészségesek akarunk lenni, dolgoznunk kell. A mértékletesség (умереност) legjobb és legolcsóbb (найевтиннии) orvosa az embernek. Nektek ma levelet kell írnotok. Délután késemet kell keresnem, reggel elvesztettem a kertben. Holnapig el kell végeznünk az aratást. Szorgalom által sokat nyerünk, de a restség által időt és pénzt veszünk. Ellenségeinket sem kell gyűlölnünk, mert ők is testvéreink. Bátyámtól két lovat kaptam, már meg is köszöntem. Holnap kérnünk kell szomszédunkat, hogy jöjön velünk az erdőbe. Ő nehezen (тешко) jö velünk, mert írnia kell. Ha velünk akarsz jöni, kérned kell atyádat. A

приятель поклонил ми є книгу. Твой брат већ прилично (jól) говори Маџарски (magyarul). Уредан човек добия много времена.

Напомена.

1) Личне заменке: *én, te, ő, mi, ti, ők* ние свагда потребно додавати уз чинѣнке, н. п. *várok*, чекам. Оне се само кадкад, ради ячине смисла, међу пред њих, н. п. *én várok*, я чекам (да се изречно зна, да я чекам, а не други ко).

2) Ако темель илити корев чинѣнке (а то є свагда треће лице едноброја у сад. времену) изилази на: *s, sz, или z*, онда му се у сложенем и заповедном начину недодає као у другим чинѣнкама: *j* (н. п. *vár, várjak*), него се она крайна слова: *s, sz, z*, удвоє, н. п. *olvás, чита; olvassak, да читам; vadász, лови, vadásszak, да ловим; evez, весла; evezzek, да веслам.*

3) Ако ли корен чинѣнке изилази на: *t*, онда у сложенем и заповедном начину то: *t* изостає а уместо њѣга се меће: *ss*, н. п. *lát, види; lássak, да видим.*

Hat, het, може.

dicsér, хвали.

dicsérhet, може хвалити.

gyaláz, куди.

gyalázhat, може кудити.

számol, рачуна.

számolni, рачунати.

számla, рачун.

számla, рачун.

megvet, презире.

néz, гледа, сматра.

fáj, боли, болує.

sír, плаче.

szerez, набавля добавля.

emlékezik, опоминѣ се, сећа се.

számla КуКавица

Az én öcsém nem tanulhat, mert feje fáj, és én nem irhatok, mert kezem fáj. A jó embernek fáj, ha szorgalma által nem szerethet annyit, hogy megélhessen (да може жити) belőle. Én minden jó embert szeretek, de minden rossz embert megvetek. A jó embert szeretem, a rosszat megvetem, de nem gyűlölöm. A villámtól csak az félhet, ki hegyen vagy magas fa alatt áll, vagy a ki hamar megy. A mennydörgés igen nagyszerű (великолепан), csak a gyáva (кукавица) ember félhet a mennydörgéstől. A rossz ember barátját is gyalázza. A szorgalmas gyermeket tanítói és barátai dicsérik. A szorgalmas és jó fiút minden ember dicsérheti, mert megerdemli a dicséretet (похвалу заслужуе). Nem nézhetek ki ablakon mert fa áll előtte. Az utczáról szomszédom kertjébe néztem, hol sok virágot láttam. Ha a szerencsétlen ember nem tudja szerencsétlenségét tűrni, sir. A gyermekek sokszor sirnak. Emlékezzél néha barátaidra? Az én legjobb barátom meghalt (умро е).

78.

E, (употреблява се, питаюћи,
као наше: ли? да л'?
tudod-e? знаш ли ти то?
disznó, свинче.
kos, ован.
borju, теле.
marha, стока, марва.
ökög, во.
jágom, ига, ярам, вго.

fogni, befogni, ватати, уватити.
befogják, прежу, ватаю (у кола,
у ярам).
bárány, янѣ.
csikó, ждребе.
legelő, паша, попаша.
mell, груди.
malacz, прасе.
tűz, ватра, огань.

Van-e sok könyved? Van-e szomszédunknak sok tengerije vagy burgonyája? Láttad-e a legelőn a sok bárányt, kost és disznót? Lesz-e az idén virágtok? Nincs neked jó kalapod? Nem volt atyádnak több tehene? Tudod-e, hogy a legelőn már sok borjut és bárányt láthatni? Tavaly a marhának rossz legelője volt, mert nagy szárazság volt. Az ökör nagyobb és erősebb, mint a tehén. Volt-e atyádnak sok marhája? A disznó igen hasznos, de tisztátalan (нечист) állat. Nekünk már három csikónk van. Nem volt öcsém nálatok? Tegnap a tanodában számozni tanultunk. Szereztél már lovakat öcsédnek? Hallottad-e a mennydörgést? Fáj még a fejed? Fejem már nem fáj, de a mellem igen fáj. Vigyáztál-e a kis gyermekre? Féltél-e a tüztől? Szenvedtetek-e sokat a télen? Az ökröt a járomba fogják. A malacz szereti a legelőt

vág, metsz, сече, реже.

éles, оштар.

kiált, виче.

ugat, лае.

gyújt, пали, запалюе.

mos, пере.

tanít, учи (кога).

sörög, чисти, мете.

kisörög, изчисти, помете.

énekel, пева.

kölcsönöz, узайма, позайма.

megfizet, плаћа, исплаћуе.

nyerit, вришти (коњ).

süt, пече.

főz, кува, готви (ело).

elfeled, заборауля.

A tanító tanít és a gyermek tanul. Szomszédom leánya kisöprötte szobáját. A te késed nem éles, nem vágatsz vele kenyeret. Nálunk nagy tűz volt; a lakosok segítségért (за помоћ) kiáltottak, a kutyák ugattak, a lovak nyeritettek, és a galambok (голубови) elrepültek. Nem tudják (зар се не зна) ki gyújtotta meg házatokat? Nem házunkat gyújtották meg, hanem a szénaboglyát (сгор сена). Mit mosott anyád? Anyám üngöt (кошуљ) és zsebkendőket (мараме) mosott. Tanítótok szépen énekel. A madarak szépen énekelnek, ezek között a csalogány (славуй) legszebben énekel. Barátomtól száz forintot kölcsönöztem, holnap megfizetem adósságomat (мой дуг). A te anyád igen jól süt és főz. A rendetlen ember elfeledi adósságait megfizetni.

80.

Gyertya, свећа.
világosság, светлост.

világosit, светли, осветљава.
sötét, невиди се, мрак, тамно.

Мой отац почињ пиcати писмо, за едан сат (egy órában) свршиће га. Непознаем овога човека, можда (talán) га ти познаеш? Ни ја га не познаем. Шта пишете? Пишемо писма. После подне читаћу ову књигу, што си ми ти позајмио. Ёсам ли ти за твоју књигу већ благодарио? Упалите свећу,

већ се не види. Сунце осиява земљу, месец и звезде. Свећа у вече осветљава мою собу. Мой брат пере руке (свое), он ће одмах (mindjárt) доћи. Ёси ли ову књигу већ читао? Ј сам е већ двапут прочитао. Ёси ли чуо псето кад лав (ugatni)? Твой приятель непева, него пише. Знаш ли; да ми одавно нисмо били у вароши?

81.

Неправилне чинѣнке.

Alszom, спавам.
alszol, спаваш.
alszik, спава.
alvám, я спавах.
aluttam, я сам спавао.

alunnam, я бих спавао.

eszem, едем.
eszel, едеш,
eszik, еде.
evém, едох, еѣх.
ettem, ео сам.
enném, ео бих.
alvással tölteni, спавањм испу-
нити, преспавати.

Reggel öt óráig alszom, de nyáron sokszor négy óra előtt fölkelek. Te sokat alszol, pedig a sok alvás (спаванѣ) nem egészséges. Mi néha ebéd (пучак) után is alszunk. A ki alszik az nem ehetik (неможе ести). Én szeretnék alunni, ha sok dolgom nem volna. Kár a reggeli órákat alvással tölteni. Az evés és alvás testünk erősítésére (за подкреплѣнѣ нашег тела) szükségesek. Mértékletesen együnk és igyunk, más-

ként betegek leszünk. Én napjában (у одном дану) csak kétszer eszem. Kis gyermekek sokszor esznek napjában. Midőn még kis gyermek voltam, sokat ettem és aluttam. Mit eszik ön? Én gyümölcsöt eszem. Tegnap sokat etfél, azért fáj a fejed. Azért eszünk és alszunk, hogy éljünk, de nem azért élünk, hogy csak együnk és alugyunk, hanem hogy szorgalmasan dolgozzunk.

82.

Megyek, идем.
 megy, мész, идеш.
 megy, мен, иде.
 megyünk, идемо.
 mentek, идете.
 mennek, иду.
 mennék, бих ишао.
 mentem, я сам ишао.

dolgozom, радим.
 dolgozol, радиш.
 dolgozik, ради.
 dolgozám, я радях, радих.
 dolgoztam, я сам радио.
 dolgoznám, радио бих.
 társaság, друштво, дружина.
 kész, готов, спреман.

Hová megy? Én a szőlőbe megyek; megnézem, hogy érik-e már a szőlő. Ne menj roszak társaságába (у друштво ршавих), mert azoktól csak rosztat fogsz tanulni. Kivel mentetek tegnap az utczán? Mi tegnap az orvossal mentünk. Én örömet haza mennek, ha jobb idő volna. Menjünk a kertbe, a nap melegen süt. Mi bajod van? (шта ти е мучно, шта те боли?) A fejem és mellem fáj, menj az orvosért. Az éjjel éjfélíg (до поноћи) dolgoztam. Minek (чему)

dolgozol oly sokat? Talán azért fáj fejed és melled, hogy mindennap éjfélig dolgozol. Már kész vagyok dolgoddal, holnap kevesebbet fogok dolgozni, mint ma. Jó barátok társaságában hamar mulik az idő. Kevély (горд) embereknek társaságába soha sem megyek, mert a kevély a szegényeket megveti.

(Корени)

iszik, пие; iszom, — ol, — ik; ivám (пиях).

haragszik, люти се; — szom, — szol, — szik; haragvám; (лютах се).

nyugszik, почива; — szom, — szol, — szik; nyugvám (почивах).

cselekszik, чини; — szem, — szel, — szik; cselekvém (чинях).

dicsekszik, хваля се, дичи се; — szem, — szel, — szik; dicsekvém (хвалях се).

fekszik, стои на.., лежи; — szem, — szel, — szik; fekvém (лежах).

menekszik, избавля се, сакрива се, спасава се; — szem, — szel, — szik; menekvém (избавлях се).

tej, млеко.

pálinka, ракия.

ész, разум.

szokott, обично.

többnyire, понайвише.

Én reggel mindig meleg tejet iszom. Csak ok-talan (неразуман) ember iszik pálinkát. Ha pálinkát iszol, rövid lesz életed; mert a pálinka mint méreg emészti (троши) a testet. Én sem bort sem pálinkát, sem sört nem iszom; az én italom (пиће) a

tiszta fris viz. A viz legegészségesebb ital. Miért haragszol? Én nem haragszom, hanem szomorú vagyok. De tegnap haragudtál? Tegnap haragudtam, mert öcsém rest volt. Miért nyugszol oly sokáig? Már régen nem nyugvám. A te atyád sokat dolgozik és keveset nyugszik. A ki mással jót cselekszik, azt szeretni fogják az emberek. Én a hol csak lehet, jót cselekszem. A kevély ember többnyire önző (по-найвише себичан) szokott lenni. A jó és szerény (скроман) ember nem dicsekszik eszével vagy gazdagságával. Miért fekszel a fűbe? Mi este tizkor szoktunk lefekünni. A madár a záporosó elől fészekbe (у гнѣздо) menekszik.

84.

Hiszek, веруем, мислим, држим.

hiszesz, веруеш.

hisz, веруе.

hittem, я сам веровао.

hiszem, я то веруем.

hiszed, ти то веруеш.

hiszi, он то веруе.

лажлив лажлив

veszek, купуем; узимама.

veszesz, купуеш; узимаш.

vesz, купуе; узима.

vevék, купих; узех, узимах.

teszek, чиним; мећем.

teszesz, чиниш, мећеш.

tevék, чинях, чиних; метях, метух

Boszorkányokban (вештице), és éjjeli lelkekben nem hiszek. Hiszed-e, hogy vannak boszorkányok? Azt csak oktalan emberek hiszik. A ravasz és hazug (лажлив) embernek senki sem hisz. Ugy hiszem,

14
 hogy a hajó délután itt lesz. Buzát és tengerit veszek. Hogy (по што) vetted lovaiddat? Párját négyszáz forinton. Hogy volt ez a tehén? Ugy hiszem, hatvan forint. Hogy adja az almát? Hogy volt a bor? Egy akó (акон) husz forint. Hova tette könyveimet és tollaimat? A könyveket a szekrénybe (у орман) tettem, és a tollakat az asztalra. Miért nem teszesz a szegényekkel jót? A ki szegényekkel jót tesz, azzal Isten is jót fog tenni. Hogy vetted kalapodat? Ezt a kalapot nem vettem, hanem bátyámtól ajándéku (на поклон) kaptam.

Alkonyodik, смрква се, почињ (настае) ноћ.

hajnalodik, сванљива се, свиће, (починњ) дан.

harmatozik, настае (починњ) роса.

mennydörög, грми.

villámlik, сева муња.

illik, у реду е, у реду би било, ваљало би.

rémlik, чини се (чини ми се, чинити се итд.), рекао бих, као да..., као да ће бити.

szabad, слободно; допуштено, дозвољено.

törvény, закон, уредба.

Télen már négy órakor alkonyodik, nyáron csak kilencz után. Tegnap korán alkonyodott, mert felhőboritá (покривао) az eget. Nyáron már három órakor hajnalodik, de télen későn fog hajnalodni. Teg-

nap egész nap esett az eső. A mult télen kevés hó esett, az idén mindig havazott. Ha nyáron hó esnék, minden növény elfagyna (смерзла би се). Én a mennydörgéstől nem félek. Ha egész éjjel mennydörögne sem félnék. Tavasszal és nyáron többször villámlik, mint ősszel és télen. Ha valaki jót tett velünk, illik, hogy háladatosak (захвални) legyünk iránta (према нѣму). A törvénynek engedelmeskednünk kell. Csak az a szabad ember, ki a törvénynek engedelmeskedik. Illik, hogy szenvedő barátainkat meglátogassunk (да посѣтимо) és segítsük. Nekem úgy rémlik, mintha villámlanék. Nekem is úgy rémlett.

Piros szín, црвена боја.
 sárga, жуто.
 világoskék, отворено плаветно.
 sötétkék, загасито плаветно.
 barna, мрко, врано.
 szőke, плав.
 fehér, бело.
 tarka, шарено.
 füst, дим.
 csepp, капля
 haj, коса (на глави)

sugár, зрака.
 gőz, пара.
 gőzölög, kigőzölög, испарава,
 иде пара.
 fölszáll, пенѣ се, иде на више,
 диже се у вис.
 sűrű, густ, чест.
 sűrűsödik, сгуштава се, сгу-
 сне се.
 nyomatik, притисне се, буде
 притиснут.
 tapad, прионе, прилепи се, обе-
 си се, виси о...
 neveztetik, назива се, зове се.
 folyvást, еднако, непрестано.
 támad, постае.

A szivárványnak hét színe van. A szivárvány akkor támad, ha a nap sugarai az esőben megtörnek (преломе). Ki mondja meg mi a felhő és a köd? A felhő és a köd gőzből állnak; a víz és a föld folyvást kigőzölögnek, ezen gőz fölszáll, a hidegség által megsűrűsödik és látható felhővé lesz (постает видљивим облаком). Ha a gőz lenyomatik a földre, ködnek neveztetik. A köd sokszor keverve van füsttel. A föld és növények kigőzölgéséből támad a harmat. Este és reggel a hideg levegő által a gőz cseppekké lesz (капляма постае), melyek a füvek és más növények leveléihez tapadnak. A dér nem más, mint megfagyott harmat. A virágok színe különféle (различно), van piros, sárga, sötétkék, világoskék és más színű virág. Atyámnak fekete és anyámnak szőke haja van. Hugomnak barna haja van. Az én zsebkendőm barna, a tied fehér.

Foly, тече.
 nyílik, отвара се.
 fénylik, слеп, сия се.
 por, прах, прашина.
 porlik, szétporlik, растроши се,
 претвори се у прах.
 köt, свезуе, веже.
 mér, мери.

ígér, обећава.
 tilt, брани, забранује.
 korognak, лупа, куца (неко).
 mondják, кажу, веле.
 vágnak, чека се, чека (чека човек).
 mondták, казали су, рекли су.
 állittatik, говоре утврдо.
 várták, чекало се, чекали су.
 éjjel, ноћас, ову ноћ.

Н а п о м е н а. Као у нашем езикy, тако и у Маџарском: кад се казуе, да се нешто чини, а неказуе се изречно ко управо чини — онда се такво чинѣиѣ од различне руке изказуе. Неки пут се казуе са мом чинѣиѣком у трећем лицу вишеброја, н. п. beszélik, говоре или говори се то и то; beszélnek, рекло би се, рекли би.

Гдекад се такво чинѣиѣ казуе подлежащим обликом, н. п. mondatik, (бива казано) т. е. кажу; állittatik, говори се за истину, говоре утврдо, (тврде).

Гдекад се опет казуе чинѣиѣком у начину неодређеном са помоћу дометака: hat, het (што значи: може): ezt már láthatni, то се већ може видети; — или се чинѣиѣци у помоћ дода реч: ember, н. п. mit tegyen az ember? шта (ће) човек да чини? шта да се чини?; nem hinné az ember, не би то човек веровао.

A Duna Magyarországból (из Угарске) Törökországba (у Турску) foly, és onnan a fekete tengerbe (more). A te ajtód igen nehezen nyílik. Éjjel, az ég tiszta, szépen fénylenek a csillagok. Mióta oly nagy szárazság volt, nagy por van. Szárazságban a föld szétporlik. Ezen ember a fához kötötte lovát. Tudjátok, hogy atyátok megérkezett? (принце е?) Beszélük, hogy nem sokára háboru lesz. Azt tavaly is beszéltek. Két óráig vártak az ebéddel, talán még most is várnak. Kopognak az ajtón, ki kell nyitni. Megmértem kertünk hosszúságát. A ti kertetek hosszúsága negyven öl (хват), szélessége 15 öl. A ki sokat ígér, keveset ad. Szomszédunk megtiltotta (забранно), hogy senki se menjen ker-

tjébe. A korcsmában (у гостионици) isznak, esznek és tánczolnak (игра се). Megtiltották, hogy a korcsmába ne menjünk. Állittatik, hogy termékeny év lesz. Láthatni, hogy köd van. Neked hiába (бадава) beszél az ember.

88.

Arcaz, лице.
homlok, чело.
redő, ráncz, бора.
szemöld, обрва.
száj, уста.
ajak, усна.
fog, зуб.
nyelv, език.
áll, брада.
nyak, врат.
torok, гуша, грло.
váll, плеће.

kar, раме, мишица (рука до лакта).
új, прст.
uj, нов.
köröm, нокат.
has, трбух.
térd, колено.
láb, нога, (стопало).
gyomor, желудац.
seb, рана.
teher, терет (4-ти обрет).
terhet, терет.

Neked tiszta arczod és magas homlokod van. Ezen embernek arczából olvashatni a jóságot. A te anyád már igen öreg, haja egészen ősz (седа) és homloka tele van redőkkel. Öcsédnek fekete szemölde van. A szőke embernek szemölde is szőke. A fül által hallunk, a szem által látunk és az orr által szaglunk (миришимо). Ugy fáztam (било ми е ладно), hogy ajkaim csaknem egészen kékek voltak. Neked rossz fogaid vannak, pedig tavaly még egészséges és szép fogaid voltak. A csevegő ember nyelve soha

sem nyugszik. Nyakadon seb van. Torkom már két hét óta fáj. Vállaim igen erősek, sok terhet elbirnak (подносити). Kezeimen tiz, lábaimon is tiz ujam van. Az ujak végén (на крају, на врѷу) kemény köröm van. A te öcséd elesett, és a hasát megütötte (ударю). Térdem és lábam fáj. Sokat ettem, gyomromat elrontottam (покварио).

89.

Bútor, покућство, намештай.
tükör, огледало.
ruha, одело.
kötény, кецеља, прегача.
nyakkendő, марама на врат.
gyűrű, прстен.
bot, батина.
pipa, лула.

ágy, кревет, постеля.
függöny, завеса.
dohány, дуван.
dohányzik, пуши.
liszt, брашно.
tojás, яе.
palaczk, боца.
pohár, чаша.

Te szép butorokat vettél. A te butoraid sokba kerültek (много е стао). Két tükröt, három ágyat, két szekrényt, négy asztalt és tiz széket vettem. Ezen butorok ötszáz forintba kerültek. Ablakunkra este függöny van huzva (превучена). Nővéred tegnap ruhát, kötényt és nyakkendőt vett. A te gyűrűd nem tiszta arany (злато). Én a kutyák ellen bottal védelmazem magam (браним се). Ha valaki a faluban dohányzik jól vigyázzon, hogy pipájából a tűz ki ne essék; mert a tűz sok kárt tehet. Anyánk

főzni akar; lisztet és tojást hozott a kamarából (ва-
ята). Tegnap eltörted (разбио) a pataczkot, vigyázz,
hogy ma a poharat el ne törjed.

Csizma, чизма.
czipő, ципела.
harisnya, чарапа.
gomb, дугме, пуце.
nadrág, чакшире.
reggeli, доручак.
vacsora, вечера.
abrosz, постольняк.
nedves, мокро.

étel, ело.
tányér, таньир.
tál, здела, чиния.
villa, вилюшка.
kanál, кашика.
só, со.
eczet, сирће.
hús, месо.
sült, печенѣ.

A városbam két pár (пара) esizmát és czipőt
vettem. Harisnyáid már elszakadtak (подерали су се).
Leszakadt mellényedről (прслук) a gomb. Nadrágod
finom posztóból (фине чое) van készítve. Hány óra-
kor szoktál reggelizni? Minálunk a reggeli már hét
órákor kész, az ebéd egy órákor, a vacsora este
nyolczkor. Ezen abrosz már nem tiszta. Mi van a
tálban? Látni fogod, ha majd az asztalra teszik.
Hozz tiszta tányért, kést, villát, és kanalat. A só
nedvös, talán eső lesz. A só magába veszi a levegő
nedves gőzét [со вуче у себе мокру пару (из) ваз-
духа]. A te eczeted nem elég savanyu. Én minden

ételek között legjobban szeretem a sültet. A nyul
husa igen jó izű (прія).

Férfi, човек.
asszony, nő, жена.
férj, муж.
feleség, жена, любá.
nagyatya, деда.
unoka, унук.
sógor, шурак.
koma, кум.
keresztatya, кум, крштени.
özvegy, удовица.

91.

rokon, сродник.
gyám, старатель.
vőlegény, младоженя.
ara, menyasszony, млада.
egyház, црква.
esküvő, венчанѣ.
házasodik, жени се, (каже се
за мушке).
férjhez megy, (удае се, каже
се за женске).

Ma az egyházban sok férfi és asszony volt. Úgy
hiszem, esküvő volt az egyházban. Ki volt az ara?
Szomszédunk leánya ment férjhez, ő volt az ara,
barátom volt a vőlegény. Már bátyám is megházaso-
dott. A te bátyádból jó és szorgalmas férj lett.
Szomszédunk leánya is jó és hű feleség. Nagybá-
tyád már alig tud járni (ићи). Nagybátyátoknak már
tiz unokája van. Néném az idén férjhez megy, jövő
évre hugom is ara lesz. A te komád gyermekednek
keresztatyja. Mióta lett anyád özvegy? Atyám már
tavaly meghalt. Van-e sok rokonod? Kevés rokonom,
hanem igen jó gyámom van.

Ipar, радня рађа, радиност.
 kereskedés, трговина.
 kézműves, занатля.
 mészáros, месар, касанин.
 szabó, крояч, терзия.
 varga, чизмар.
 molnár, млинар, воденичар.
 szűcs, кожувар, ћурчия.
 kovács, ковач.
 asztalos, столар.
 ács, тесач, дунђерин.
 kőműves, зидар.

takács, ткач.
 szappanyos, сапунция, мумция.
 lakatos, бравар.
 esztergályos, стругар, стругач.
 bognár, колар.
 szijgyártó, кайшар, сарач.
 bunda, бунда, шуба, цубе, ћурак.
 bőr, кожа.
 vas, гвожђе, железо.
 őrl, мелъ.
 készítmény, производ.

A mészáros sok ökröt és tehenet vett. A szabó ruhát a varga pedig csizmát vagy czipót varr. A molnár lisztet őröl. A mi falunkban sem asztalos, sem kőműves, sem ács nem lakik. A kovács és lakatos vasból készítenek különféle dolgokat. A takács sző (тка). A szappanyos szappanyt és gyertyákat készít. Az esztergályos sok szép munkát készít fából. A bognár szekereket csinál (прави). A szijgyártó bőrből vág szijakat. Csak azon országok gazdagok, hol az ipar és kereskedés virágzanak. A kézműveseket becsülni (поштовати) kell, mert ők látanak el bennünket (снабдеваю нас) szükséges készítményekkel. Én vagy kézműves, vagy kereskedő leszek. A szorgalmas kézművest és kereskedőt becsülnünk és szeretnünk kell.

Búzavirág, модрика, различак
(trava y žytu).

Rózsa, ружа.

nefelejts, зумбул.

gyöngyvirág, ђурђевак, ђурђиц.

szegfű, каранфио.

székifű, камилка (цвеће).

bodza, обзова, зова.

szag, illat, мирис, задах.

tőzike, висибабa (цвеће).

ibolya, любичица.

Harangvirág, отодева, минђу-
шица.

szarvas, елен.

egér, миш,

patkány, пацов.

vakond, кртица.

kecske, коза.

farkas, вук, курак.

orvosság, лекарство.

megeszi, изеде, изео би (га, их).

rájok, на њих.

Én a virágokat igen szeretem. A vetések között szép búzavirágot találtam. A rózsának igen kellemes illata van. A mezőn sok nefelejtsset szedtem. Agyöngyvirág tavasz közepén virágzik. A szegfűnek sokféle (многостручно) színe van; van fehér, piros és tarka szegfű. A székifűvet és bodzavirágot orvosságnak is használják. A tőzike és ibolya tavasszal legelőször virágzik. Alig olvad el (тек што се отопи) a hó, már található az erdőben tőzike. A patkányok és egerek sok kárt tesznek a házakban és a szántóföldeken. A vakond sokszor föltúrja (pije) a növényeket, melyek azután elszáradnak. A kecskének igen jó teje van. Az erdőben sok szarvast és őzet láttam. A farkas megeszi a bárányokat, ha nem vigyáznak rájuk.

Medve, медвед.
 oroszlán, лав.
 kakas, петао.
 tyúk, кокош.
 lúd, гуска, гусак.
 czinege, сеница.
 fecske, ластавица.
 veréb, врабац.
 szarka, сврака
 holló, гавран.
 bagoly, сова, буљона.
 kácsa, récze, патка, пловка.

pulyka, ћурка, ћуран.
 pacsirta, шева.
 rigó, кос, косов.
 csiz, чиз, зеба (птица).
 sas, орао.
 gólya, штрк, рода.
 tudatlan, незнајући, незналица,
 неразуман, прост.
 jelent, значи.
 tartózkodik, задржава се, бави
 се, борави, налази се.
 méz, мед.

Mondják, hogy az oroszlán a kakastól fél. A medve igen szereti a mézet. A kakas, tyúk, lúd, kácsa és pulyka házi madarak, az emberek körül (около) үдvarban, kertben, utcán és mezőn tartózkodnak. A pacsirták és csalogányok nem szép madarak, de legszebben énekelnek. A rigó és csiz is kellemesen énekelnek. A czinege őszszel és télen tartózkodik nálunk. A fecskék és gólyák tavasz kezdetével jönnek és ősszel elrepülnek. A veréb télen és nyáron nálunk marad. A holló fekete. A szarkának fehér és fekete tolla van. A bagoly nappal alszik, éjjel kiröpül; tudatlan emberek, ha ablakukra, vagy kéményökre (димњак) száll, azt hiszik, hogy az halált, vagy szerencsétlenséget jelent.

Éjszaka, ноћ. (изговара се: ей-цака).

éjszak, север.

dél, југ; подне.

kelet, исток.

nyugot, запад.

földrengés, трус (земљотрес).

bolygó tűz, светлићи (пламенци, што се ноћу виде над подбарљивим местима).

réteg, слой, ред (у чему едно на друго сложеном).

babonás, суверљив, суверан (суеверан), суверица.

mocsár, мочарно или подбарљиво м.сто.

tüzes, смукор

tüzes teke, смукорник*)

haza, постойбина.

ok, узрок.

okoz, узрокује, узрочи, причинява

kifejlődött, развиен, изпуштен, разширен, растегнут, напрегнут.

ki, напољ, ван.

gáz, тресе, дрма.

rothadt, труло, изтрулило.

kél, föl, fölkél, устаје, диже се (рађа се сунце).

nyugszik, смирује се, залазач (сунце).

Az éjszaki szél hideg, a déli szél pedig meleg szokott lenni. A nap keleten kél föl és nyugoton nyugszik le. A magyarok keletről jöttek mostani hazájukba. A földrengés néha sok kárt okoz. Mi okozza a földrengést? A földrengést a földben, kifejlődött levegő okozza, mely ki akar törni és a földrétegeket megrázza. Mi a bolygó tűz? A mocsárból vagy rothadt testekből kifejlődött levegő gyakran meggyu-

*) Смукор е оно што као клубе пламена с репом (као пове-смо) смукне преко неба. Прости люди то зову змаем. — Смукорник е онај камен или крушац што из неба падне кад смукор (који није ништа друго но летећи и усияя сам тај крушац) у летену малакше.

lad és a szél által hajtatik (разноси); babonás emberek tüzes embereknek nevezik, és rossz lelkeknek tartják. Sokan azt állítják (много тврде), hogy nincs bolygó tűz. Nincs oktalánabb ember a világon, mint az, ki lelkektől fél; mert a holt ember lelke vissza nem jöhet, s mióta a világ áll, senki nem látott visszajött lelket.

96.

Süket, глув.
néma, нем.
púpos, грбав.
vak, слеп.
köhögés, кашаль.
nátha, квявица.
tüdővész, сува болест, ектика.
szélhűdés, капля (болест), удар
(шлог).

csúfol, подсмева се, изсмева,
руга се.
sajnál, жали, сжалѣва.
hüteni, зебсти.
meghüteni, озебсти, назебсти;
валаднети; оладити се.
szalad, fut, трчи, бега.
kihevül, угрев се (ознои се).
betegszik, разболи се.

hideg
Szomszédunk gyermekei igen szerencsétlenek: az egyik vak, a másik siketnéma és a harmadik púpos. A púpos embert nem illik csúfolni, hanem sajnálnunk kell, mint minden szerencsétlent. Meghütöttem magam, most köhögésem és náthám van. Micsoda betegségben halt meg atyád? Ő nem volt beteg, szélhűdésben halt meg. A ki sokat jár vagy fut, és kihevül, az ne igyék mindjárt vizet; mert melle fog fájni és tüdővészben meg is halhat. A ki

minden nap rendesen dolgozik és mértékletesen él, az ^{csak} könnyen meg nem betegszik. Testvérem sokáig szenvedett hideglelésben (грозница) de már egészséges.

97.

Uj év, нова година, мали Божић.
 vizkereszt, водокрше.
 farsang, месоеђе.
 böjt, пост.
 hamvazó szerda, пепелява среда.
 húsvét, Васкре.
 virágvasárnap, Цвети.
 pünkösöd, Троице, Ду'ови.

úrnapja, Брашанчево.
 karácson, Божић.
 ünneper, Светац, празник.
 hétköznap, дан у недељи (ра-
 дни дан).
 föltámadott, васкрено, устао.
 változó, променљив, (покретан;
 што се преокреће).

Az év első napját újévnek nevezik. Vizkereszt újév után hat nappal van. A farsang néha rövidebb néha hosszabb. A böjt negyven napig tart. Hamvazószerdán kezdődik a böjt és virágvasárnapján végződik. Húsvét vasárnapján támadott föl Krisztus. Pünkösöd mindig az ötvenedik nap húsvét után. Úrnapja a változó ünnepek közé tartozik (спада). Karácson ünnepe mindig deczember huszonötödikén van. A keresztények ez ünnepeken pihennek, hogy hétköznapokon annál szorgalmasabban dolgozhassanak. Minden évben négy nagy ünnep van. Krisztus karácsonkor született. Pünkösdkor szállt le a szent lélek az apostolokra.

Magyarország, Маџарска.

Pest, Пешта.

Buda, Будим.

Pozsony, Пожун.

Győr, Ђур.

Tisza, Тиса.

árvíz, поплава, потоп.

főváros, глав. варошпрестолица

Szerbország, Србија.

гугарнок творник

Ausztria, Аустрија, Ђесарска.

Bécs, Беч.

Olaszország, Талијанска.

Csehország, Ческа.

Lengyelország, Польска.

Oroszország, Русија.

kárpátok, карпати, карпатске
планине.

Pest Magyarország legnagyobb városa. Buda, Pest átellenében (преко пут) van. Pestet Budával lánczhíd (ланчани мост) köti össze. Pozsony csinos város. Pozsonynál kezdődnek a kárpátok. Győr is csinos város. A Dunában és Tiszában sok halat fognak. A Dunában a legnagyobb hal a viza (моруна), a tengerben pedig a czethal (кит). A Duna és Tisza sokszor árvizet okoz és sok kárt tesz. Austria fővárosa Bécs. Olaszország éghajlata (поднебъ) melegebb mint a mienk. Csehország igen hegyes, lakosai nagyobb részint szorgalmas gyárnokok (творник). Lengyelországban nincs oly sok gyár, mint Csehországban. Oroszország legnagyobb ország egész Európában.

Tető, fedél, кров.
 ól, istálló, akol; ар, штала;
 капина, кошара.
 pincze, подруж.
 konyha, куйна, готвана.
 emelet, кат, спрат, бой.
 emeletes, на катове, на боеве
 (кућа или здания каква).
 nád, трека.
 nádfödél, кров од треке.
 téglá, тугла, цигля.

padló, под, подница (патос).
 padlás, таван, таваница (шту-
 катор).
 előszoba, предсобла.
 lépcső, ступињи, басамаци.
 épít, зида, гради (какву зграду).
 deszka, даска.
 üres, празно.
 kitört, изчашно, искинуо, из-
 винуо, изломно.

Az én házamnak nádfödele van. A te házad téglából van építve. Juhaim számára (за мое овце) aklot építék. A te pinczéd üres, már két év óta nincs borod. Nekem még száz akó borom van. Városunkban sok emeletes ház van. Orvosunk a második emeletben lakik. Ma a konyhában sokat sütnek és főznek, mert vendégeink lesznek. Őcséd leesett a padlásról; szerenese, hogy lábát ki nem törte. Szobám padlója erős deszkából van csinálva. Szobámba lépcsőkön kell fölmenni. Van-e előszobád? Csak a nagy uraknak (господа) van előszobájok, nekem nincs reá szükségem (потреба).

Hajdan, некада, едан земан,
 едно време.
 mellett, поред, уз, (на).
 kívül, изван, напољу.
 minap, прво, ту од ономад, ту
 скоро пре неки дан.
 mindenütt, свуда, на све стране.
 kinn, на пољу.
 gyalog, пешке.

kocsin, на кочијама.
 csupán, тек, цигло (само).
 minél — annál, што — то; чим
 — то; колико — толико.
 végéig, до накрај..., до на врх....
 védni, бранити, чувати закла-
 няти, заштићавати.
 ég, гори (ватра).
 leégett, сагорело е, изгорело.

Ja Hajdan nem voltak rendes katonák, mint most,
 hanem minden polgárnak kellett hazáját védnie. A
 Duna mellett igen sok kocsin áll. A városon kívül
 tisztább és egészségesebb a levegő, mint a városban.
 Minap a faluban tűz volt, harmincz ház leégett. Azt
 mondják, hogy a szomszéd faluban házak égnek.
 Kinn mindenütt hideg van csak a szoba meleg. Ho-
 gyan mentél a szőlőbe, gyalog vagy kocsin? Csú-
 pán csak a falu végéig mentem gyalog, ott kocsira
 ültem. Minél szorgalmasabban dolgozom, annál gyor-
 sabbán leszek kész.

Д р у г и д е о .

I. Приповеде.

1.

A kutya és a farkas.

Egy farkas előtalált egy kövér kutyát, s megkérdezé, hogyan lett oly kövérré. Uram házára vigyázok — mond a kutya — s ha a tolvajokat elűzöm, hozzám jönnek a háziak, simogatnak és hizelkednek. Csontot, húst és mindenféle hulladékot kapok uram asztaláról, télen meleg szobám van, s minden kényelemben részesülök... Ez már irigylendő sors — mond a farkas — ily csekély szolgálatért oly sok kényelem: örömet megosztanám sorsodat, talán én is meghoznám. Ha tetszik, elvezetlek uramhoz — mond a kutya — ő bizonyosan magához vesz. — Alig mentek néhány lépésre, midőn a farkas észre-

vevé, hogy a kutya nyakán itt-ott le volt a szőr
dörzsölve. Mi az? — kérde a farkas — mitől se-
bes a nyakad? — Semmi, pajtás! mond a kutya —
néha nappal kissé lánczra kötnek, de azért éjjel
szabadon járok. Lánczra kötnek! — szólt a farkas
— sok szerencsét kívánok nyugalmas szolgai éle-
tedhez; inkább koplalok és nyomorgok én a vadon-
ban, hol szabad vagyok, minthogy kényelmeddel rab-
ságot és lánczot vennék nyakamra. És a farkas visz-
szafutott vadon erdejébe.

Előtalált, сукоби, сретне.
kövér, дебео, угови.
tolvaj, лопов.
elüzöm, терам, гоним, одагнам,
отерам.
elvezetlek, водим те, водићу те,
да те водим!
simogat, гладя руком.
hizelkedik, милуе, (ласка; ула-
гива се, улагуе се).
kissé, малко.
hizelkedő, улагивало, ласкатель.
csont, кост, цогани.
hulladék, отражина, пометина
(кости сплачине).
kényelem, угодност, згода, за-
гођа.
részesülök, имам тал, уталуем,
(учествуем).
irigyelendő, ядан, жалостан, (са-
жалѣня достоян).

szolgálat, служба.
osztani, megosztani, делити,
поделити
sors, судьба, (срећа, несрећа).
meghizni, угоити се.
magához vesz, узеће те к себи.
ha tetszik, ако е по вољи, ако
има волю, ако милуе.
lépés, корак.
észrevév, опазм, смотри, (при-
мети).
szőr, длака, чуна.
láncz, синџер.
szabadon jár, иде куд хоће,
шета слободан.
koplal, гладуе.
nyomorgog, сиротуе, живи у си-
ротинѣи.
vadon, пустина; дивлѣ, пусто.
rabság, робство.

2.

Az atya és gyermekei.

Egy atyának sok gyermeke volt, kik mindig pereltek és czivakodtak, ^{makar} ambár atyjok mindent elkövetett, hogy kibékitse őket. Mivel intései nem használtak, parancsolá gyermekének, hogy egy csomó vesszőt hozzanak, és hogy törjék szét a vesszőket. A gyermekek sorba megkisérték; de minden erőködésök mellett sem sikerült, mert a vesszők erősen voltak csomóba kötve. Ekkor parancsolá az atya, hogy oldják föl a csomót és mindeniknek egy-egy vesszőt adott eltörni. A gyermekek könnyen eltördelték a gyenge vesszőket. Ekkor azt mondá nekik az atya: Látjátok, gyermekeim, mily ereje van az egyességnek és összetartásnak! Ha egyességben éltek, senki sem fog ártani, de ha czivakodtok, a leggyengébb ellenség is semmivé tehet benneteket.

Perel, прегони се, кошка се.
 czivakodik, свађа се.
 mindent elkövet, свашта чини,
 (све могуће).
 kibékit, мори, помири, из-
 мори.
 intés, опомена.
 parancsolá, заповеди.
 csomó, сноп, деняк, свежань.
 ambár, ма, макар, и ако, премда.
 erő, снага.
 ereje, нѣгова снага.
 vessző, шибљика, прут.

megkisértik, покушаваше, про-
 баше.
 erőködés, упињань, напрезань.
 sikerül, изиђе за руком.
 fölold, одреши, раздреши.
 egyesség, единство, слога.
 összetartás, заедина, едина,
 (сложно држань едно с
 другим).
 ellenség, непријатељ, против-
 ник; противност.
 semmivé tesz, уништава, раз-
 рушава.
 benneteket, titeket, вас.

A tolvaj.

Egy tolvaj, kit akasztani vittek, kérte kísérőit midőn egy korcsmához ^{eljutás} értek, hogy ^{álljanak meg} hadd igyék még utószor egy pohár bort. Midőn borát megitta azt mondá a korcsmárosnak: Földi! nincs aprópénzem; megfizetem, ha majd visszajövök.

Akasztani, вешати.
 visz, води, носи, вози.
 vittek, водили га, носили, во-
 зили.
 kísérő, пратилац, проводник.
 földi, земляк.

aprópénz, ситни новци.
 tartozás, дуг
 hadd igyék, да пие, да попиє.
 utószor, utólszor, последњи,
 последњи пут.
 megitta, попи, испи.

A hangya és a tücsök.

A tücsök egész nyáron énekelt, midőn a tél jött, nem volt mit ennie; elment a hangyához, hogy kölcsönözne nekie jövő tavaszig magot, másként éhen hal. Miért nem gyűjtél magadnak a nyáron? kérde őt a hangya. „Nyáron énekeltem — mond a tücsök — és a munkásokat gyönyörködtettem dalommal.“ Ha nyáron énekeltél — szólta a hangya — ugy most tánczolhatsz.

26
11
2/2
8/9 23 1/2

Ki az ifjuság tavaszán nem gyűjt magának, az a vénség telén éhezni fog.

Hangya, мрав.
tücsök, попак, цврчак, зричак.
kölsönöz, узайма, узме у заям.
mag, зрно, семе (жито).
éhen hal, умире од глади.
nem volt mit ennie, ние имао
шта да еде.
gyűjt, скупля, купи, сабира;
(чува, штеди).

gyönyörködtet, услађава, (ве-
сели).
munkás, раденик.
dal, песма.
ifjuság, младост, омладина.
az ifjuság tavaszán, у пролеће
своје младости.
vénség, старост.

5.

A holló és a róka.

A holló, szájába darabka sajtot tartva, tán ült. Be szép madár vagy! kiálta rá az arramenő róka — kár, hogy énekelni nem tudsz, akkor még szebb lennél. A holló nem tudá örömében mit csináljon; énekelni akart, de midőn csörrét fölnyitá, kiesett belőle a sajt. A róka gyorsan fölkapta a sajtot és megette. Pajtás — mond a róka — minden hizelkedő annak rovására hizelkedik, ki őt hallgatja. Ne szomorkodjál sajtodért, mert e leczke többet ér a sajtnál.

Ró a, лисица.
 darabka, комад(ић), парче,
 залогай.
 sajt, сир.
 be szép! да леп ли си! како е
 леп! ала е лепо!
 arramenő, туда пролазећи.
 csögr, клюн.
 tartva, држећи.
 lennél, ти би био, ти би по-
 стао.
 akart, хтеде.

fölkapta, felkapta, зграби, увати,
 довати.
 rajtás, друг, другар.
 annak rovására, на рачун онога,
 на штету онога.
 belőle, из нѣга (из тога).
 ki őt hallgatja, кои га слуша,
 (кои му прима).
 szomorkodik, смућава се, жа-
 лости се.
 lecke, наука, лекција.
 többet ér, више вреди.
 sajtnál, од сира, (т. е. него сир).

6.

A félénk katona.

Egy félénk katona hallá, hogy veszélyes csa-
 tájok lesz. Az ütközet előtti nap estén a tábornokhoz
 ment engedelmet kérni, hogy meglátogathassa hal-
 dokló atyját, kinek szeretné utolsó tiszteletét tenni.
 Menj — szóla a tábornok, ki gyanitá a távozás va-
 lódi okát — menj; mert tisztelned kell atyádat és
 anyádat, hogy hosszú életű légy e földön.

Félénk, страшлив.
 katona, войник, солдат.
 veszélyes, опасан, страшн.
 csata, бой, борба.
 ütközet, битка.
 tábornok, генерал, войвода.
 meglátogat, походи, обилази,
 виђа се (с ким).
 meglátogathat, може да походи.
 meglátogathassa, да може обићи
 (походити).
 haldokló, умирући.

szeretné, желио би, рад би био.
 utolsó tiszteletet tenni, последню
 пошту (почаст) учинити.
 az ütközet előtti nap estén, у
 вече у очи битке.
 gyanitá, слућаше, погађаше.
 távozás, удаляванѣ, удалѣнѣ,
 (охлазак).
 tisztelni, штовати, поштовати.
 hogy hosszú életű légy e földön,
 „да долголѣтен будеш,
 на земљи!“

Lakoni mondatok. Лаконски изреци.

A spartai vagy lakoni görögök, már gyermekkorukban gyakorlák magukat rövid és velős mondatokban. Az ily rövid beszédet ma is lakoni beszédnek hívják. Sok ily velős mondat maradt meg a spartaiaktól; néhányat mi is közlünk:

Midőn egy spartait megbüntettek, azzal védte magát, hogy akarátja ellen vétkezett. „Jól van — mond a bíró — mi is akarated ellen büntetünk.“

Egy elfogott spartait mint rabszolgát akart valaki megvenni. „Jó lesz-e ha megveszlek?“ — kérde őt a vevő. „Ha meg nem veszesz is, az leszek,“ válaszolt a spartai.

Valaki azt kérde: mikor ismerni meg a jó barátot? „A szerencsétlenségben,“ válaszolt a spartai.

Egy sánta spartait kinevették, mivel ő is háborúba ment. „Én háborúban helyben akarok állani, nem pedig elfutni,“ felelt a sánta vitéz.

Spartai, спартанац, спартански.
lakoni, лаконски.
görögök, грци.
gyakorlák magukat, веџбаше се,
 веџбали су се, учили су се.
velős, езгровито, зрело, едро,
 паметно.
beszéd, беседа, говор.
lakoni beszédnek hívják, зове
 лаконским говором.
maradt meg, остало е.
a spartaiaktól, од спартанаца.
közleni, саобштити, навести.
büntetni, megbüntetni, казновати.
védte magát, браняше се, бра-
 нио се; одговарао се.

akarátja ellen, против свое
 вољѣ.
vétkezett, згрешио, погрешио.
elfogott, уваћен, заробљѣн.
rabszolga, роб.
megvenni, одкупити, изкупити.
vevő, купац.
válaszolt, одговори.
sánta, кљаст, сакат, шантав.
háború, рат.
helyben, у месту, на месту.
felelt, одговори.
vitéz, юнак, витез.
kinevettek, изсмејвали су, под-
 смејвали се.

III. Разговори.

1. Устаянѣ (од спаваня).

Hány órakor szoktál fölkelni?

Télen hat órakor kelek föl, nyáron négykor.

A ki a nyári reggelt elalussza, az sok élvezet nem ismer.

Hajnalban a fű és virágok harmatosak, oly szépek és oly frisek, mintha az embernek jó reggelt akarnának kívánni.

A pásztor már négy óra előtt kihajtotta a csordát.

У колико сати обично устаеш?

Зими устаем у шест сати, лети у четири.

Ко летнѣ ютро преспава, тај много уживанѣ не познае.

У зору, росна трава и цвеће, тако су лепи и свежи, као да би човеку хтели добро ютро рећи.

Пастир е изтерао стадо још пре четири сата.

Jó reggelt! még sem öltöztél föl?

Hány órakor reggelizel?

Én már reggeliztem; reggelim közönségesen tejből és darab kenyérből áll.

A városiak kávéval reggeliznek.

A falusi nép kenyeret eszik; néha sültet, vagy szalonnát, vagy gyümölcsöt eszik hozzá.

Gyermekeknek legegészségesebb tej, vagy gyümölcs.

Alig várom a nyarat, mert a gyümölcsöt igen szeretem.

Ön még alszik?

Nem tudtam, hogy már olly késő van.

Добро утро! Зар се још ниси обукао?

У колико сати подручукуеш?

Ја сам већ подруковао; мой е подручак обично: мало млека и комат леба. (У Мађарском е казано: састоји се из млека и комата леба).

Варошани подручкују кафе.

Селяни (пук на селу) еду леба; кад кад присмачу (у Мац.: еду к томе) печеня, или сланине или воћа.

За децу е млеко или воће најбоље (најздравије.)

Едва чекам лето, ер врло волим воће.

Зар ви још спавате?

Нисам знао, да е већ тако доцкан.

Alig tudok az ágytól meg-
válni.

Ѓдва могу да се одвоим
(раставим) од кревета.

2. Леганѣ.

Mikor feküdtél le tegnap?
Эн egész nyáron át tizen-
egy órakor fekszem le.
Már késő van; feküdjünk
le.

У кое си доба легао юче?
Я целог лета лежем у
еданаест сати.

Nem szeretek sokáig fen-
maradni, mert ha ké-
sőn fekszem le, nem
tudok korán fölkelni.

Већ е доцкан; айде да
спавамо! (да лежемо).
Неволим у вече дуго да
седим; ер кад (ако)
доцкан легнем, немогу
рано да устанем.

Holnap korán föl kell
kelnünk, mert útra me-
gyünk.

Сутра валя (или морамо)
рано да устанемо, зашто
ћемо да путуемо (на
пут полазимо).

Эн már álmos vagyok.
Fáradt embernek jól esik
az alvás.

Я сам већ санъив.
Уморном човеку добро
прия (пада) сан.

Már levetkeztem, eloltom
a gyertyát.

Већ сам се свукао, сад
ћу угасити свећу.

Holnap korán keljeteк föl!

Сутра рано да устанете!

Nem fogjuk elmulasztani.

Ha el nem tudok alunni,
olvasok az ágyban.

Készíts ágyamhoz gyer-
tyát és gyufákat.

Zárd be az ablakokat, és
ereszd le a függönyö-
ket.

Jó éjszakát! Aludjál jól!

Én egy-két percz múlva
már alunni fogok.

3. О времену (погоди).

Nézz ki az ablakon, mily-
lyen az idő.

Az ég be van borulva.

Eső lesz.

Bár csak lenne, nagy szük-
ség volna rá.

То нећемо пропустити
(изоставити, занемари-
ти).

Кад немогу да заспим, чи-
там у кревету (у по-
стелји).

Сприми (приправи) код
мог кревета свећу и
пальике.

Затвори прозоре и спу-
сти завесе.

Лаку ноћ! и добро да
спаваш!

До (после) два три ми-
нута, ја ћу већ спавати.

Погледај на прозор, како
е време на пољу.

Небо е мутно.

Хоће киша (биће кише).

Кад би само ударила, баш
би била потребна. (Кад
би само била, велика би
нужда била у томе).

Ma nagy hévség volt, zivatar lesz.

Már esik.

Nem hallottad a villámcsapást?

Talán valahol leütött.

Tegnap permetezett, de a múlt héten nagy záporosó volt.

Láttál már felhőszakadást?

Fagyni kezd, én fázom.

Az éjjel a Duna jege beáll.

Be jó a meleg kályha!

Hó esik, szánkázni fogunk.

Ma reggel nagy köd volt.

Данас е била велика омарина, биће олуине (грмљавине).

Већ иде киша.

Зар ниси чуо тресак (гром)?

Можда е гдегод погодио (ударно).

Јуче е киша тек росила, али пређашњѣ (прошле) неделѣ била е велика буйна киша (плюсак).

Да ли си кад видео, кад се облак провали? (на Маџарски: еси ли већ видео провалу облака?)

Починѣ студити мени е зима.

Ноћас ће стати лед на Дунаву.

Како ли е лепо код вруће пећи!

Иде снег, санькаћемо се.

Јутрос е била велика магла.

Most a napok legrövideb-
bek, nem sokára hosz-
szabbodni fognak.

Alig várom már a tavaszt.
Nyáron néha oly forró-
ság van, hogy az em-
ber csaknem megfulad.

Egész nap izzadtam, bá-
gyadt vagyok.

Az utcák sárosak, mert
nagy eső volt.

Nem sokára ősz lesz, szü-
retelni fogunk.

Hideg szél kezd fújni.

Este és reggel hűvös a
levegő.

Сад су дани најкраћи,
скоро ће почети да ду-
жаю.

Едва већ чекам пролеће.
У лето е вадкад тако ве-
лика жега (припека),
да се човек хоће го-
тово да угуши (да се
човек готово угуши).

Ваздан сам се зноио, па
сам изнемогао (посу-
стао).

Сокаци су каљиви, ер е
била велика киша.

Скоро ће бити есен, па
ћемо брати винограде.
Починѣ дувати ладан ве-
тар.

Изјутра и у вече ваздух
е поладан.

4. О ручку и вечери.

Föl van már az asztal
terítve?

Е ли већ постављѣн (за-
стрт) сто? (софра,
трпеза).

Már tálaltak is.

Menjünk tehát ebédelni.

Adj tiszta tányért.

Add közelebb a tálat.

Ma nem eszem mást, mint
levest, marhahúst és
főzeléket.

Én a sültet jobban szere-
tem, mint a tészta-ételt.

Hozz egy palaczk bort.

Mi fog még tetszeni?

Ebédnél sohasem iszom
sört.

Foglaljon helyet.

Tessék velünk tartani.

Mit szeret jobban, sültet-e
vagy tészta-ételt?

Nem fog ebből az étel-
ből enni?

Köszönöm már eleget et-
tem.

Већ е и ело метуто на
сто.

Па айте да ручамо (да
обѣдуемо).

Дай ми чист танџир.

Дайде ближе ту чинию.

Данас нећу ништа друго
ести, осим юхе (супе),
говеђине и варива (зе-
лени).

Ј већма волим печенџ него
ела од теста.

Донеси едно канаве вина.

Шта још заповедате? (шта
још милуєте).

О ручку никад не пијем
пива.

Седите! (заузмите место!)

Изволте да ручамо! (с
нама ручати).

Шта волите, печенџ, или
од теста?

Нећете ли од овога ела
узети?

Хвала, већ сам довољно
ео.

Igyunk barátaink egészségére.

Nyújtsa poharát, hadd töltsek.

Ha tetszik, keljünk föl!

Menjünk a kertbe.

Ma későn vacsorálunk.

Én este ritkán vagyok éhes.

A ki este sokat eszik, nem alhatik nyugodtan.

Vacsora után a kertben szoktam sétálni.

Да пиємо за здравлѣ нашихъ пріятеля.

Пружите ми вашу чашу, да е наточим (напувим).

Ако вам е по вољи да устанемо!

Ајде да идемо у градину.

Данас ћемо позно (доцкан) вечерати.

Ј у вече редко кад да сам гладан.

Ко у вече много еде, не може мирно да спава.

После вечере имам обичай шетати по градини.

5. О путовању.

Ha szép idő lesz, holnap Pestre utazom.

Különféle dolgom lesz; ha időm marad, Pozsonyba is fölrándulok.

Ако буде лепо време, сутра ћу да идем (путуем) у Пешту.

Имаћу различних послова; ако доспем (ако ми претече времена), трквућу мало и до Пожуна.

Szeretnék én is önnel
utazni.

Igen örülnék, ha önnek
társaságában utazhat-
nám.

Ha úgy tetszik tehát együtt
utazzunk.

Nekem csak egy kis bö-
röndöm lesz

Pestről Pozsonyba gőzha-
jón menjünk.

Nem sokára bejárhatjuk
Magyarországnak nagy
részét vasutakon.

Én a kocsiban hamar elal-
szom.

Ha tetszik, megálljunk a
legközelebbi faluban.

Nem bánom, a mint ön
parancsolja.

Kocsis megállj! kiszállunk
a kocsiból.

И я бих с вама ишао.

Врло би ми мило било,
кад бих с вама у
друштву путовао (кад
бих у вашем друштву
могао путовати).

Ако вам е по вољи, то
да путуемо заедно.

Ј ћу имати само едан
мали ковчежић.

Из Пеште у Пожун ићи
ћемо на пароброду.

Скоро ћемо моћи велики
део Маџарске походити
железницом.

Ј брзо заспи на ко-
чияма.

Ако хоћете, да се за-
држимо (да станемо)
у првом (најближем)
селу;

Немари (мени е све едно),
како ви заповедите.

Кочияшу, стани! Хоћемо
да сиђемо с кочия.

Hány mértföldnyire van még Pest?

Három óra múlva ott leszünk.

Колико миля има још до Пеште? (на Маџ: на колико е још миля (растојаня) Пешта?)

За три сата бићемо тамо (т. е. у Пешти).

6. О варошима.

Már régen nem voltam a városban.

Ha tetszik, holnap berándulunk.

Városokban szép házak vannak, a kereskedők raktárai igen ékesítik az utcákat.

Nagy városokban este a kereskedők raktárai ki-világítatnak.

Én még nem voltam ezen városban; legyen oly szives, vezessen ide s tova, mutassa meg a legszebb utcákat.

Већ одавно нисам био у вароши.

Ако е по вољи, да отидемо сутра.

У варошима има лепих кућа, трговачки излози (дућани) врло украшавају улице (сокаке).

У великим варошима трговци осветљавају у вече своје излоге.

Ја још нисам био у овој вароши; будите тако добри, проведите ме овамо онамо, те ми покажите најлепше улице.

Látja amott azt a nagy épületet? az a színház.

Ma este elmenjünk a színházba, jó szindarabot fognak adni.

Holnap vígjátékot adnak, holnapután pedig daljátékot.

Pesten magyar és német színház van.

Nagy városokban szép képes szoborgyűjteményeket láthatni.

Itt sokkal szebbek az egyházak, mint a mi falunkban.

Az egyházakat belülről is megtekintsük; azt mondják, szép festvényeket fogunk találni.

7. O s e l u .

Sokan a telet városban töltik, és csak a nyarat falun.

Видите ли тамо ону велику зданю? оно е глумиште (театар).

Вечерас ћемо ићи у глумиште, даваће се нека добра глума.

Сутра ће се играти нека пошалица, а прекосутра глумонев (опера).

У Пешти има Маџарско и Немачко глумиште.

У великим варошима могу се видити лепе збирке (gyűjtemény) од слика и кипова.

Овде су цркве много лепше него у нашем селу.

Разгледајмо цркве и изнутра; кажу да ћемо наћи лепих слика (икона).

Многи проводе зиму у вароши, а само лето у селу.

Én télen nyáron falun lakom, csak vásárkor megyek a városba.

A földmivesnek télen is van falun dolga.

A falusi gyermekek télen tanulnak, eljárnak szorgalmasan a tanodába; nyáron pedig szülőikkel a mezőn dolgoznak, hogy korán megtanulják a mezei munkát.

E falu környékén nincsenek hegyek, hanem itt-ott erdőségek vannak.

A házak elébe szép fasorokat ültettünk, hogy nyáron árnyékunk legyen.

Szépen kimeszeltük házainkat, mert csak a tiszta házak szépek.

A kert és fasorok igen ékesítik a falut.

Я боравим зими и лети у селу, у варош идем само о пазару (кад е пияца).

Тежак и у зиму има посла на селу.

Сеоска деца зими уче, и прилежно иду у школу; а у лето раде са своим родителјима у пољу, да би (како би) зарана изучила (сви-кла) пољске радове.

У околини овога села нема брегова, али овде онде има шума.

Изпред кућа смо засадили лепе редове дрвећа, да у лето имамо лада.

Лепо смо окречили наше куће; ер само су чисте куће лепе.

Градине и редови дрвећа врло заличавају (красе) село.

Mi messze építettük egymástól házainkat, hogy tűzvész alkalmával sok ház le ne égjen.

Ünnepnapokon inkább a mezőre vagy az erdőbe megyünk játszani és mulatni, mint a piszkos kocsmákba.

Mi vasárnap nem járunk kocsmába, hanem vagy játszunk, vagy olvasunk.

Ми смо саградили наше куће раздалеко одну од друге, да при пожару (у случаю пожара) не изгоре много кућа.

У празнике бољ да идемо у пољ или у шуму да се играмо и забављамо (веселимо), него у пр-ляве крчме.

У недељу неидемо у крчму, него се играмо или читамо.

8. О новостима.

Nem tudsz valami ujságot?

Semmi ujságot sem hallottam.

Azt mondják, hogy a termés az idén jobb lesz, mint tavaly volt.

Adná az ég, másként éhen halunk.

Знаш ли штогод ново?
(Незнаш ли какву новост?)

Ништа ново нисам чуо.

Кажу, да ће берићет (летина) ове године бити бољи него лане.

Дай Боже! иначе ћемо помрети од глади.

Azt beszélte tanítónk, hogy tavaly az egész földön rossz termés volt.

Honnan tudja tanítód?

Az ujságokban olvasta. Hallottad már, hogy N. kereskedő megbukott? Hallottam, és igen elsomorodtam.

Ő becsületes ember, nem maga volt szerencsétlenségének oka.

A kereskedésben hamar lehet emelkedni, de könnyen lehet bukni is. Szomszédunk fia meghalt a múlt héten, tegnapelőtt volt temetése.

Наш је учитељ казивао, да е прошле године по свему свету била лоша жетва (берићет).

Одкуда то зна твой учитељ?

Читао е (то) у новинама. Еси ли ти (то) чуо, да е трговац Н. пропао.

Чуо сам и то ме е јако смутило (ожалостило).

Он е поштен човек, није био сам узрок својој несрећи.

У трговини се може човек брзо подићи, али и ласно може пасти.

Нашега комшије син, умрѣо е прошле недељ, — преkjуче е саранѣи.

9. Питанѣ и одговор.

Honnan jösz?

A szőlőben voltam.

Одкуд идеш (долазиш)?

Био сам у винограду (у грожђу).

Mikor jössz hozzám?

Ha vendégeim nem lesznek, ma este hozzád jövök

Kitől kaptál levelet?

Öcsémtől; azt írja, hogy igen jól folynak ügyei.

Hány óra?

Előbb ütött tized.

Úgy hiszem már, egy negyed lesz tizenegyre.

Fél tizenegykor sétálni menjünk.

Már három negyed lesz tizenegyre.

Úgy tehát siessünk.

Nem jössz velem a kertbe?

Nem mehetek; megígértem barátomnak, hogy hozzá jövök.

Nagyon sajnálom; szerettem volna veled beszélgetni.

Кад ћеш доћи к мени?

Ако небудем имао гостию, доћи ћу вечерас к теби.

Од кога си добио писмо?

Од мога млађег брата; пише да му послови врло добро напредују.

Колико е сати?

Отоич изби десет.

Биће, мислим, четврт еданаестог.

У десет и по (пола еданаестог) ићи ћемо да се шетамо.

Биће већ три четврти еданаестог.

Тако да поитамо!

Зар нећеш (ићи) самном у градину?

Немогу ићи, обећао сам мом приятелю, да ћу к њему доћи.

Врло ми е жао: ја бих радо с тобом ћеретао.

Ne menjünk az erdőbe?
Ma igen meleg van, men-
jünk inkább holnap ko-
rán reggel.

De én ma szerettem volna
kimenni.

Ha neked úgy tetszik, örö-
mest teljesítem ked-
vedet.

Menjünk tehát.

Зар нећемо ићи у шуму?
Данас е веома врућина,
болѣ да идемо сутра
рано (за јутра).

Али я бих рад био, да
данас изиђемо.

Ако ти е по вољи, я ћу
ти радо испунити жељу.

Ајдемо дакле!

10. Пословна писма.

1. Figyelmeztetem Önt,
hogy a határidő, mely-
lyet kölesön adott pénz-
zem visszafizetésére ki-
tűztünk, elmúlt. Mivel
igen nagy szükségem
van pénzre, bátorkodom
Önt figyelmeztetni. Bo-
csásson meg, hogy al-
kalmatlankodom kéré-
semmel. E levél átadó-
jánál van nyugtatvá-

1. Подсећам вас да е
прошао рок, кои смо
одредили за исплату
позаймљних моих но-
ваца. Будући да су ми
новци одвећ потребни,
тако се усуђуем, да
вас на то опоменем.
Опростите, што вам
мојом молбом досађуем.
Доносилац овога писма
има мою признаницу,

nyom, neki tessék a pénzt lefizetni.

2. V á l a s z. Itt küldöm tartozásomat; fogadja még egyszer őszinte köszönetemet azon szívességért, hogy bajomból kiségitett. Már tegnap akartam személyesen visszafizetni; de mivel vendégeim jöttek, ma akartam Önhöz jönni. Tartson meg további barátságában.

3. Mivel magam nem mehetek a városba, legyen szives e levél átadójának a számomra készült ruhákat kézbesíteni. Az árjegyzéket is csatolja ruháimhoz, hogy a legközelebbi

изволите нѣму исплатити.

2. О д г о в о р. Овде вам шилѣм колико залеже мой дуг; примите још еданпут мою искрену благодарност, што сте ме из неприлике избавили (у нужди помогли). Још сам јуче хтео, сам (лично), да вам исплатим, али како ми дођоше гости, хтео сам данас да дођем к вама. Задржите ме и даљ у вашем пријатељству.

3. Почем не могу сам да идем у варош; будите тако добри, те доносиоцу овога писма предајте (у руке) за мене (за мой рачун) справљне альине. Приложите (моим) альина-

alkalommal tartozásomat megküldhessem,

4. Válasz. Itt küldöm a kívánt rukákat; már néhány nap óta készen voltak, csak alkalomra vártam. Szeretném, ha megelégednék munkámmal. Szolgálatomat mindenkorra ajánlva, maradok — alázatos szolgája.

5. Tekintetes Ur! Bizonyos tőke lefizetésére 2000 forintot keresek. Mivel bizonyosan tudom, hogy Ön a napokban több kinnlévő apró tőkét beszédett, s pénzét ismét kamatra adni óhajtaná, engedje

ma и рачун, да би првом приликом могао припадоућу своту послати.

4. Одговор. Овдешилѣм захтеване (пожелане) альине; већ неколико дана, како су готове и само сам чекао за приликом (т. е. по којој би их послао). Мило би ми било кад би вас с моим послом задовољмо. Моје услуге у свако доба подносећи, остаем ваш понизан слуга.

5. Племенити господине! Ј тражим 2.000 форинти за исплату неког (извесног) капитала. Будући поуздано знам, да сте ви, ово дана, више изданих (ван бивших) еитних капитала прибрани, и

meg, hogy a nevezett összegért Önöz forduljak.

Mivel házam semmi adósággal sincs terhelve, az említett összeget betáblázhatjuk reá.

Legyen oly szives, feleljen minél előbb, valljon számíthatok-e a kölcsönre, vagy nem. Tisztelettel maradok. —

6. Tisztelt Úr! (T. cz. Úr!) Az ujságokban megjelent hirdetése ál-

новце опет под интерес би давати желели, то дозволите, да се заименовану своту к вама обратим.

Како моя кућа ние никаквим дугом притиснута (обтерећена), то би се споменута свота могла записати (интабулирати) на ню.

Будите тако добри, да ми одговорите што скорие, да ли могу рачунати на тај заем, или не. С високопоштованѣм остаем —.

6. Поштовани гесподине! (С п. з. госп.*) У новинама стављним

*) „С п. з. Госп—!“ значи: „С пуним зазивом госп—“, и пише се овако, кад се незна како се ко управо назива (т. е. титулира), а нисмо ради да се нађе увређен, ако му прави зазив не кажемо.

tal értesülvén, bátor
vagyok ezennel Önt
kérni, hogy az ide
csatolt jegyzékben alá-
huzott virág- és zöld-
ségmagvakat a teher-
posta által megküldeni
sziveskedjék.

Tartozásomat tegye szám-
adásba, s egyúttal azt
is megküldheti.

Tisztelettel maradok.

(объявѣним) вашим о-
гласом опоменут (из-
вештен), усужуем се
овим молити вас, да би
имали доброту (szives-
kedjék) да ми по то-
варной пошти (т. е.
што носи товаре а не
писма) пошлѣте семеня
од цвећа и зелени, што
су у приложеном овде
списку забележени.

Што буде чинило, (сву-
пни износ) ставите у
рачун, па ми уедно и
вѣга пошлѣте.

С поштованѣм остаем —.

МАЛИ РЕЧНИК,

(у коме су на Србски исшумачене речи, што су у
овој књижици и још неке друге.)

А.

Abrosz, чаршав.
Allni, стаяти; megállni, стати.
Alsó, низак, дојњи, под...,
испод...
Allat, животиња, животно.
Altal, кроз, преко (кога).
Alvás, сан, спаванѣ.
Ámbár, ámbátor, премда,
ма да.
Annál, тим —, то — н. п.
minél több — annál jobb,
што више — то болѣ.
Aró, ситно, малено.
Arany, злато.
Arány, сразмера.
Arat-ni, жети, жнѣти.
Azért, зато, с тога, тога
ради.
Azután, по том, после.

В.

Bár, бар, барем, ма било...,
макар...
Bátor, слободан, смео; bátor,
vagyok, усубуем се,
узимама слободу.
Bejön-ni, долазити у..., ула-
зити.
Betegség, болест.
Bevégez-ni, свршити, до-
кончати, урадити.
Bizonyos, неки, известан;
bizonyosan, зацело, у-
тврдо.
Boglya, пласт.
Boszorka, boszorkány, ве-
штица.
Büntet, казнуе.
Büntett, злочинство

CS.

- Csalogány, славуї.
 Csátol-ni, приложити, при-
 копчати, приденути,
 привезати.
 Csekély, незнатан, мален.
 Cseveg, брбля, тороче, чекеће
 Csevegő, брбляюћи, торо-
 чући; брбльав, торо-
 кльив.
 Csinál-ni, чинити.

CZ.

- Czaf, перчин, кика.
 Czáf, побиянь, обарань (о-
 провргавань).
 Czafat, пачавра, крпа.
 Czekla, цвекла.
 Czomb, бутина.

D.

- Dicséret, похвала.
 Dörzsöl-ni, трти, стругати;
 ledörzsöl-ni, остругати,
 очешати.
 Dörzsölve, ledörzsölve, о-
 струган, изтрвен, о-
 чешан.

E.

- Ebéd, ручак, обѣд.
 Egyik, єдан (а, о) од нѣх,
 онаї єдан.
 Egymásután, єдан за другим.
 Éhet, Éhes, гладан.
 Éhez, éhezik, гладує, бива
 гладан.
 Ekkor, akkor, тада (сад); —
 онда.
 Elbírní, подносити, издржати.
 Elesik, падне доле, спадне, о-
 падне; — гл. esik, kiesik.
 Elkezd, започне, предузме.
 Ellen, напруг, пругивно,
 пругив, (пругив чега,
 од чега).
 Ellenség, неприятељ, про-
 тивник.
 Elmen-ni, отићи.
 Elmúl, elmúlik, пролази, не-
 стає, пругиче, изилази
 (н. п. време).
 Először, први, најпре.
 Elő, предак (н. п. дедови),
 пругечник, пругдњи.
 Előtt, пре, пред, испред.
 Elrepül-ni, одлетети.
 Elszakad-ni, разцепити се
 одерати се, одкинути
 се; гл. leszakadni.

Elszáll, одлази, полази, од-
леће; гл. száll.

Elszárad, увене, осуши
се.

Elvégez-ni, свршити, довр-
шити.

Élvez-ni, уживати.

Elvezet-ni, повести, одве-
сти, прөвести; гл. ve-
zetni.

Emberi, човечји, людски; —
emberiség, човечан-
ство, човештво; люд-
ство.

Emészt, арчи, троши, квари,
еде (као н. п. отров
или какве лютине).

Emlékezik, сећа се, опоминѣ
се, помишля на....

Ér-ni, стићи, достићи, до-
спети, доћи до....

Erdő, гора, шума.

Érez-ni, осећати, опажати.

Erő, снага, јакоћа, крепост,
тврђа.

Erősit-ni, утврђивати, укре-
пљавати, ячати, сна-
жити; гл. megerősitni.

Erősítőszer, крепеће сред-
ство, подкреплѣнѣ.

Esik, пада; гл. elesik.

Evés, ело (еденѣ, рана).

Ezüst, сребро.

F.

Fárad, elfárad, умори се,
малакше.

Farkas, вук, курак.

Felé, према, спрам; ка, к.

Felelet, одговор.

Felmenni, гл. fölmenni.

Fésű, чешаль.

Fésűl, чешля.

Fésűlködik, чешля се.

Felszáll, fölsháll, уздиже се,
узлеће, полеће у вис,
диже се горе, — гл.
száll.

Fenn, горе, озго,

Fonál, конац.

Fordít-ani, окренути, на... о-
брнути у..., употребити

Fölmenni, felmenni, пети се,
горе ићи.

Fölött, над, изнад, више,
преко; fölötte, fölöttebb,
нада-све, особито.

Fölszáll, гл. felszáll.

Föltúr-ni, изривати, изрити;
túrni, рити.

Fösvény, тврдица, тврд.

G.

Gally, грана.

Gallyaz, креше, окреше
гране.Gallyazik, грана се, тера
гране.

Galos, промрзло.

Gesztenye, кестен.

GY.

Gyáva, страшльив, пу-
дльив.

Gyenge, слаб.

Gyors, брз, итар, — gyog-
sabb, бржи, итрии.

Gyorsabban, брже, пре, итрие.

Gyorsan, одмах, брже болъ.

Gyűjt, скупля, сабира.

Gyűjtés, gyűjtemény, скуп,
збирка.

Gyűlöl, мрзи.

H.

Háboru, рат, война.

Hála, благодарност.

Halál, смрт.

Hallgat-ni, саслушати; ошу-
тати.Haragszik, люти се, разлю-
ти се.

Használ, помаже, користи.

Havazik, снежи, иде снег.

Házi, кућни, кућевни.

Hidegség, ладноћа, студ,
студен.Hires, чувен, на гласу, сла-
ван.Hisz, та, та за Бога, та
ето, та зар!

Hizelgés, ласканъ.

Hogy, да, да би; кад; ка-
ко; пошто?Hogyan, како, на кои на-
чин.

Hol, a hol, где.

Holló, гавран.

Holnapig, за сутрашнѣг да-
на, сутра докле трае
дан, сутра до мрака.

Hosszúság, дужина.

Hová, куда.

Húz, вуче, навуче, — húzva,
навучен.

I.

Ig, (показуе траянѣ) до,
кроз, до у, до на, за,
н. пр. óráig, кроз сат
(времена).

Igaz, истина, правда; —
истинит, прави, чист.
Igazságtalanság, неправда,
неистина, непутност.
Igy, ígyen, тако, на тај начин.
Illat, мирис.
Ily, oly, овако, тако.
Inkább, болѣ (да), пре (во-
лим).
Irva, писан.
Ismer, познае, сазнае.
Itt, — ott, овде онде.

J.

Jár, járkal, иде; скита се,
тумара, база.
Jelent, явля, оглашуе, обя-
влюе.
Jövő, идући, будући, до-
лазећи; jövő évre, на
идућу годину.

K.

Kemény, тврдо, као камен,
немилостиво н. п. (ср-
це).
Kérdez, пита, запита.
Kérdés, питанѣ.

Keresztyén, Хришћанин.

Kezd, elkezd, починѣ, за-
почне, предузме; kez-
deni, предузети.

Kever, меша, смешава; ke-
verve, смешан, поме-
шан.

Kiesik, изпада, изпадне.

Kigözölgés, изпара, изпаренѣ.

Kinn, künn, на полю, изван;
kinnlevő, ван стојећи,
ван налазећи се, од-
сутвуюћи.

Kirörül, излеће на полѣ.

Kitör-ni, избити (н. п. око),
изченути, изчашити,
изкинути.

Kiván-ni, желети.

Könnű, лак; könnyen, ласно.

Körül, около, око (чега);
körülvéve, обграђен,
обкружен.

Köszobor, кип, подоба од
камена.

Közé, között, међу, између,
(у).

Középen, у сред.

L.

Láda, сандук, ковчег.

Lakik, борави, стануе.

- Lánczhíd, синцир-хуприя,
синцир-мост.
Látható, видльив, виђен, кои
се може видети.
Leesni, падати, пасти.
Legelőszőr, найпре.
Leszakad-ni, одкинути се,
одпасти.
Leszáll, силази, слеђе (доле).
Levegő, ваздух.

LY.

- Lyuggat-ni, избушити, из-
пробадати.
Lyuk, рупа, пукотина, у-
щице, отвор, дера
(дира), брод, просек.
Lyukas, рупчаив, шупльи-
кав, изпробадан, из-
бушен.

M.

- Mag, зрно, семе (жито).
Máj, црна дигерица.
Majd, да како, богме, баш,
готово, час —
Marad-ni, остати, заостати,
стаяти на едном месту.
Másként, другоячие, иначе.

- Megérdemel, заслужує, вре-
дно є (труда).
Megerősit-ni, укрепити, у-
тврдити, оснажити, о-
ячати.
Megfagyott, смрзнут, за-
мрзнут.
Meggyulad, gyulad, запали
се, упали се.
Megtör, преломи, пребие,
сломиє.
Melegen, тепло (н. п. греє,
моли).
Mellett, поред, преко (н. п.
свега тога).
Menni, ићи, elmenni, отићи.
Mennydörgés, гром, грмля-
вина.
Méreg, єд, отров.
Mérték, мера.
Mértékletes, умерен; mér-
tékletesség, умереност;
mértékletessen, уме-
рено.
Micsoda, шта є, шта (има)?
Mikor, кад?
Mily, какав, milyen, како
то, (у кою руку, од
коє руке).
Mindenféle, различити, сва-
кояки.

Mindenki, сваки, сваки онай.

Mindjárt, одмах, овај час,
тај час, онога часа.

Minek, за што, на што, о
што, (к чему), шта
ће то.

Minél — annál, колико —
толико, што — то,
чим — тим (н. п. што
више, то болѣ).

Mintha, као да, готово (у-
право) као.

Mióta, одкад.

Mivel, почем, кад, (будући).

Mostani, садашњи.

Múl, elmúl, mulik, elmulik,
изилази, нестає, про-
лази, изтиче (н. пр.
време.)

Munka, рад, посао, работа.

Mutat, показує, износи на
видик, представља, из-
лаже.

N.

Néha, кадкад, кои пут, где-
кад.

Nehéz, тежак, мучан.

Nehezen, тешко, мучно
(да..)

Nélkül, без, без да.

Nem sokára, скоро.

Növény, растинѣ.

NY.

Nyak, врат.

Nyer, добия, добиє.

Nyit, отвара, отвори.

Nyomog, сиротиня, ядан —
кукаван живот.

Nyugalmas, мирни, спокоян.

Nyúl, зец.

O.

Okos, мудар, паметан.

Oktalan, безуман, неразуман.

Olcsó, евтин; olcsón, евтино.

Olvad, разтопи се, окопни.

Onnan, отуда, одонуд.

Onnani, onnanvaló, тамошњи.

Óráig, за сат, кроз сат
(времена).

Ország, држава, област.

Ö, Ö.

Öl, хват, сежанѣ.

Össze, заєдно, уєдно, єдно
с другим.

ör, стража.

P.

Pajtás, друг, другар.

Pedig, а, пак, опет, ипак,
а притом, ма да, но
опет, и то.

Pihen, одмара се, одпочива.

R.

Reggel, јутро.

Reggeli, јутренњи.

Restség, ленњост, нерадност.

Részént, гл. részint.

Részint, у неколико, нешто,
по нешто, талом, стра-
ном (од чести), па-
gyobb, részint, махом,
већим талом, већом
страном.

S.

Sebes, 1, ранјав; 2, нагао,
брз, прек.

Segit, помаже, спомаже, под-
помаже.

Sehol, sehol sem, нигде.

Soká, sokáig, за дуго; nem
sokára, скоро.

Sokszor, често, много пута.

Sor, ред, низ; sorba, sorra,
sorról, од реда, из ре-
да, на изред, едно за
другим.

Sűrű, чест, густ.

SZ.

Szál, жица.

Száll: felszáll, fölszáll, уз-
диже се, подиже се у
вис, узлеће; elszáll,
одлази, одлеће, од-
лети; leszáll, силази,
слеће доле.

Szám, рачун; számomra, за
мој рачун, за мене, ра-
ди мене; számára, за њ-
гов рачун, за њга, ра-
ди њга; juhaim szá-
mára, за моје овце.

Szárad, суши се, коре се.

Szed, бере, набере, купи,
скупља.

Szekrény, скриня (орман).

Szélesség, ширина.

Szentlélek, свети дух.

Szerelem, любов (између
мужког и женског као:
любов к отачбини, к
народу итд.) г. szeretet.

Szeretet, любав (уобщте, као: пажня, приятельство, воленъ); гл. szerelem.

Szét, раз..., пре..., из...; szét-törni, разбити, пребити, итд.

Szíj, каиш, ремен, опута.

Szín, боя; színű — н. п. más színű, другобойно, друге бое.

Szivárvány, дуга (на небу).

Szó, реч, глас, говор.

Szobor, кип, подоба од камена.

Szokik, има обичай (он обичаи).

Szoknom kell, валя ми се навикнути.

Szól, говори, вели, рекне, одговори.

Szükséges, потребан, нуждан, необходим; — потреба, нужда, необходимость.

Т.

Tanoda, школа, учиона.

Tart, држи, садржава, спада у..., спада међу...; трае.

Tele, пун, испунѣн, сит.
Termékeny, родан, плодан, берићетан.

Test, тело.

Tisztít, чисти, очишћава, пречишћава.

Többi, дальи, остали; és a többi, и тако далъ, и остали.

Többször, више пута, често, чешће.

Tör, törik, ломи, прелама, пребия; megtör, пребие, сломие.

Túr, рие.

Tüdő, бела цигерица, плуће.

Tűr, подноси, сноси, трши.

ТУ.

Tyúk, кокош.

Tyúkszem, жуль.

У.

Úgy, тако, тако е; úgy-e, ел' тако?

Uj, нов.

Uj, прст.

Ü. Ű.

Üdít, освежити, разладити,
окрепити.

Űr, празан простор, праз-
нина.

Üreg, шуналь, шуплъ; —
шунльина.

Ütér, било (пулс), дамар.

V.

Vág, сече, крои, реже.

Valódi, прави, истинити.

Valljon, да ли?

Vár, чека, очекуе.

Varr, шие.

Végez, свршуе, довршуе;
bevégez, уради, сврши;
elvégez, изврши изради.

Végzödik, свршуе се, свр-
шава се.

Vezet, води, проводи; el-
vezet, проведе.

Vigyáz, пази, мотри, над-
гледа, стражари.

Világ, свет; светлост.

Vissza, натраг; обрнуто на-
личъ.

Visszajönni, натраг доћи,
вратити се.

Virágzani, virágozni, цветати.

Z.

Zárva, затворен, заключан.

Zene, музика.

Zenél, музикати, свирати.

Zerus, нула, штурка.

Zug, зуй, уи.

ZS.

Zsarol, притискуе, стеже,
гнѣчи, угнѣтава, из-
гони на силу, истеруе.

Zsinór, узица, дретва.

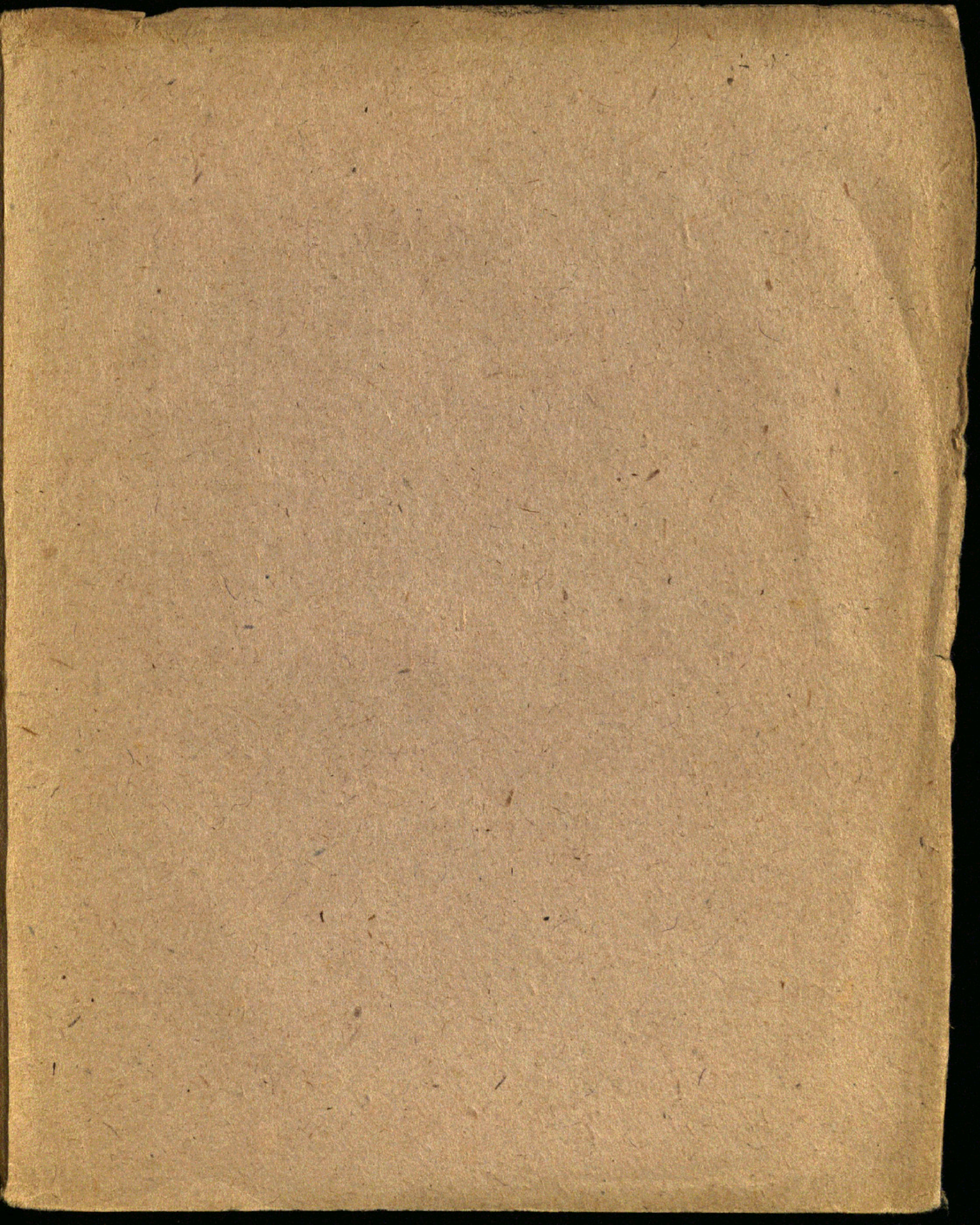
Zsivány, пуштаия, разбой-
ник; — пуштаиски,
разбойнички.

Zsizsik, гл. zsuzsok.

Zsugor, тврд, тврдица.

Zsumog, мрмля, мрмори.

Zsuzsok, zsizsik, жижак,
гагрица.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P 19 Sr I 212.1